

Četrta številka//ptice naših krajev: Ptice, ki so zaznamovale 30 let DOPPS

//poljudni članek: Tridesetletna zgodovina DOPPS v sliki in besedi//varstvo narave:

Trideset let Ptičje direktive//portret ptice: Bičja trstnica//ornitologija v učnem

načrtu: Opazovanje ptic ob krmilnici//mi za ptice in naravo: Ptičariada 2009

Svet ptic: 04,'09

revija Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije//letnik 15, številka 04, december 2009//ISSN: 1580-3600

→ SVET PTIC:

revija Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, letnik 15, številka 04, december 2009/ISSN: 1580-3600 prej Novice DOPPS/ISSN: 1408-9629

spletna stran revije:

<http://www.ptice.si/projekti/svetptic>

izdajatelj:

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS – BirdLife Slovenia®), p. p. 2990, SI-1000 Ljubljana

© Revija, vsi v njej objavljeni prispevki, fotografije, risbe, skice, tabele in grafikoni so avtorsko zavarovani. Za rabo, ki je zakon o avtorskih pravicah izrecno ne dopušča, je potrebno soglasje izdajatelja.

Revija nastaja po velikodušnosti avtorjev, ki svoje pisne in slikovne prispevke podarjajo z namenom, da pripomorejo k varovanju ptic in narave.

naslov uredništva:

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS – BirdLife Slovenia®), Tržaška cesta 2 (p. p. 2990), SI-1000 Ljubljana, tel.: 01 426 58 75, fax: 01 425 11 81, e-pošta: dopps@dopps.si, spletna stran: www.ptice.si

glavna urednica:

Petra Vrh Vrežec

e-pošta: petra.vrh@dopps.si

uredniški odbor: Marjana Ahačič, Luka Božič, Katarina Denac,

Tomaž Mihelič, Jakob Smole, Barbara Vidmar, dr. Al Vrežec

lektoriranje: Henrik Ciglič

art direktor: Jasna Andrič

oblikovanje: Mina Žabnikar

prelom: Camera d.o.o.

tisk: Schwarz d.o.o.

naklada: 2500 izvodov

izhajanje: letno izidejo 4 številke

Člani DOPPS prejmejo revijo brezplačno. Revijo sofinancirajo družba Mobitel, Grand hotel Union d.d., Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za okolje in prostor in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Revija je vpisana v register javnih glasil pod zaporedno številko 1610. Mnenje avtorjev ni nujno mnenje uredništva.

Prispevke lahko pošiljate na naslov uredništva ali na elektronski

naslov: petra.vrh@dopps.si

Za objavo oglasov pokličite na društveni telefon ali pošljite e-mail na naslov uredništva.

Poslanstvo DOPPS je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo ornitologije in sodelovanjem z drugimi naravovarstvenimi organizacijami.

predsednik: Rudolf Tekavčič

podpredsednik: dr. Damijan Denac

upravni odbor: Tomaž Berce, Dare Fekonja, Vojko Havliček, Leon Kebe, Urša Koce, Cvetka Marhold, Borut Mozetič, Matjaž Premzl, Aljaž Rijavec, Tanja Šumrada

nadzorni odbor: dr. Tatjana Čelik, dr. Peter Legiša (predsednik), Bojan Marčeta, dr. Tomi Trilar

direktor: Andrej Medved

IBAN: SI56 0201 8001 8257 011

DOPPS je slovenski partner svetovne zveze naravovarstvenih organizacij BirdLife International.

Fotografija na naslovnici: Ptica, postavljena v ospredje, in v ozadju njen tihi opazovalec, občudovalec in nenazadnje varuh, ornitolog. V tridesetih letih delovanja Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) so bili ornitologi in ptice tesno povezani. Naj taka harmonija odzvanja tudi v prihodnosti!

Na sliki je vodomec (*Alcedo atthis*) in nemi opazovalec.
foto: Matej Vranič

glavni sponzor DOPPS

GRAND HOTEL UNION D.D.
Miklošičeva 1, Ljubljana, Slovenija

4

8

40

42

44

50

52

53

60

4

Ptice, ki so zaznamovale 30 let DOPPS

// Al Vrežec

8

Tridesetletna zgodovina DOPPS v sliki in besedi

// zbrala in uredila Petra Vrh Vrežec

38

Program predavanj, izletov in akcij DOPPS januar - marec 2010

40

Trideset let Ptičje direktive

// Tomaž Jančar

42

Kobilica *Zeuneriana marmorata* - skriti zaklad Ljubljanskega barja

// Paul Veenvliet

44

Bičja trstnica

// Tomi Trilar

47

Določanje spola, starosti in drugih značilnosti pri domačem vrabcu

// Peter Grošelj

50

Skozi objektiv

// Matej Vranič

52

Sovji piškoti

// Barbara Vidmar

53

Zimska ljubezen

// Katarina Denac

54

Opazovanje ptic ob krmilnici

// Eva Vukelič

56

Mladi razmišljajo o viziji DOPPS v prihodnosti

// Blaž Blažič in Alenka Mrakovčič

57

Potaborno srečanje in poročilo o delovanju mladinske sekcije 2009

// Tanja Šumrada

60

Svetovni in evropski dnevi opazovanja ptic - nekoč in danes

// Eva Vukelič

62

Ptičariada 2009

// Tomaž Mihelič, Ivan Kogovšek, Klemen Berce, Monika Podgorelec

65

Izlet v svet ptičev in bobrov porečja Radulje in Krke

// Terezija Potočar Korošec

70

Novice

foto: Nika Korsič

Iztok Geister

PTIČJA STRAŠILA

Nekdaj oprava mašna, zdaj pozabljena visi:
spakedrane hlače in srajca mahedrava,
šelestecha bluza in kikla žlobudrava.
Splasenim pticam z repa sol prši.

Križem kražem je polje okrancljivo:
na puhli buči gologlav klobuk,
z zlato nitjo rit zašita, pišmeuh.
Strahovom svisli so postlane.

Toda ne bojte se za vašo bojna oblačila:
ko po gumnih in ozarah pozobljemo osat,
priletimo ubogim, pozabljenim duhovom v vas.

In ne skrbite za vaš senen okras:
zlovešče ptice čuvamo ta dragocen zaklad,
s prešernim petjem opogumljamo strašila.

PTICE, KI SO ZAZNAMOVALE 30 LET DOPPS

// Al Vrezec

Čeprav nam je ornitologom pomembna prav vsaka ptica, pa so nekatere vrste še posebej usodno zaznamovale delo in prizadevanja članov DOPPS. Zaradi tega so bile deležne bolj poglobljene pozornosti članstva, kar se je udeleževalo v številnih člankih, raziskavah, akcijah, naravovarstvenih prizadevanjih ali v povsem terenskih ornitoloških avanturah, ki so članstvo povezovale skupaj.

Rjavovrati ponirek (*Podiceps grisegena*)

Leto 1990 so zaznamovala številna odkritja novih slovenskih gnezdil, med njimi je bil prvovrstno presenečenje rjavovrati ponirek na Cerkniškem jezeru. Na tem edinem slovenskem gnezdišču še danes vsako pomlad znova krulče prepevajo ti ponirki [Jančar, T. (1991): *Acrocephalus* 12 (48): 50-56].

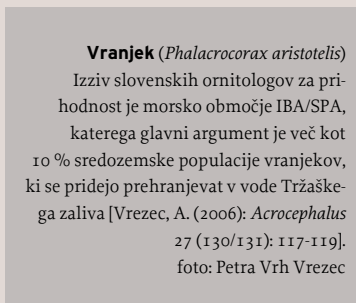
foto: Dare Šere

Kormoran (*Phalacrocorax carbo*)

Kljub zakonskemu varstvu ptice niso varne pred ponovnim odprtjem lova nanje, česar smo se ornitologi dobro zavedali na primeru konflikta med kormoranom in ribištvo ter burnimi, še vedno nekončanimi razpravami na to temo [Geister, I. (1995): *Acrocephalus* 16 (72): 130-137; Odbor za varstvo narave DOPPS (2000): *Svet ptic* 6 (1): 10-14].

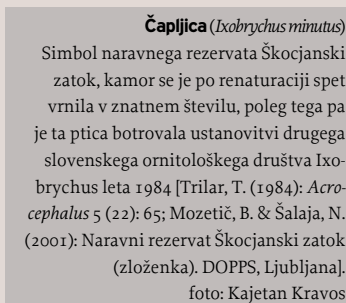
foto: Tomaž Mihelič

Vranjek (*Phalacrocorax aristotelis*)

Izziv slovenskih ornitologov za prihodnost je morsko območje IBA/SPA, katerega glavni argument je več kot 10 % sredozemske populacije vranjekov, ki se pridejo prehranjevati v vode Tržaškega zaliva [Vrezec, A. (2006): *Acrocephalus* 27 (130/131): 117-119].

foto: Petra Vrh Vrezec

Čapljica (*Ixobrychus minutus*)

Simbol naravnega rezervata Škocjanski zatok, kamor se je po renaturaciji spet vrnila v znatnem številu, poleg tega pa je ta ptica botrovala ustanovitvi drugega slovenskega ornitološkega društva Ixobrychus leta 1984 [Trilar, T. (1984): *Acrocephalus* 5 (22): 65; Mozetič, B. & Šalaja, N. (2001): Naravni rezervat Škocjanski zatok (zloženska). DOPPS, Ljubljana].

foto: Kajetan Kravos

Bela štokrlja (*Ciconia ciconia*)

Gre za eno tistih karizmatičnih vrst, ki smo se jih lotevali dokaj celostno, z vseslovenskim popisovanjem, obročkanjem, raziskovanjem in popularizacijskim varstvom z evropsko vasjo štokrelj, Veliko in Malo Polano, v letu 1999 [Bračko, F. (1987): *Acrocephalus* 5 (21): 42-43; Štumberger, B. (1999): *Novice DOPPS* 5 (4); Denac, D. (2001): *Acrocephalus* 22 (106/107): 89-103].

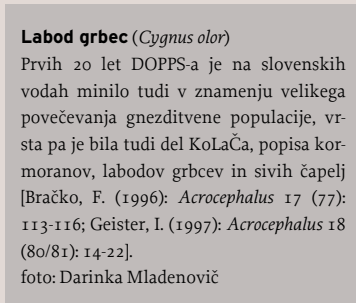
foto: Leon Kebe

Klavžar (*Geronticus eremita*)

Z letom 1999 so bila dokončno poenotena slovenska imena palearktičnih ptic s ponovno obuditvijo Zoisovega klavžarja, naše srednjeveške ptice, ki nas je leta 2006 zopet obiskala kot ptice iz avstrijskega reintrodukcijskega centra [Jančar, T. et al. (1999): *Acrocephalus* 20 (94/96): 97-162; Perco, F. & Tout, P. (2001): *Acrocephalus* 22 (106/107): 81-87; Koren, B. (2006): *Svet ptic* 12 (2): 24-25].

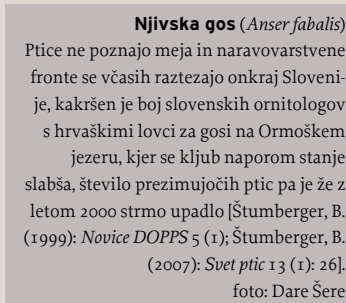
foto: Anže Kacin

Labod grbec (*Cygnus olor*)

Prvih 20 let DOPPS-a je na slovenskih vodah minilo tudi v znamenju velikega povečevanja gnezditvene populacije, vrsta pa je bila tudi del KoLaČa, popisa kormoranov, labodov grbecev in sivih čapelj [Bračko, F. (1996): *Acrocephalus* 17 (77): 113-116; Geister, I. (1997): *Acrocephalus* 18 (80/81): 14-22].

foto: Darinka Mladenovič

Njivska gos (*Anser fabalis*)

Ptice ne poznajo meja in naravovarstvene fronte se včasih raztezajo onkraj Slovenije, kakršen je boj slovenskih ornitologov s hrvaškimi lovci za gosi na Ormoškem jezeru, kjer se kljub naporom stanje slabša, število prezimujočih ptic pa je že z letom 2000 strmo upadlo [Štumberger, B. (1999): *Novice DOPPS* 5 (1); Štumberger, B. (2007): *Svet ptic* 13 (1): 26].

foto: Dare Šere

Kostanjevka (*Aythya nyroca*)

Globalno ogrožena rasa je botrovala razglasitvi novega IBA-območja Črete v letu 2008, kjer se je populacijsko stanje vrste, kot kaže, celo izboljšalo [Vogrin, M. (1991): *Acrocephalus* 12 (47): 27-28; Bordjan, D. (2009): *Svet ptic* 15 (3): 17-19].

foto: Dejan Bordjan

Veliki žagar (*Mergus merganser*)

Odkritje novega gnezdilca Slovenije v letu 1991 na Trbojskem jezeru je vzbudilo veliko zanimanje za to nenavadno rečno raco in vodeče samice so kasneje opazovali tudi na drugih slovenskih rekah [Trontelj, P. (1992): *Acrocephalus* 13 (50): 2-16; Ciglič, H. & Geister, I. (1995): *Acrocephalus* 16 (73): 181-186; Marušič, S. (2007): *Acrocephalus* 28 (134): 128].

foto: Tone Trebar

Beloglavi jastreb (*Gyps fulvus*)

Umeščanje vetrnih elektrarn v Slovenijo je razbarkalo ornitološke naravovarstvene vode po letu 2004, pri čemer so zaradi nevarnosti trkov z vetrnicami glavno vlogo odigrali beloglavi jastrebi, ki se prek Slovenije selijo v Alpe [Mihelič, T. & Genero, F. (2005): *Acrocephalus* 26 (125): 73-79; Jančar, T. (2007): *Acrocephalus* 28 (134): 89-94].

foto: Slavko Polak

Belorepec (*Haliaeetus albicilla*)

V letu 1993 odkrito orjaško gnezdo v kočevskih gozdovih je dolgo veljalo za edino gnezdišče tega orla pri nas, zaradi ranljivosti pa je bilo deležno večje naravovarstvene pozornosti [Perušek, M. (1995): *Novice DOPPS* 1 (6): 1; Polak, S. (2000): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. Monografija DOPPS št. 1, Ljubljana].

foto: Marjan Artnak

Črni škarnik (*Milvus migrans*)

Nova gnezdilka, katere gnezdo je bilo prvič odkrito leta 1990 pri Lescah, temu pa je sledilo več novih odkritij gnezdišč te uje, ki se pri nas počasi, a vztrajno širi [Kozinc, B. (1991): *Acrocephalus* 12 (48): 57-70; Kozamernik, J.J. (2000): *Acrocephalus* 21 (102/103): 277].

foto: Jörg Mage / Saxifraga

Kragulj (*Accipiter gentilis*)

Z aktivnim prizadevanjem je DOPPS znatno vplival na sprejem nove lovske zakonodaje v letu 1992, ko sta pri nas postala trajno zavarovana kragulj in skobec, za kar se je Komisija za uje zavzemala že od leta 1987 [Luskovec, V. (1990): *Acrocephalus* 11 (43/44): 1-2].

foto: Aleš Jagodnik

Južna postovka (*Falco naumanni*)

Izgubljena bitka: kljub naporom za ohranitev, je vrsta v Sloveniji zadnjič gneznila leta 1994, kasneje pa so se posamezne ptice še pojavljale, a so bili njihovi obiski vsako leto redkejši [Geister, I. (1998): Ali ptice res izginjajo? TZS, Ljubljana; Tome, D. et al. (2005): Ptice Ljubljanskega barja. Monografija DOPPS št. 3, Ljubljana].

foto: Dare Šere

Sokol selec (*Falco peregrinus*)

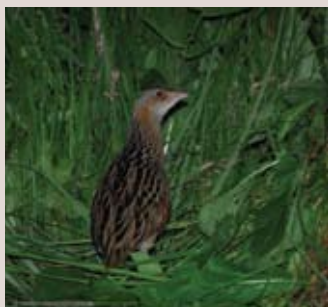
Kako resen problem je lahko kraja mladičev iz gnezd, smo se ornitologi zavedeli v letu 1999, ko je bila speljana prva akcija varovanja gnezd sokola selca, DOPPS pa je vseskozi zavračal možnost legalizacije sokolarjenja [Polak, S. (1992): *Acrocephalus* 13 (52): 65; Anonimus (2000): *Svet ptic* 6 (1): 25; Mihelič, T. (2003): *Svet ptic* 9 (4): 11-12].

foto: Aleš Jagodnik

Kosec (*Crex crex*)

Kosec je bil ključna vrsta pri razglasitvi IBA- in kasneje SPA-območij. Hkrati pa je prispeval k veliki mobilizaciji ornitologov v številnih skupinskih popisih po vsej Sloveniji s tradicionalnim »Crex Night« na Cerkljanskem jezeru z začetkom leta 1992 [Trontelj, P. (1995): *Acrocephalus* 16 (73): 174-180; Polak, S. et al. (2004): *Acrocephalus* 25 (121): 59-70].

foto: Ivan Esenko

Polojnik (*Himantopus himantopus*)

Begavci polojnika so bili na slovenskih tleh prvič opazovani leta 1990 v Sečoveljskih solinah, navdušenje nad novo gnezdilko pa se je šest let zatem razširilo še na SV v Ormoške lagune [Makovec, T. & Škornik, I. (1990): *Acrocephalus* 11 (46): 87-95; Štumberger, B. & Bračko, F. (1996): *Acrocephalus* 17 (78/79): 135-143].

foto: Tone Trebar

Mali deževnik (*Charadrius dubius*)

Simbol Ornitološkega atlasa Slovenije, pri katerem je ornitologom vzbujalo posebno pozornost njegovo naseljevanje od človeka spremenjenih okolij, denimo gradbišč, gramoznic in smetišč [Trontelj, P. (1992): *Acrocephalus* 13 (51): 38-43; Geister, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. – DZS, Ljubljana].

foto: Tone Trebar

Priba (*Vanellus vanellus*)

Priba je s svojo opaznostjo in vezanostjo na odprte poljske površine vedno vzbujala zanimanje pri ornitologih, najprej kot zanimiv raziskovalni objekt in nato kot varstveni problem ptice, ki izginja [Trilar, T. (1983): *Acrocephalus* 4 (15): 3-6; Tome, D. (1998): *Acrocephalus* 19 (90/91): 130-133; Aleš, K. (2004): *Acrocephalus* 25 (123): 187-194].

foto: Janez Papež

Veliki škurh (*Numenius arquata*)

Zadnji mostiščar velja za glavno ornitološko atrakcijo Ljubljanskega barja, simbol lokalnega ornitološkega atlasa Ljubljanskega barja, gre pa tudi za pomembno karizmatično vrsto pri naravovarstvenih prizadevanjih na območju [Ota, D. (1985): *Acrocephalus* 6 (24): 21-22; Tome, D. et al. (2005): Ptice Ljubljanskega barja. Monografija DOPPS št. 3, Ljubljana].

foto: Kajetan Kravos

Rečni galeb (*Larus ridibundus*)

Edine gnezdeče kolonije so v Sloveniji na umetnih splavih in otokih; slednje ornitologi Štajerske sekcije na Ptujskem jezeru že od leta 1980 redno čistijo in varujejo pred zaraščanjem [Janžekovič, F. & Štumberger, B. (1984): *Acrocephalus* 5 (22): 54-56; Vogrin, M. (1991): *Acrocephalus* 12 (49): 121-122; Kerček, M. (2004): *Svet ptic* 10 (4): 38-39].

foto: Dejan Bordjan

Rumenonogi galeb*(Larus cachinnans/michahellisi)*

Zapletena problematika določanja velikih galebov je vedno znova razburjala ornitološko srenjo, še najbolj očitno in žareče ob prvi najdbi (pod)vrste *L. c. cachinnans* v Sloveniji leta 1994 [Kurillo, J. (1985): *Acrocephalus* 6 (24): 18-21; Škornik, I. (1993): *Acrocephalus* 14 (58/59): 129; Rubinič, B. (1997): *Acrocephalus* 18 (85): 163-171].

foto: Ivan Esenko

Navadna čigra (*Sterna hirundo*)

Reševanje vrste na Dravi se je z udarniško ornitološko akcijo leta 1997 pričelo s postavitvijo prvega gnezdišnega splava v Ormožu. Čigre so ga uspešno in množično naselile, v kasnejših letih pa so mu sledili še novi splavi, kar je populacijo vrste pri nas znatno okrepilo [Smole, J. (2001): *Svet ptic* 7 (2): 22-23; Denac, D. (2002): *Acrocephalus* 23 (115): 163-168].

foto: Miha Podlogar

Mala čigra (*Sternula albifrons*)

Prvo gnezdenje je bilo leta 1979 odkrito ob reki Dravi pri Ptuj, ob morju v Sečoveljskih solinah pa leta 1985, vendar je kasneje rečna populacija vrste izginila, ohranila se je le v Sečovljah [Štumberger, B. (1982): *Acrocephalus* 3 (11/12): 13-14; Škornik, I. (1985): *Acrocephalus* 6 (26): 55-56; Makovec, T. et al. (1998): *Falco* 13/14: 5-48].

foto: Piet Munsterman / Saxifraga

Aleksander (*Psittacula krameri*)

Edina papiga, ki se je vsaj kot možna gnezdilka pojavila v Sloveniji, ko je bilo leta 1981 in 1989 na Obali opazovanih več ptic, je sprožila tudi ugibanja o priseljevanju tujerodnih vrst ptic v naše kraje in o njihovem možnem vplivu [Škornik, I. (1985): *Acrocephalus* 6 (25): 44-45; Škornik, I. (1991): *Acrocephalus* 12 (47): 31].

foto: Borut Rubinič

Pegasta sova (*Tyto alba*)

Podstrešja cerkva in gradov so bila pogosto tarča mladih ornitologov na raziskovalnih taborih, pri čemer je bila ciljna vrsta pegasta sova, katere prehranske navade so se zrcalile v njenih izbljuvkih [Šorgo, A. (1991): *Acrocephalus* 12 (49): 139-140; Denac, D. et al. (2002): *Acrocephalus* 23 (112): 91-95; Koce, U. et al. (2003): *Acrocephalus* 24 (118): 103-107].

foto: Bojan Marčeta

Velika uharica (*Bubo bubo*)

Problem vznemirjanja v skalnih gnezdiščih Kraškega roba je bil povod za večjo naravovarstveno akcijo z vsakoletnimi bolj ali manj vseslovenskimi skupinskimi popisi vrste in z aktivnim varstvom njenih gnezdišč [Mihelič, T. & Marčeta, B. (2000): *Acrocephalus* 21 (98/99): 61-66; Mihelič, T. (2002): *Svet ptic* 8 (2): II].

foto: Tomaž Mihelič

Veliki skovik (*Otus scops*)

Skupinske popisne akcije so prinesle kup novih kvalitativnih podatkov, s katerimi je bilo mogoče določati in zagovarjati posebna varstvena območja (SPA), skupinski popisi pa so razkrili do tedaj neznana populacijska dejstva pri velikem skoviku na Ljubljanskem barju (1998) in Goričkem (1997) [Senegačnik, K. (1998): *Acrocephalus* 19 (90/91): 143-146; Štumberger, B. (2000): *Acrocephalus* 21 (98/99): 23-26].

foto: Jure Bizjak

Kozača (*Strix uralensis*)

Malo znana sova se je z novejšimi raziskavami izkazala za eno ključnih vrst pri varovanju obsežnih gozdov v okviru omrežja Natura 2000, saj je slovenska populacija ena najmočnejših v Evropi [Mihelič, T. et al. (2000): *Acrocephalus* 21 (98/99): 9-22; Božič, L. (2003): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji 2. Monografija DOPPS št. 2, Ljubljana; Vrežec, A. (2003): *J. Raptor Res.* 37 (1): 55-62].

foto: Matej Vranič

Čebelar (*Merops apiaster*)

Vrsta, ki je začela uspešno zasedati umetno nastala okolja v gramoznicah in peskokopih ter je postala simbol marsikaterih naravovarstvenih prizadevanj, morda najbolj očitno v peskokopu Bizeljsko [Gregori, J. (1990): *Acrocephalus* 11 (43/44): 3-10; Sovinc, A. (1993): *Acrocephalus* 14 (61): 219-222].

foto: Dare Fekonja

Zlatovranka (*Coracias garrulus*)

Populacija te nekdaj pogoste gnezdilke je v 80. letih strmo upadla, v 90. je v SV Sloveniji še životalo nekaj parov, a je vrsta kljub naravovarstvenim prizadevanjem leta 2005 pri nas gnezdila zadnjič [Bračko, F. (1986): *Acrocephalus* 7 (30): 49-52; Štumberger, B. (2000): *Svet ptic* 6 (3): 26; Božič, L. (2009) v Rubinič, B. (ur.): Ptice v Sloveniji v letu 2008. – DOPPS, Ljubljana].

foto: Michael Tiefenbach

Belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*)

Gozdne vrste so bile šele v zadnjem času deležne večjih ornitoloških raziskav, med njimi pa za najbolj skrivnostno in vselej velike pozornosti deležno velja belohrbti detel, značilni pragozdni element [Perušek, M. (1991): *Acrocephalus* 12 (47): 14-18; Gregori, J. (1996): *Acrocephalus* 17 (78/79): 153-155].

foto: Tomaž Mihelič

Kmečka lastovka (*Hirundo rustica*)

Kot ptica z domačega dvorišča je bila kmečka lastovka vseskozi deležna velike ornitološke pozornosti v Sloveniji, tako s stališča obročkanja, opazovanja selitve kot preštevanja gnezdišč, leta 1998 pa je bila razglašena za prvo ptico leta [Šere, D. (1980): *Acrocephalus* 11 (5): 79-81; Kus, J. & Vukelič, E. (1998): *Novice DOPPS* 4 (2)].

foto: Branko Brečko

Breguljka (*Riparia riparia*)

Majhna rečna lastovka, vezana na izginjajoče strme rečne brežine, je v skupno akcijo, ki poteka že od leta 1994, povezala štajerske ornitologe in njihove hrvaške kolege pri čiščenju obrežnih sten, ki jih vsako leto naselijo breguljke [Bračko, F. & Štumberger, B. (1995): *Acrocephalus* 16 (68/70): 62-67; Kočever, B. (2005): *Svet ptic* 10 (4): 32-33].

foto: Branko Brečko

Rumena pastirica (*Motacilla flava*)

Rumene pastirice Cerkniškega jezera so lep primer, kako se je iz sprva zgolj ekološke raziskave razvila tradicionalna akcija vsakoletnega popisovanja vrste, ki jo Notranjska sekcija organizira že od leta 2005 [Kus-Veenfliet, J. (2001): *Acrocephalus* 22 (104/105): 23-28; Bordjan, D. (2009) v Rubinič, B. (ur.): Ptice v Sloveniji v letu 2008. – DOPPS, Ljubljana].

foto: Leon Kebe

Povodni kos (*Cinclus cinclus*)

Čeprav so bile sprva raziskave vrste zgolj lokalno omejene, se je zlasti po letu 2007 v okviru štetij IWC zanimanje za vrsto razširilo na domala vso Slovenijo in akcija štetja povodnih kosov je uspešno povezala različne sekcije DOPPS [Božič, I.A. (1997): *Acrocephalus* 18 (85): 172-179; Rijavec, A. (2009) v Rubinič, B. (ur.): Ptice v Sloveniji v letu 2008. – DOPPS, Ljubljana].

foto: Milan Cerar

Pegam (*Bombicilla garrulus*)

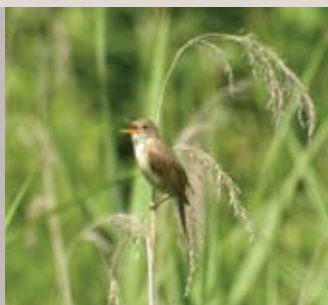
Ena najbolj znanih invazijskih ptic še danes vedno znova vzbuja začudenje, ko se vsakih nekaj let pri nas pojavi v velikem številu skoraj vsepovsod, denimo v zimah 1988/89, 1989/90, 1990/91, 1991/92, 2004/05, 2005/06 [Bračko, F. & Grošelj, P. (1994): *Acrocephalus* 15 (62): 16-26; Bračko, F. (2009): *Scopolia* Suppl. 4: 197-198].

foto: Darinka Mladenovič

Trstnice (*Acrocephalus*)

Slovenski ornitološki strokovni reviji *Acrocephalus*, katere prva številka je izšla leta 1980, je ime posodil rod trstnic, ki simbolizirajo delovno in problemsko zasnovano glasilo, saj so trstnice glede na težavnost določanja, ekologijo in ogroženost za raziskovanje zelo privlačne [Geister, I. (1980): *Acrocephalus* 1 (1): 1-3].

foto: Leon Kebe

Mušja listnica (*Phylloscopus inornatus*)

Redke listnice so bile med obročkovalci na seznamu težko pričakovanih vrst in prva izmed njih, ujeta v letu 1991 na Vrhniki, je znatno povečala zanimanje za to manj opazno skupino ptic, čemur je kasneje sledila vrsta novih najdb [Šere, D. (1991): *Acrocephalus* 12 (49): 114-120].

foto: Franc Bračko

Mali muhar (*Ficedula parva*)

Z ustanovitvijo DOPPS so se pričele intenzivne favnistične raziskave ptic za potrebe izdelave ornitološkega atlasa Slovenije s poudarkom na malo znanih vrstah in prva izmed teh, ki je bila deležna večje pozornosti že v letu 1980, je bil mali muhar [Šere, D. (1980): *Acrocephalus* 1 (2): 27; Tekavčič, R. (1987): *Acrocephalus* 8 (31/32): 9].

foto: Dejan Grohar

Plišica (*Remiz pendulinus*)

Gnezdilka SV Slovenije se je v 80. letih med dramatično invazijo razširila na zahod, kjer je v večjem številu gnezdila tudi na Ljubljanskem barju in vse tja do obalnih mokrišč, v 90. pa je od tod zopet izginila [Jančar, T. (1984): *Acrocephalus* 5 (21): 41; Šere, D. (1994): *Acrocephalus* 15 (64): 73-96; Geister, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. – DZS, Ljubljana].

foto: Dare Šere

Rjavi srakoper (*Lanius collurio*)

Vrsta z neugodnim varstvenim statusom v Evropi, ki pa je v Sloveniji še vedno razmeroma pogosta, je bila v letu 2000 izbrana za simbol projekta Mednarodno pomembnih območij za ptice v Sloveniji – IBA [Polak, S. (2000): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. – Monografija DOPPS št. 1, Ljubljana].

foto: Janez Papež

Veliki srakoper (*Lanius excubitor*)

Simbol Zimskega ornitološkega atlasa Slovenije, ki smo ga šele z letom 2000 pričeli bolj sistematično popisovati tudi s skupinskimi popisi [Sovinc, A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije. TZS, Ljubljana; Bombek, D. (2001): *Acrocephalus* 22 (104/105): 41-43].

foto: Dare Fekonja

Poljska vrana (*Corvus frugilegus*)

Vnitev izginule gnezdilke – po tragičnem uničenju edine slovenske kolonije v Petišovcih leta 1990 so poljske vrane ponovno osnoval kolonijo leta 2004, tokrat pri Krškem [Gregori, J. (1993): *Acrocephalus* 14 (58/59): 129-130; Hudoklin, A. (2007): *Acrocephalus* 28 (132): 35-36].

foto: Pavel Majerle

Travnikiški vrabec (*Passer hispaniolensis*)

Posebnost prvega popisa ptic Kozjanskega regijskega parka leta 1999 je bil prvi svatujoci samec travniškega vrabca pri nas in s tem nova domnevna slovenska gnezdilka, ki je bila kasneje najdena tudi drugod po Sloveniji [Jančar, T. & Trebušak, M. (2000): *Acrocephalus* 21 (100): 107-134; Vrezec, A. & Štumberger, B. (2000): *Acrocephalus* 21 (100): 161-163].

foto: Davorin Tome

TRIDESETLETNA ZGODOVINA DOPPS V SLIKI IN BESEDI

// zbrala in uredila Petra Vrh Vrezec

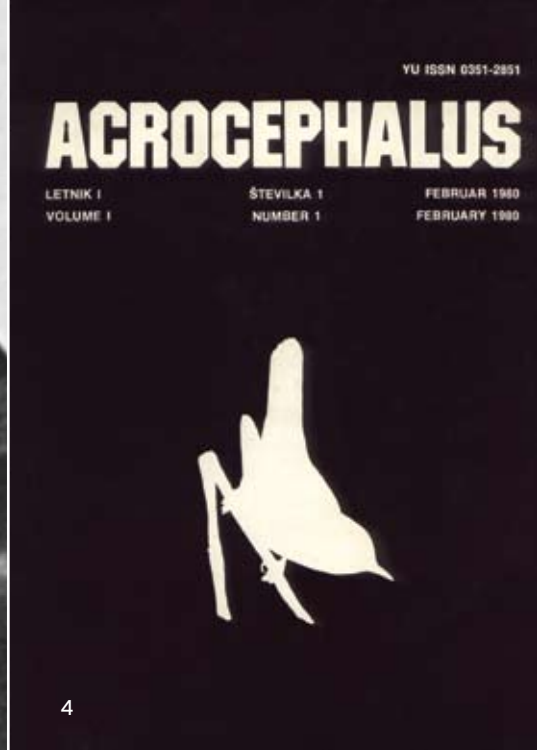
// izbor slik in besedil Damijan Denac, Vojko Havliček, Urša Koce, Peter Legiša, Borut Mozetič, Slavko Polak, Nataša Šalaja, Dare Šere, Rudolf Tekavčič, Al Vrezec

Število dosežkov, dogodkov, naravovarstvenih prizadevanj, akcij, popisov, izobraževanj ipd. zabeleženih v zajetnem kupu zveščičev *Acrocephalus*, glasila *Novice DOPPS*, revije *Svet ptic* in drugih publikacij v 30 letih Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije presega obseg, ki ga je v kratki kronologiji zgodovine DOPPS mogoče strniti na teh straneh. Predstaviti DOPPS, pomembno združenje na Slovenskem, v kronološki seriji fotografij in slik je zato poseben izziv. Nekateri dogodki so namreč ostali brez fotografskega dokumenta, ali pa so se brez zapisa izgubili v času, spet druge so različni akterji v zgodovini DOPPS z zapisom ali sliko ohranili za današnji in prihodnji čas. In ta izsek dogodkov vam ob 30. jubileju Društva za opazovanje in

proučevanje ptic Slovenije kot zaznamak preteklosti prinaša ta prispevek. Verjamem, da dovolj za preteklost in predvsem za vzpodbudno prihodnost.

1// Pobudniki in ustanovitelji Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije so bili (od leve proti desni) Dare Šere, Iztok Geister in Božidar Magajna. K temu jih je gnala želja po organiziranem popisovanju slovenskih ptic, ki naj bi svoj epilog doživelo v ornitološkem atlasu gnezdilk Slovenije. Trojica na Mangrtu dne 18.6.1980. foto: Davorin Tome

2// Ustanovna skupščina Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je potekala 8. decembra 1979 v Ljubljani. Navzočih je bilo 76 ustanovnih članov in gostov. Slavnostni govornik Iztok Geister je o namenu novoustanovljenega strokovnega združenja med drugim dejal: »Da bi naše opazovanje ptic ne bilo le kratkočasno uživanje, naše obročkanje le privlačen šport in naše fotografiranje le strastna igra, smo se danes tukaj sestali. Vsa ta naša dejanja, naj si bodo še tako srčna in duha pomirjajoča, skušajmo osmisliti za skupen smoter: zbiranje favnističnih podatkov in prevrednotenje naših z antropocentrizmom obremenjenih pogledov na naravo.« foto: Marko Aljančič

3// Kot prvi predsednik je društvo med letoma 1979 in 1983 vodil Janez Gregori, kustos za ornitologijo v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Na sliki od desne proti levi: dr. Sergej D. Matvejev, častni član društva, Janez Gregori in Iztok Geister med pomenkom na ustanovni skupščini leta 1979.

foto: Marko Aljančič

4// »Vse to rojenje favnistične dejavnosti na Slovenskem v zadnjih letih vse glasneje išče matico, okrog katere bi se v grozdu zbirali vsi zdaj po vseh mogočih predalih raztreseni terenski podatki. Takšna ažurna in živahna izmenjava podatkov bi dala našemu delu nov impulz in možnosti za hitrejšo realizacijo pobud v zvezi z delom na terenu. Ta matica naj bi bilo društveno glasilo *Acrocephalus*.« Zapis Iztoka Geistra, očeta in prvega urednika prvega in osrednjega periodičnega ornitološkega glasila na Slovenskem, ob izidu prve številke *Acrocephalus* leta 1980. Geister je reviji posvetil kar 20 uredniških let (1980-1999).

5// Častni član akademik prof. dr. Andrej O. Župančič, prvi in dolgoletni podpredsednik, je zvesto stal ob strani društvenim aktivnostim in jih plemenitil s svojimi predlogi in nasveti. Kot velika slovenska znanstvena eminenca je dajal društvu in ornitološkim naravovarstvenim prizadevanjem še posebno veljavo, kar je bilo silno pomembno pri DOPPS-ovih začetkih. Še danes odzvanja njegova misel, da je »naravo treba varovati za človeka in, če je potrebno, da se ohrani, tudi proti človeku!«

6// Marca 1980 je društvo, ki je štelu že 88 članov, v sodelovanju z Gozdnim gospodarstvom Kranj organiziralo enodnevni seminar za nameščanje gnezdilnic, ki je bil namenjen osnovnošolskim in srednješolskim učiteljem biologije in tehničnega pouka. Predaval je Iztok Geister. Na sliki je škorec (*Sturnus vulgaris*) pred gnezdilnico.

foto: Ivan Esenko

7

8

9

7// Varstvo narave je bilo v prepričanje ornitologov vsajeno že od samega začetka in leta 1981 smo se že veselili razglasitve prvega zavarovanega močvirja v Sloveniji na Bobovku pri Kranju za naravno znamenitost zaradi ornitoloških in paleontoloških posebnosti, tudi zaradi posredovanja Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

foto: Tone Trebar

8// Avgusta in septembra 1981. leta sta Iztok Geister (na sliki predava udeležencem) in Dare Šere vodila prvi tečaj za »zaznamovalce« ptic, ki se ga je udeležilo 25 tečajnikov. Namen tečaja je bil usposobiti obročkovalce za sodelovanje pri raziskovalnem projektu o selitvah ptic na ozemlju Slovenije. Naslednji tečaji za bodoče obročkovalce so potekali na obročkovalski postaji v Stožicah in kasneje na Vrhniki.

foto: Dare Šere

9// Junija 1981 se je društvenega izleta na Nanos udeležilo devet članov. Zaradi slabega vremena jih je na vrh prišlo le nekaj najbolj vztrajnih, zato so izlet ponovili že naslednji teden. V obeh dneh so opazili in popisali 54 vrst ptičev. Na sliki so popisovalci, ki so kljub dežju vztrajali na terenu (od leve proti desni): Borut Štumberger, Božidar Magajna in Andrej Tomažin.

foto: Dare Šere

10// V letu 1982 je društvo podalo predlog za zaščito ribnikov v dolini Drage pri Igu kot naravni spomenik. Andrej Sovinc je v ta namen pripravil članek s seznamom ptic (130 vrst), ki je bil nato objavljen v reviji *Acrocephalus*. Kasneje še dopolnjeni popis ptic ribnikov je bil eden prvih sestavkov o pticah Ljubljanskega barja. Odlok o razglasitvi območja ribnikov v dolini Drage pri Igu za naravno znamenitost je bil sprejet 28. maja 1986.

foto: Al Vrezec

11// Leta 1982 je v *Acrocephalus* izšel obsežen članek Dareta Šereta »Ptiči Stožic pri Ljubljani, 1972 - 1982 – favnistični pregled, obročkanje in najdbe«. Ornitološka postaja v Stožicah ob Savi je bila zgrajena leta 1953 kot ornitološki oddelek Prirodoslovnega muzeja Slovenije, leta 1972 pa se je začel lov ptic z japonskimi mrežami. V desetih letih so prostovoljni sodelavci ornitološkega kustodiata zbrali podatke za kar 197 vrst ptic.
foto: Ivo A. Božič

12// Ne le gnezdilci, tudi prezimovalci so bili deležni pozornosti v popisih za Zimski ornitološki atlas Slovenije. Od leve proti desni Dare Šere in Božidar Magajna konec januarja 1982 med zimskim popisom ptic na trasi Kozina-Hrastovlje.
foto: Andrej Sovinc

13// Rudolf Tekavčič je predsednik društva z najdaljšim stažem, saj je predsedoval kar devet let (od leta 1983 do 1991) in ponovno od leta 2008 dalje. Že od ustanovitve društva je zelo aktiven član, tudi dolgoletni obročkovelec. Ker se je njegovo poklicno delo sukalo v tiskarnah, je društvu znatno pomagal pri izdajanju kvalitetnejših publikacij.
foto: Milena Tekavčič

14// Sredi septembra 1983. leta se je ornitološka ekipa v sestavi Dare Šere (vodja ekipe), Mojmir Štangelj in Tomi Trilar (Prirodoslovni muzej Slovenije) ter Peter Černe in Brane Lapanja (Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije) udeležila jugoslovanske akcije spremljanja selitve ptic na osnovi obročkanja in opazovanja. Ptice so obročkali v bližini Preševa, to je na meji med Srbijo, Makedonijo in Kosovom. Kasnejše analize podatkov o številu obročkanih ptičev so pokazale, da je bila slovenska ekipa na terenu v času viška jesenske selitve ptic, saj so jih v tednu dni obročkali največ. Izkazalo pa se je, da gre dobrim rezultatom pripisati to, da so že takrat imeli vrhunsko opremo za lov in obročkanje (kasetofon s posnetki za vabljenje, prenosne mreže z vso opremo, itd.). Na sliki je ekipa, ki odhaja na teren z domačinom iz Preševa.
foto: Dare Šere

15

16

17

18

15// Komisiji za varstvo narave, ustanovljeni leta 1982 pod vodstvom Boruta Štumbergerja, nikoli ni zmanjkalo dela. Že oktobra 1983 se je spoprijela s problemom množičnega pogina ptic na Ptujskem jezeru, ko so našli 1.200 poginulih ptic, preživele pa so reševali v akciji skupaj z lovci, ribiči in gasilci.

foto: J. Slodnjak

16// Uršlja gora je leta 1983 zvalila na društveni izlet (od leve proti desni) Rudija Verovnika, Tomija Trilarja, Franca Verovnika, Damijano Ota, Jano Vidic in Franca Bračka. Udeleženci so se med drugim učili ločevanja rumenoglavega (*Regulus regulus*) in rdečeglavega kraljička (*R. ignicapillus*) po njunem petju.

foto: Dare Šere

17// V Ljubljani je 10. marca 1985 potekala tretja konferenca ornitologov Jugoslavije, na kateri se je zbralo 58 udeležencev iz vse Jugoslavije, srečanju pa je predsedoval Tomi Trilar (na sliki). Ena izmed skupnih izjav konference je bil tudi predlog, po katerem naj bi preparatorji preparirali zavarovane živalske vrste le z dovoljenjem republiškega ali pokrajinskega zavoda za varstvo narave, predlagali pa so popolno zaščito vseh ujed.

foto: Dare Šere

18// Društveni izlet na Krnsko jezero leta 1986 je bil posebno doživetje, saj so imeli člani prvič priložnost na terenu preizkusiti uporabo teleskopa pri opazovanju ptic. Skozenj so ptice opazovali (od leve proti desni) Tomaž Jančar, Dare Šere, Tomi Trilar, Damjana Ota, Mitja Vreš.

foto: Iztok Vreš

19// Po ukinitvi ornitološke postaje v Stožicah so slovenski obročkocalci iskali primerno mesto za novo stalno lovišče, kjer bi skupaj spremljali jesensko selitev ptic. Za stalno lovišče so našli opuščene glinokope in bajeje v bližini Vrhnike ter z organiziranim lovom in obročkanjem pričeli 1. avgusta 1987. V tem letu so obročkali

12.726 ptic 84 vrst. V prvi izmeni sta pred obročkvalno postajo v alpskem slogu obročkala Kajetan Kravos (na sliki) in Dare Šere.

foto: Dare Šere

20// Dare Šere (na sliki) in Krys Kazmierczak sta leta 1988 na Ljubljanskem barju postavila 20 gnezdilnic za kritično ogroženo južno postovko (*Falco naumanni*). Kljub temu da so postovke gnezdilnice uspešno zasedle, to ni ustavilo njihovega naglega izginjanja, saj ustrezna gnezdišča niso bila njihov edini problem v kmetijski barjanski krajini. Zadnje južne postovke so pri nas gnezdile leta 1994, in sicer v gnezdilnici pri Vnanjih Goricah, ki jo na tamkajšnjem transformatorju najdemo še danes.

foto: Krys Kazmierczak

21// Od leta 1989 dalje društvo vsako leto na letnih skupščinah podeljuje priznanje Aviana za varstvo ptic. Danes se nagrada podeljuje večinoma nečlanom DOPPS za prizadevanja pri ohranjanju ptic in njihovih življenjskih prostorov. Na fotografiji sta nagrajenki Aviane 2007 Mateja Skočir (levo) in Tatjana Koren (desno), ki sta nagrado prejeli za predano delo z učenci na ornitološkem področju, s takratnim predsednikom DOPPS Damijanom Denacem.

foto: Arhiv DOPPS

22// Prvi popisi bele štokrlje (*Ciconia ciconia*) so potekali že leta 1965 v organizaciji Zavoda za spomeniško varstvo Maribor. Prve popise v občini Ptuj je leta 1989 organiziral Borut Štumberger. Od takrat se popisi nadaljujejo vsako leto, danes na območju celotne Slovenije pod koordinatrstvom Damijana Denaca. Leta 1999 so člani DOPPS ob pomoči Elektra in domačinov začeli postavljati drogove in posebne gnezditvene podstavke za belo štokrljo, ki je bila tudi ptica leta 1999. Na sliki od leve proti desni: Damijan Denac, Luka Božič in Dominik Bombek, koordinator akcije postavljanja gnezditvenih podstavkov za belo štokrljo, pri delu na terenu.

foto: Barbara Pislak

23

24

25

26

23// Andrej Sovinc in Davorin Tome sta zaradi vse pogostejših posegov na Ljubljanskem barju leta 1989 pozvala člane k zbiranju podatkov o pticah na Barju, s posebnim poudarkom na gnezdkah. Začelo se je organizirano popisovanje ptic za lokalni ornitološki atlas Ljubljanskega barja.

foto: Davorin Tome

24// Predhodnik v društvu danes zelo popularnega Mednarodnega štetja ptic (IWC) je bilo Zimsko štetje rac v organizaciji IWRB leta 1984, 1985 in 1986. Šele 28. in 29. januarja 1988 pa se je v Sloveniji pričelo Mednarodno zimsko štetje ptic. Januarja 1999 se je število popisovalcev povzpelo na 238, prešteli pa so 41.401 vodnih ptic. Na sliki mlakarica (*Anas platyrhynchos*), pozimi pri nas najpogostejša vodna ptica.

foto: Davorin Tome

25// Štajerska sekcija, prva sekcija DOPPS-a, je bila ustanovljena na letni skupščini v Ljubljani dne 18.3.1989. Sekcija je bila vseskozi zelo dejaven organ društva, saj je organizirala kopico uspešnih akcij, od čiščenja sten za breguljko (*Riparia riparia*), štetja zlatovrank (*Coracias garrulus*) in belih štokelj, ohranjanje gnezdišč navadne čigre (*Sterna hirundo*) in rečnega galeba (*Larus ridibundus*), do mladinskih ornitoloških taborov, srečanj mladih ornitologov Slovenije ipd. Na sliki od leve proti desni: Borut Štumberger, Damijan Denac, Branko Božič in Andrej Bibič med popisom zlatovrank leta 1992.

foto: Franc Bračko

26// Leta 1991 so bile izdelane strokovne osnove odloka o razglasitvi območja Jovsi (na sliki) za naravni spomenik, Hrvoje Oršanič pa je podal pobudo za razglasitev ornitološkega rezervata. V letih 1992 in 1993 je DOPPS organiziral terenske popise, na katerih so člani podrobno raziskali celotno območje v gnezditvenem obdobju in v času selitve, kar je bila podlaga za kasnejše predloge glede varstva ptic.

foto: Branko Brečko

27

27// Društvena akcija za ornitološki atlas Triglavskega narodnega parka je stekla v letu 1991 pod vodstvom Tomaža Jančarja. Zimske popise ptic v gorah pa je koordiniral Primož Kmecl. Akcija iz naših gora se je zaključila leta 1995. Na sliki je simbol ornitološkega atlasa Triglavskega narodnega parka, skalni plezalček (*Tichodroma muraria*).

28// Prve društvene prostore je na Žibertovi 1 v Ljubljani (na sliki) odstopil Prirodoslovni muzej Slovenije. Prostore je 24.10.1991 slovesno odprl častni član dr. Sergej D. Matvejev. Od takrat so se člani dobivali na četrtkovih srečanjih z rednimi predavanji.

foto: Al Vrezec

29// Leta 1992 je predsedniško mesto prevzel Franc Janžekovič. Skupaj s tajnikom Petrom Trontljem je pripravil prvi celostni program delovanja društva, zlasti na področju promocije, izobraževanja, publikacij in varstva narave. Program je posledično pomenil bistveno povečanje časovno zahtevnih pisarniških del in tudi višja finančna sredstva. Leta 1995 je tako postalo jasno, da društvo potrebuje profesionalne sodelavce. Na sliki: Rajko Koražija (levo) in Franc Janžekovič (desno) obročkata ptice pri Ormožu leta 1986.

foto: Franc Bračko

30// Pogajalcem DOPPS je uspelo pri pripravi novega lovskega zakona v letu 1992 trajno zavarovati kopico nekdanjih lovskih vrst, med njimi sloko (*Scolopax rusticola*; na sliki), kozico (*Gallinago gallinago*), ruševca (*Tetrao tetrix*) in gozdnega jereba (*Bonasa bonasia*). V postopek sprejemanja novega lovskega zakona se je DOPPS aktivno vključili tudi leta 2004. Predlog zakona je bil z vidika varovanja ptic sporen predvsem zaradi uvrstitve vseh večjih ptic med lovno divjad. Na novo je kot lovne vrste predvidel kanjo (*Buteo buteo*), ruševca, kozico, sloko, grivarja (*Columba palumbus*) in krokarja (*Corvus corax*) ter sokolarjenje kot novo obliko lova pri nas.

foto: Ivan Esenko

28

29

30

31

32

33

34

31// DOPPS je v začetku junija leta 1992 organiziral ornitološki raziskovalni tabor na Cerkniškem jezeru. Na podlagi rezultatov, pridobljenih na taboru, je v letu 1993 izšla tematska številka revije *Acrocephalus*. Na sliki je gospodar društvenih prostorov na Žibertovi Peter Černe med popisovanjem na Cerkniškem jezeru.
foto: Slavko Polak

32// Maja 1992 so bila z društveno pošto poslana vabila na vseslovensko popisovalno akcijo »Kosec (*Crex crex*) v Sloveniji«, katere koordinator je bil Peter Trontelj. Tega leta se je pričela tudi akcija *Crex Night* na Cerkniškem jezeru, ki je kasneje prerasla v tradicionalni vsakoletni dogodek Notranske sekcije. Na sliki so udeleženci prvega popisa kosecev na Cerkniškem jezeru leta 1992 od leve proti desni: Al Vrezec, Peter Trontelj, Primož Kmecl in Karin Rižner.
foto: Slavko Polak

33// Na redni letni skupščini 21. marca 1992 v Mariboru je bila uradno potrjena ornitološka sekcija mladih (člani stari do 18 let). Idejo o njeni ustanovitvi je po vzoru angleških ornitoloških društev predlagal Milan Vogrin. Tega dne je bil sprejet tudi kodeks slovenskih ornitologov, ki ga objavljamo v vsaki številki Sveta ptic. Na sliki mlada ornitologa Luka Božič (levo) in Jakob Smole (desno) na terenu leta 1990.
foto: Damijan Denac

34// Decembra 1992 je v laguni Škocjanskega zatoka prezimoval labod pevec (*Cygnus cygnus*; na sliki). Redki zimski gost je k nam priletel v času, ko je Škocjanskemu zatoku zaradi dolgaletnega zasipavanja in načrtnega izsuševanja v urbanistične in industrijske namene bila zadnja ura. Žal se je obisk Škocjanskega zatoka za laboda končal tragično, saj je januarja 1993 preminil zaradi zastrupitve. Smrt mogočne bele ptice, ki se je prišla poklonit spominu na Škocjanski zatok, je v slovenskih ornitologih in naravovarstvenikih vzbudila val ogorčenja in trdno zavezo, da storimo vse za ohranitev tega dela slovenske narave.

foto: Sue Tranter (rspp-images.com)

35

35// Svetovni dan opazovanja ptic je BirdLife International prvič organiziral 9. in 10. oktobra 1993 in isto leto je v akciji sodelovalo skoraj 90 držav, med njimi tudi Slovenija. Društvo je organiziralo izlete po vsej Sloveniji tudi vsa nadaljnja leta, ko je bil organiziran tudi Evropski dan opazovanja ptic. Z akcijo so ornitologi seznanjali ljudi s problemi varstva ptic. Na sliki je stojnica ob Svetovnem dnevu opazovanja ptic leta 2001, na kateri DOPPS predstavlja Luka Božič in Aleš Tomažič.
foto: Damijan Denac

36// Predhodnica poljudne ornitološke revije *Svet ptic* so bile *Novice DOPPS*, ki so prvič izšle oktobra leta 1994. Na Izvršilnem odboru je namreč dozorela ideja o poljudnem glasilu, ki bi člane obveščalo o društvenem življenju in spodbujalo k sodelovanju pri akcijah. Nul-to številko *Novic DOPPS* sta zasnovala Slavko Polak in Borut Mozetič, urednica vseh nadaljnjih petih letnikov oziroma 20 številka pa je bila Andreja Ramšak.

37// Zimski popisi ptic so se začeli že v zimi 1979 / 80 s šestimi popisovalci: Zdravko Novak, Peter Grošelj, Borut Štumberger, Andrej Sovinc, Davorin Tome in Iztok Geister. Dolgoletno preštevanje po vsej Sloveniji pa je v letu 1994 pripeljalo do objave Zimskega ornitološkega atlasa koordinatorja Andreja Sovinca (na sliki). V knjigi zbrani podatki so plod dela 150 popisovalcev, ki so popisali 192 vrst ptic v 240 kvadratih.
foto: Andrej Sovinc

38// DOPPS je leta 1994 pripravil Rdeči seznam ogroženih ptic gnezdil Slovenije na podlagi uporabljenih podatkov zadnjih dvajsetih let. Seznam so pripravili Franc Bračko (takratni predsednik Odbora za varstvo narave; na sliki), Andrej Sovinc, Borut Štumberger, Peter Trontelj in Milan Vogrin. Rdeči seznam, ki je bil plod skoraj triletnega dela članov Odbora za varstvo narave, je bil objavljen leta 2000. Skupino, v kateri so sodelovali Janez Gregori, Tomaž Mihelič, Borut Štumberger, Milan Vogrin in Al Vrezec, je vodil Tomaž Jančar.
foto: Slavko Polak

NOVICE DOPPS

Informativni bilten

Številka 0

oktober 1994

NOVICAM NA POT

Letos avgusta sem se udeležil XXI. svetovne konference BirdLife international v Rosenheimu. Med več izbirnimi delavnicami sem se odločil sodelovati na temi "razvoj NGO-jev (nevladnih naravovarstvenih organizacij). Naučili smo se veliko. Številčnost članstva je glavni adut nevladnih organizacij. Člani morajo biti obveščeni o delovanju društva in zmotivirani k sodelovanju, saj le tako soustvarjajo društveno življenje in imajo občutek pripadnosti društvu. Podobna društva imajo poleg strokovnih revij (mi imamo *Acrocephalus*) namenjenih strokovni in tudi širši javnosti, tudi informativne bilene, kakor koli že imenovane, ki člane obveščajo o društvenem življenju. Pred vami je torej poskusna, multa številka informativnega bilena imenovana *NOVICE DOPPS*. Na uporabo kratice se bomo morali navaditi, saj je dolgo imenovanje našega Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije za marsikoga, predvsem

pa za tujce preveč komplicirana. Društvene *Novice* smo si na izvršilnem odboru zamislili kot dvomesečnik, ki vas bo (člane) ažurno obveščal o tekočih dogajanjih, o poteku akcij, projektov, posvetovanjih in o zanimivih dogajanjih v društvenem življenju. V prilogi *novic* boste obveščeni tudi o poteku izletov, predavanj, o pomembnejših društvenih dokumentih. Prav gotovo si člani želite tudi seznama naslovov vseh članov društva, seznama knjig in revij iz naše bogate knjižnice. Poročali bomo tudi o delu komisij in društvenih odborov. Seveda boste lahko v *Novicah* pisali tudi vi, člani. Prav oglašanje članov mora biti namenjen znaten del bilena. Če bo odziv velik, lahko tudi povečamo število strani. *Novice* pred vami so poskusna številka. Pišite nam, če ste zadovoljni z konceptom in obliko. Napišite kaj pogredate in česa si ne želite v naših *NOVICAH DOPPS*. Torej pišite nam! Na društven naslov.

Slavko Polak

36

37

38

39

40B

39// Prvega sedemdnevnega zimskega ornitološkega tabora Drava 94 v Markovcih februarja leta 1994 se je udeležilo 22 mladih udeležencev, za katere so skrbeli štirje mentorji: Bojan Marčeta, Borut Štumberger, Peter Trontelj in Milan Vogrin. Od takrat so tabori mladih ornitologov pozimi in poleti redna stalnica DOPPS-ovih izobraževalnih aktivnosti. Na sliki so udeleženske tabora v Begunjah leta 2006, od leve proti desni: Neža Kocjan, Katarina Aleš (mentorica), Polona Vukelič, Maja Marčič, Manca Jereb in Tanja Šumrada.
foto: Eva Vukelič

40// Poskusnega kartiranja za Ornitološki atlas so se lotili že leta 1976, a je žal propadlo. Naslednjega leta so izbrali popisovalce za 11 lahko opaznih vrst in jih izobrazili za delo na terenu. Dopolnilno kartiranje leta 1978 je bilo vnovič neuspešno. Obogateni z organizacijskimi izkušnjami iz preteklih let pa so v letu 1979 začeli popisovati vse naše gnezdilke. V tem letu je 16 popisovalcev zbralo podatke o 169 vrstah. Raziskali so kar 85 kvadratov ali 34 % vseh razpoložljivih kvadratov. Popisi so se pridno vrstili, dokler ni leta 1995 izšel Ornitološki atlas Slovenije izpod peresa Iztoka Geistra (na sliki).
foto: Dare Šere

41// V začetku 90-ih je izvršilni odbor ugotovil, da je težko zagotavljati uspešnost aktivnosti in projektov, ki zahtevajo več pisarniškega dela, pisanja poročil, prošenj ipd. Najprej je te naloge opravljal honorarni poslovni sekretar Aleksander Bulatovič. V letu 1995, ko je društvo združevalo 400 članov, pa smo dobili prvega zaposlenega tajnika društva, in sicer Boruta Mozetiča (na sliki), ki je projektom namenil poln delovni čas. Skozi leta je DOPPS krepil profesionalni del izvajalcev društvenih ciljev, leta 1999 pa je pisarna dobila prvega direktorja DOPPS, Andreja Bibiča.
foto: Slavko Polak

41

42

42// Sodelovanje med DOPPS-om in Mobitelom se je začelo že v letu 1995, ko si je družba Mobitel izbrala nov slogan »S pticami si delimo nebo«. Konec leta je Mobitel izdal koledar z motivi 12 ogroženih vrst ptic in multimedijsko zgoščenko s predstavitvami ptic, njihovih življenjskih prostorov in virov ogrožanja. Skupaj z Mobitelom je DOPPS v letu 1998 izpeljal tudi poslikavo avtobusa mestnega potniškega prometa z motivi ogroženih vrst ptic, predstavil pa na mobilni novinarski konferenci na Ljubljanskem barju. Na sliki od leve proti desni: Al Vrezec, Peter Legiša, Borut Mozetič in v ozadju desno Anton Majzelj, direktor družbe Mobitel.
foto: Arhiv Mobitel

43// V Mariboru je 22. aprila 1995 potekalo prvo srečanje mladih ornitologov Slovenije (SMOS) z namenom, da mlade z ornitološkimi raziskovalnimi nalogami pritegne k aktivnemu varovanju ptic in narave. Na srečanju je sodelovalo 189 učencev iz 21 osnovnih in dveh srednjih šol, ki jim je pomagalo 28 mentorjev. Pobudnik SMOS-a in organizator prvih srečanj je bil Andrej Šorgo (na sliki).
foto: neznan

44// Po nekajletnih prizadevanjih populariziranja opazovanja in preučevanja ptic se je tudi iz okolice Cerkniškega jezera zbrala skupina podobno mislečih ljudi in 11.11.1995 ustanovila Notranjsko sekcijo. Utrinek z ustanovnega sestanka (od leve proti desni): Leon Kebe, Peter Pavlič, Vekoslav Kebe, Andreja Pavlič, Slavko Polak, Jana Kus Veenyliet in Katarina Senegačnik.
foto: Borut Mozetič

43

44

45

46

47

48

45// DOPPS je junija 1996 postal podpisni član mednarodne organizacije BirdLife International v času predsednikovanja Andreja Bibiča (na sliki tretji z leve). S tem dejanjem se je še bolj aktivno vključil v svetovne tokove varovanja ptic in narave. Na sliki od leve proti desni so še: Fritz Hirt (SVS, BirdLife Switzerland), Borut Mozetič in Bogdan Lipovšek.
foto: Slavko Polak

46// Na Cerkniškem jezeru so novembra 1996 odprli ornitološko opazovalnico. Poimenovali so jo »Narte« - po lokalnem krajevnem imenu. Na sliki so angleški ljubitelji ptic v DOPPS-ovi opazovalnici.
foto: Slavko Polak

47// Ljubljanska sekcija DOPPS je bila ustanovljena 7. novembra 1997. Štiriindvajset udeležencev je sprejelo program dela za sezono 1997/98, ki je vključeval popis velikega skovika (*Otus scops*) na Ljubljanskem barju, popis sov na Krimu, osveščevalno dejavnost na Barju z zloženkami ter organizacijo predavanj in izletov za začetnike. Leta 1998 so na Vrhniki in kasneje tudi drugod pripravili razstavo z naslovom »Ljubljansko barje - osrednje slovensko naravno bogastvo«. Na sliki: Davorin Tome, predsednik Peter Trontelj in Katarina Denac, prva predsednica Ljubljanske sekcije, na otvoritvi razstave.
foto: Peter Legiša

48// Člani Štajerske sekcije DOPPS so maja 1997 izpeljali poskusno akcijo izdelave umetnega gnezdišča, plavajočega splava za navadne čigre (*Sterna hirundo*) v ormoških bazenih za odpadne vode TSO. Julija istega leta je na splavu uspešno gnezdilo že 15 parov čigre. Naslednje leto so izdelali še en splav in tako povečali kolonijo čigre na 35 parov. V naslednjih letih so splava popravljali, naredili zaščitne robnike, strešnike za skrivališče mladičev in nove, kvalitetnejše in večje splave. Na sliki (od leve proti desni): Damijan Denac, Luka Korošec in Franc Bračko pri delu na splavu maja 1997.
foto: Jakob Smole

49

49// V sodelovanju z družbo Mobitel je bil leta 1997 uspešno izpeljan fotografski natečaj »Svoboden kot ptica«, ki je nato potekal vse do leta 2005. Na sliki je razstava fotografij s fotonatečaja v Cankarjevem domu.
foto: Arhiv Mobitel

50// Že ob ustanovitvi si je Štajerska sekcija zadala nalogo popisati ptice reke Drave (slika) med Mariborom in Ptujem. Lokalni ornitološki Atlas Drave so zastavili kot široko akcijo za čim večje število članov, atlas pa je izšel leta 1997 kot tematska številka revije *Acrocephalus*.
foto: Luka Božič

51// Leta 1998 je predsedniško funkcijo za Borutom Štumbergerjem prevzel Peter Trontelj (na sliki), sicer dolgoletni zelo aktivni tajnik. Društvu je predsedoval do leta 2004, med njegovim mandatom pa se je zgodila vrsta pomembnih dogodkov, od izdelave vizije DOPPS, razglasitve območij IBA in SPA, do rojstva revije Svet ptic.
foto: Peter Legiša

52// V letih 1998 in 1999 so člani DOPPS v sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije v skupinskih popisih opravili sistematično inventarizacijo ptic Krakovskega gozda in ovrednotili njihove populacije. Akcijo sta koordinirala Mirko Perušek in Dare Šere. Rezultati popisa so pokazali na velik ornitološki pomen Krakovskega gozda, ki se je uvrstil med mednarodno pomembna območja za ptice (IBA). Na sliki je Peter Trontelj med popisom ptic v Krakovskem gozdu.
foto: Slavko Polak

50

51

52

53

54

55

56A

56B

53// Na pobudo Tomaža Jančarja je leta 1998 DOPPS začel podeljevati nagrado Zlati legat za najboljše ornitološko delo slovenskega avtorja, denarno nagrado pa je prispevala družba Bioteh. Namen nagrade je bil in še vedno je spodbujati slovenske ornitologe k objavljanju kakovostnih člankov, pokazati na pomen dobrih ornitoloških raziskav, po katerih se je vredno zgledovati, in poživiti slovensko ornitološko raziskovanje. Prvega Zlatega legata 1998 so za delo »Ekološko ovrednotenje in varovanje pomembnih ptic Sečoveljskih solin« prejeli Iztok Škornik, Lovrenc Lipelj in Tihomir Makovec (na sliki od leve proti desni).
foto: Arhiv Ixobrychus

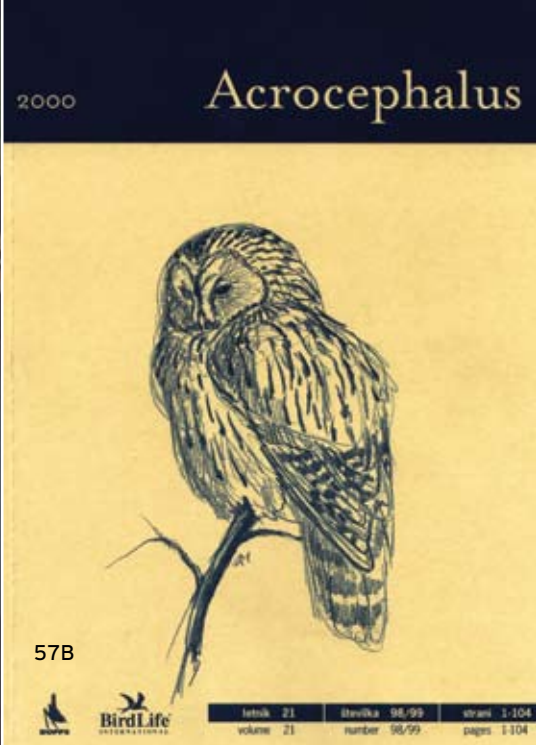
54// Januarja 1993 je Komisija za varstvo narave DOPPS prijavila projekt »Ohranitev in renaturacija Škocjanskega zatonka«. Začela se je širša naravovarstvena akcija za njegovo ohranitev in trajno zavarovanje. Društvo je pripravilo izčrpno razstavo »Škocjanski zatonk – Oaza na pragu Kopra« in izdalo priložnostno zgibanko z informacijami o problematiki ter predlogom za zavarovanje. Ob veliki podpori domačih in tujih nevladnih organizacij, medijev javnega obveščanja in širše javnosti so obrodili prvi sadovi. Ministrstvo za kulturo je v začetku novembra izdalo prvo Odločbo o začasnem razglasitvi Škocjanskega zatonka za naravno znamenitost. Državni zbor Republike Slovenije je na seji 26.2.1998 z veliko večino sprejel Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatonk, ki zagotavlja trajno pravno zaščito območja in postavlja pogoje za varstvo in upravljanje rezervata. Upanje v lepšo prihodnost Zatonka je tako postalo resničnost.

55// V sodelovanju s švicarskim ornitološkim združenjem SVS in družbo Mobitel je DOPPS v letu 1998 izdal »Ptice Slovenije – mali priročnik« avtorjev Wernerja Müllerja in Ala Vrežca. Kar 170.000 izvodov priročnika je Mobitel kot novoletno darilo razposlal vsem svojim naročnikom. Članstvo DOPPS je takrat skokovito naraslo od 400 na več kot 1.500 članov.

56// Ideja o ormoški ornitološki opazovalnici je zrasla v zimah sredi 90-ih let ob opazovanju orjaških jat gosi

57A

in drugih vodnih ptic na Ormoškem jezeru. Da bi omejili plašenje ptic z obrežnih nasipov, je leta 1998 prek 20 članov v 13 delovnih dneh postavilo visoko ornitološko opazovalnico. Na sliki 56A je delovna akcija članov in na 56B opazovalnica.

foto: Boris Kočevar (56A), Borut Štumberger (56B)

57// Za revijo *Acrocephalus* je bilo leto 1999 prelomno, saj je z nastopom novega urednika Boruta Štumbergerja (na sliki 57A) dobila mednarodni uredniški odbor in začela objavljati članke domačih in tujih avtorjev tudi v angleškem jeziku. S tem je postala ena vodilnih ornitoloških revij na območju jugovzhodne Evrope in vzhodne mediteranske regije. V letu 2000 je revija ob sodelovanju oblikovalke Jasne Andrič in ilustratorja Jurija Mikuletiča dobila tudi novo preobleko, ki je ustrezala mednarodnim standardom znanstvenih revij (slika 57 B).

foto: Peter Legiša

58// Skupinska opazovanja ptic na izletih so bila vedno posebno doživetje. Skupinska ornitološka potovanja s sopotniki istega interesa pa so imela še poseben mik, na primer potovanje štirih članov DOPPS (od leve proti desni), Ala Vrezca, Luke Božiča, Tomaža Jančarja in Boruta Rubiniča, leta 1999 v Indijo. Tritedensko potovanje je poskrbelo za kup ornitoloških doživetij, med njimi tudi opazovanje v Indiji izjemno redkih mandarink (*Aix galericulata*).

foto: Borut Rubinič

59// Na podlagi Uredbe o izbiri koncesionarja za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok je DOPPS pripravil vlogo za pridobitev koncesije. Vlada RS je oktobra 1999 upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok zaupala društvu. S tem sta se začela sanacija in renaturacija ter ureditev za javnost odprtega rezervata. Čapljica (*Ixobrychus minutus*; na sliki) je postala simbol naravnega rezervata Škocjanski zatok.

foto: Bojan Marčeta

58

59

60

62

61

60// Prizadevanja za poenoteno rabo slovenskih ptičjih imen so se začela že konec 70-ih let. Ustanovitelji društva so se zavedali pomena urejene terminologije, zato so med prvimi ustanovljenimi komisijami na pobudo Andreja O. Župančiča leta 1982 ustanovili tudi terminološko komisijo. Prva terminološka komisija je delovala v letih 1982-83, druga med 1990-91. Posebej dejavna sta bila Iztok Geister in Janez Gregori. Problematika je iz leta v leto dozorevala v številnih člankih, dokler ni dozorel tudi čas za objavo usklajenega »Imenika ptic zahodne Palearktike« v letu 1999, ki ga je pripravila tretja komisija s koordinatorjem Tomažem Jančarjem v sestavi Franc Bračko, Peter Grošelj, Tomaž Mihelič, Davorin Tome, Tomi Trilar in Al Vrezec. Kar nekaj ptic je dobilo nazaj svoja stara klena slovenska imena, ki so se med slovenskimi ornitologi presenetljivo hitro udomačila. Med njimi tudi pivka (*Picus canus*) ali nekdanja siva žolna (na sliki).

foto: Pavel Majerle

61// Skupinski nočni popisi gozdnih sov, zlasti kozače (*Strix uralensis*), so prinesli mnogo povsem novih spoznanj. Ti podatki so kasneje usodno zaznamovali opredeljevanje gozdnih območij SPA v Sloveniji. Prvi tovrstni popis je v letu 1999 na Ljubljanskem vrhu opravila skupina devetih članov Ljubljanske sekcije. Na sliki sta Al Vrezec in Tomaž Jančar med popisom.

foto: Marjan Trobec

62// Društvo se je z upravo Kozjanskega parka dogovorilo, da leta 1999 popiše ptice v parku. V nekaj popisnih vikendih je 10 ornitologov v parku popisalo 120 vrst ptic, med njimi tudi vrsto zanimivih avifavnističnih novosti, denimo travniškega vrabca (*Passer hispaniolensis*), akcijo pa sta koordinirala Tomaž Jančar in Marko Trebušak. V letu 2001 pa je DOPPS dobil nalogo popisati še

63

drugi razširitveni del Kozjanskega parka in skupinskih popisov se je pod koordinatorstvom Tomaža Jančarja in Ala Vrezca poleg 19 izkušenih popisovalcev udeležila še kopica mladih ornitologov. Drugi skupinski popis ptic Kozjanskega parka je bil predhodnica popisov za Novi ornitološki atlas Slovenije. Na sliki grad Podsreda, središče Kozjanskega parka.

foto: Martin Vernik

63// V drugi polovici marca 1999 je potekal prvi skupinski popis štetja pojočih samcev velike uharice (*Bubo bubo*) na Kraškem robu, ki ga je koordiniral Tomaž Mihelič. V akciji je sodelovalo prek 20 članov društva, kar je omogočilo, da so se lahko enakomerno razporedili po območju in popisali vse pojoče samce.

foto: Tomi Trilar

64// V letu 1999 se je pričel nacionalni popis gnezditvene populacije breguljk (*Riparia riparia*), ki ga je koordiniral Franc Bračko. Cilj akcije ni bil le prešteti slovensko gnezditveno populacijo, temveč ji omogočiti vrnitev na nekdanja gnezdišča. V tem letu je bila tudi delovna akcija čiščenja sten ob reki Dravi, ki jo je vodil Boris Kočever (na sliki daje navodila dvema udeležencema). V nadaljnjih letih so sledile ponovne akcije čiščenja sten za breguljko tako na Štajerskem kot tudi drugod po Sloveniji.

foto: Andreja Slameršek

65// Iz društvenega biltena *Novice DOPPS* je aprila 2000 nastala barvna poljudna ornitološka revija *Svet ptic* (na sliki 65A je prva številka). Prva urednica nove revije Andreja Ramšak (na sliki) je že pred tem urejala tudi *Novice DOPPS*. Z imenom *Svet ptic* so hoteli zajeti »ves smisel revije, ki obravnava svet ptic, v katerem se prepletajo poti mnogih živih bitij.«

foto: Bojan Marčeta

64

65A

65B

66

67A

67B

66// V letu 2001 je izšla prva monografija DOPPS *Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji*. Nastala je izpod peres 12 avtorjev. Na sliki lokalni IBA-koordinatori na delavnici 5.10.1999 (od leve proti desni): Boštjan Surina, Borut Rubinič, Damijan Denac, Peter Trontelj, Davorin Tome, Andrej Hudoklin, Slavko Polak (slovenski IBA-koordinator), Mirko Perušek, Tomaž Jančar, Andrej Bibič (direktor DOPPS), Borut Štumberger in Zoltan Waliczky (evropski IBA-sokoordinator). Knjiga, ki zajema predstavitev 14 slovenskih IBA- območij, je prvo slovensko delo, ki v skladu z evropskimi standardi vrednoti dele naše države in je tako temeljno delo slovenskega naravovarstva.

foto: Borut Mozetič

67// Prvi projekt za sofinanciranje obnove rezervata, s katerim je DOPPS kandidiral za sredstva iz finančnega instrumenta za okolje EU – LIFE, je društvo dobilo že v letu 2000 in tako se je začela obnova Škocjanskega zátoka. Osnovni cilj projekta je bil obnoviti, povečati in ohranjati življenjska okolja oziroma habitate ogroženih živalskih in rastlinskih vrst v naravnem rezervatu Škocjanski zatok po industrijski degradaciji v 80. letih preteklega stoletja. Sledilo je večletno obdobje priprave dokumentacije, potrebne za začetek sanacijskih in renaturacijskih posegov na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok.

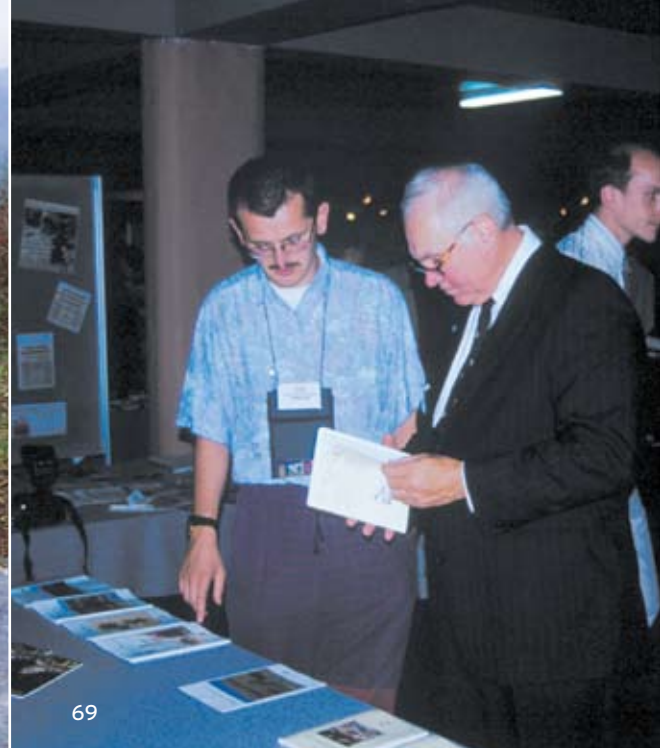
foto: Borut Mozetič

68// Prve delovne akcije na Vrbovskih talih (sedanji Iški morost) 21. oktobra 2000 se je udeležilo 17 članov DOPPS. Ker se je izkazalo, da je v zaraščenih travnikih le malo ptic, je članom uspelo odstraniti kakšnih 700 m² grmovja. Akcijo so zaključili s prijetnim piknikom ob tabornem ognju. Fotografski objektiv je med klepetom ujel (od leve proti desni) Ala Vrezca, Jerneja Figlja, Željka Šalamuna, Dušana Sovo, Daretta Fekonjo in Tomaža Miheliča.

foto: Peter Legiša

68

69

69// Z novim letom 2001 je direktor pisarne postal Tomaž Jančar. Delo direktorja je na začetku opravljal prostovoljno. V tem letu so vojaški rok služili štirje fantje iz društva, v pisarni pa so bili stalno zaposleni štirje. Ministrstvo za okolje in prostor je istega leta DOPPS-u podelilo status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave. Na osnovi uspešno zaključenega projekta drugega opredeljevanja območij IBA v Evropi in triletnega projekta »Problematika varstva ptic pri približevanju Slovenije Evropski skupnosti« je bil DOPPS septembra 2001 na Srečanju evropskega dela BirdLife v Gibraltaru razglašen za polnopravnega partnerja. Na sliki levo je takratni direktor DOPPS Tomaž Jančar in desno predsednik organizacije BirdLife International, Gerard Bertrand.

foto: Tomaž Jančar

70// Popisovanje za Novi ornitološki atlas gnezdil Slovenije, katerega koordinator je Tomaž Mihelič (na sliki), poteka od leta 2002. Leto 2000 je bilo namenjeno pripravi metode in 2001 njenemu preizkusu, terensko popisi pa so se začeli naslednje leto. V delu za novi atlas so imeli pomembno vlogo skupinski popisi izbranih območij in mentorstva izkušenih popisovalcev manj izkušenim ali mladim popisovalcem. Skupinski popisi so prinesli poleg koristnega druženja in izmenjave izkušenj tudi podatke s slabše poznanih in ornitološko zapostavljenih območij.

foto: Arhiv DOPPS

71// Med 12. in 14. oktobrom 2001 je bil v Kozjanskem parku v Podsredi organiziran drugi praznik Kozjanskega jabolka, na katerega je bil povabljen tudi DOPPS. Društvo, njegovo dejavnost in publikacije na DOPPS-ovi stojnici je predstavil Damijan Denac.

foto: Martin Vernik

70

71

72

73

72// Jeseni, ko se ornitološko delo na terenu malo umiri, je bil primeren čas za družabna jesenska srečanja članov DOPPS iz vse Slovenije. Leta 2001 se je sredi kočevskih gozdov srečala kar zajetna ekipa ornitologov, in sicer (od leve proti desni sedijo) Primož Kmecl, Tomi Trilar, Tomaž Mihelič, Tomaž Jančar, Jožef Osredkar, Dušan Sova, Aleš Tomažič, Matjaž Premzl, (zadaj stojijo) Jernej Figelj, Mirko Perušek, Borut Mozetič, Andrej Figelj, Peter Trontelj, Andrej Bibič, Leon Kebe, Marjan Gobec, Željko Šalamun, Jakob Smole, Luka Božič, Franc Janžekovič, Al Vrezec in Dušan Klenovšek.

foto: Arhiv DOPPS

73// Društvo je 20 let gostovalo na zasebnem naslovu prvega tajnika društva Božidarja Magajne, kasneje pa blagajnika Daret Šereta. Februarja 2002 se je sedež društva z Langusove preselil na Prvomajsko 9 v Ljubljani. Z Žibertove ulice se je preselila tudi pisarna DOPPS. Na sliki sta prvi znak Društva za opazovanje in proučevanje ptic, ki ga je s priključitvijo DOPPS-a BirdLife-u zamenjal nov znak s kratico DOPPS.

74// Leta 2002 je urednikovanje revije *Acrocephalus* prevzel Al Vrezec, ki je s povečanim mednarodnim uredniškim odborom in naborom tujih recenzentov skušal revijo približati krogu mednarodno uglednih znanstvenih revij. V naslednjem letu pa je tudi revija *Svet ptic* zamenjala dolgoletno urednico. Nov urednik je z letnikom 2003 postal Damijan Denac, ki je v letu 2004 revijo oblikovno prenovil. Damijan Denac (levo) in Al Vrezec (desno) med terenskim delom s sovami.

foto: Davorin Tome

75// Jeseni 2003 se je na društvu porodila ideja, da se članom po ugodni ceni zagotovijo sončnična semena za zimsko krmljenje ptic. Nastala je akcija Sončnice, ki sta jo izpeljala Vojko Havliček (na sliki levo) in Ivan Kogovšek (na sliki desno). Po zelo ugodni nabavni ceni jima je uspe-

74

75

76

lo priskrbeti več kot tri tone sončničnih semen. Oglas v *Svetu ptic* je naletel na velik odziv, saj je 74 ljubiteljev ptic pokupilo 3.500 kilogramov semen. Akcija se je uspešno nadaljevala tudi v nadaljnjih letih.

foto: Vojko Havliček

76// Glavni cilj izobraževalnega projekta »Hrana za ptice – naravo otrokom« je bil tri- do petletnim otrokom vzbuditi pozitiven in odgovoren odnos do narave. V prostovoljni delovni akciji, katere organizatorja sta bila Vojko Havliček in Ivan Kogovšek, so člani društva izdelali 20 večjih ptičjih krmilnic. Za 550 otrok v 18 vrtcih so prostovoljci nato pripravili izobraževalne delavnice in nato vsakemu vrtcu podarili izdelano krmilnico in 20 kilogramov sončničnih semen. Na sliki sta Dare Fekonja (levo) in Ivan Kogovšek (desno).

foto: Vojko Havliček

77

77// Leta 2003 je izšla druga monografija DOPPS *Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji 2; Predlogi posebnih zaščitnih območij (SPA) v Sloveniji*, nadaljevanje in nadgradnja prve IBA-knjige. Knjiga, ki je plod dela 14 avtorjev in številnih članov društva, ki so namenili svoj čas varovanju ptic, je postala temeljni kamen za opredelitev evropskega omrežja Natura 2000 za ptice v Sloveniji. Na sliki je tiskovna konferenca ob predstavitvi knjige, ki so se je od leve proti desni udeležili Peter Trontelj (predsednik DOPPS), Anton Majzelj (direktor družbe Mobitel), Janez Kopač (minister za okolje, prostor in energijo), Luka Božič (avtor knjige) in Erwan Fouere (predstavnik EU v Sloveniji).

foto: Damijan Denac

78// V jubilejnem letu društva (praznovanje četrto stoletja obstoja) je postal predsednik DOPPS Slavko Polak (desno). Aprila naslednje leto pa je naloge direktorja pisarne DOPPS prevzel Marijan Logar (levo).

foto: Andrej Cec

78

79

80

81

82

79// Le malokateri ornitolog je v soboto, 19. februarja 2005 opazoval ptice. Slovenska ornitologija tega dne ni slavila le rojstnega dne enega svojih najprepoznavnejših otrok, temveč je bila priča tudi rojstvu novorojenca – Kongresa ornitologov Slovenije! Zvrstilo se je 14 predavanj, predavali pa so ornitologi iz Slovenije, Avstrije, Italije, Srbije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine. Kongresi so priložnosti za srečanja in izmenjavo mnenj, na sliki (od leve proti desni): Marijan Govedič, Eva Vukelič, Darko Saveljić (Črna gora), Luka Božič, Dragan Simić (Srbija), Damijan Denac in Rudolf Tekavčič.
foto: Arhiv DOPPS

80// V zimi 2004/2005 je Štajerska sekcija DOPPS skupaj z Dravskimi elektrarnami Maribor izdelala 830 m² velik novi otok na Ptujskem jezeru. Zgradili so ga iz okvirja lesenih pilotov ter načrpanega sedimenta z jezerskega dna. Novi otok je bil vsekakor izjemen uspeh za varstvo čigre pri nas in pravcati posebnost v mednarodnem merilu, saj je bil največji umetni otok v Evropi, izdelan posebej za ptice. Že v prvi gnezditveni sezoni (2005) je na njem gnezdlilo kar 37 parov čiger.
foto: Damijan Denac

81// Otoka na Ptujskem jezeru so zaradi redkih gnezdišč navadne čigre, rečnega galeba (*Larus ridibundus*) in čopaste črnice (*Aythya fuligula*) zaščitili v letu 1984. Prvo čiščenje otoka so člani DOPPS opravili že davnega leta 1980. Čiščenje Ptujskih otokov je danes že tradicionalna delovna akcija Štajerske sekcije. Na sliki udeleženci akcije v letu 2007 od leve proti desni: Barbara Zakšek, Cvetka Marhold, Matjaž Kerček, Aleš Tomažič, Luka Božič, Mitja Denac, Luka Korošec, Dejan Bordjan, Dominik Bombek, Maja Marčič, Jakob Smole, Iris Petrovič in Andreja Slameršek.
foto: Damijan Denac

82// V letu 2004 sta se pisarna DOPPS in sedež društva s Prvomajske preselila v lastne prostore na Tržaško cesto 2. Na sliki zaposleni v pisarni med ornitološko selitvijo,

83

od leve proti desni: Mateja Nose Marolt, Nevenka Pfajfar, Barbara Vidmar in Brane Koren.
foto: Damijan Denac

83// Ob ponovni oživitvi Ljubljanske sekcije je le-ta poleg ljudi s svežim zaletom leta 2004 dobila tudi prostor za svoja srečanja na Tržaški 2 v Ljubljani, ki pa ga je bilo treba urediti in narediti domačega. Na sliki od leve proti desni zadaj: Ivan Kogovšek, Sava Osole, Valerija Zakšek, Žiga Iztok Remec, Danilo Šteblaj, Dare Fekonja (spredaj), Monika Podgorelec in Jožef Osredkar.
foto: Vojko Havliček

84// Štajerska sekcija DOPPS je leta 2004 pripravila akcijo postavitve gnezdilnic za pegasto sovo (*Tyto alba*), ki jo je koordiniral Matjaž Premzl. V naslednjem letu so vrsto tudi natančno popisali v velikem delu štajerske regije na 315 popisnih točkah.
foto: Martin Mollet / Saxifraga

85// Leta 2005 sta se zamenjala oba urednika društvenih revij. Urša Koce (na sliki 85A) je prevzela uredništvo revije *Svet ptic*, Primož Kmecl (slika 85B) pa revije *Acrocephalus*.
foto 85A: Eva Vukelič, 85B: Tomaž Mihelič

86// Konec oktobra 2005 je izšla tretja monografija DOPPS *Ptice Ljubljanskega barja*, katere avtorji so Davorin Tome, Andrej Sovinc in Peter Trontelj. Delo je temeljilo na več kot 19.000 podatkih o opazovanjih ptic, ki jih je prispevalo 41 popisovalcev, in več kot 57.000 podatkih o obročanih pticah, ki jih je prispevalo 31 zunanjih sodelavcev Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Monografijo so predstavili na tiskovni konferenci (od leve proti desni): Marjana Ahačič (zaposlena za PR v pisarni DOPPS), Davorin Tome, Andrej Sovinc, Mladen Berginc (Ministrstvo za okolje in prostor) in Slavko Polak (predsednik DOPPS).
foto: Damijan Denac

84

85A

85B

86

87

88

89

87// Januarja 2005 so slovenski ornitologi prvič šteli prezimujoče kormorane (*Phalacrocorax carbo*) skupaj z ribiči. Pred tem so eni in drugi štetje opravljali vsak zase in po različnih metodah, zato so se ocene številčnosti zimske populacije te vrste pri nas močno razlikovale. Na prvem skupnem popisu kormoranov so bili navzoči (od leve proti desni) Urša Koce, Jože Ocvirk, direktor Zavoda za ribištvo Slovenije, Borut Jerše, predsednik Ribiške zveze Slovenije, Tomaž Jančar ter glavni urednik revije Ribič, Igor Holy (fotograf). Akcija sedaj poteka vsako leto v okviru IWC in zagotavlja zedinjenost ribičev in ornitologov o številu prezimujočih kormoranov pri nas. foto: Igor Holy

88// Zima 2004/05 je bila za opazovanje ptic izjemna. Pravo ptičarsko obsedenost je med ljudmi sprožila dvomilijonska jata pinož (*Fringilla montifringilla*), ki je zimovala v okolici Bohorja. Po več kot 400 ljudi se je ob januarskih večerih zbralo pri opazovanju pinož, ki so v ogromnih jatah prihajale na skupno prenočišče. foto: Tomaž Mihelič

90

89// V sodelovanju z Društvom slepih in slabovidnih Koper je DOPPS leta 2005 organiziral prvi izobraževalni izlet v naravni rezervat Škocjanski zatok. S pomočjo različnega interpretacijskega gradiva so udeleženci izleta spoznali zgodovino nastanka Škocjanskega zatoka in doživeli utrip življenja v rezervatu. Z izletom so se pridobile koristne informacije za kakovostno pripravo interpretacijskega gradiva in ureditev parkovne infrastrukture za slepe in slabovidne. Na sliki Borut Mozetič (levo) predava udeležencem. foto: Arhiv DOPPS

90// Kavke, skupina članov DOPPS v »zrelih letih«, se družijo od leta 2005. Pravijo, da so jata, ki rada leta iz kraja v kraj in išče primerne terene za opazovanja ptic in uživanje v naravi. Velikokrat poskrbijo za pernate prijatelje, saj so zelo aktivni pri različnih društvenih akcijah. Utrinek z izleta na Velebit (z leve proti desni): Ines Švab

91

92

(gostja), Marjana Mandelj, Sava Osole, Meta Havliček, Viljana Šiškovič, Jani Vidmar, Ivica Kogovšek, Ivan Kogovšek in vodnik dr. Gordan Lukač.

foto: Vojko Havliček

91// V letu 2006 sta se zamenjala tako predsednik kot tudi direktor DOPPS. Predsedniško mesto je prevzel Damijan Denac (na sliki desno), direktorsko pa Andrej Medved (levo).

foto: Arhiv DOPPS

92// Ustanovni odbor Severnoprimske sekcije DOPPS se je 24. novembra 2006 zbral na ustanovnem srečanju v Dornberku. Znotraj DOPPS-a je tako nastala četrta sekcija, ki se trdno drži matične enote, le da se še bolj posveča organizaciji na lokalnem nivoju ter skrbi za območje, ki je vredno velike ornitološke pozornosti. Na sliki Peter Krečič, Tomaž Mihelič, Aljaž Rijavec, Jernej Figelj, Ivan Kljun, Tomaž Berce, Erik Šinigoj in Josip Otopal na oddihu po terenu.

foto: Andrej Figelj

93// Med 13. in 15. oktobrom 2006 je DOPPS v Ljubljani gostil predstavnike organizacije BirdLife International iz 42 evropskih držav in nekatere predstavnike Global Councila. Na sliki so udeleženci delavnice pred hotelom Mons v Ljubljani.

foto: Tomaž Mihelič

94// Na podlagi javnega razpisa je Ministrstvo za okolje in prostor glavni gradbenih del v naravnem rezervatu Škocjanski zatok oddalo v izvedbo družbi SCT, ki se je v začetku leta 2006 tudi lotila del. Dela so potekala pod stalnim naravovarstvenim nadzorom DOPPS in strokovnjaka iz Deželnega naravnega rezervata na izlivu Soče, dr. Fabia Perca, pri načrtovanju lagunskih ureditev pa so pomagali partnerji iz organizacije Consorzio Venezia Nuova. Z izvedbo projekta so bile tako ustvarjene primerne razmere za varstvo ptic in drugih. Na sliki je nova podoba naravnega rezervata Škocjanski zatok.

foto: Borut Mozetič

93

94

95

96

97

98

95// Kitajska je leta 2006 zvabila na ornitološko ekskurzijo pet slovenskih ljubiteljev ptic in članov DOPPS. Kitajske ptice so jih očarale, še posebej so jih navdušile ptice ljubezni, snežni žerjavi (*Grus leucogeranus*). Na jezeru Poyang so jih naštel 1.138, kar je skoraj polovica svetovne populacije. Na sliki z leve proti desni: Viljana Šiškovič, Marjana Mandeljč, Borut Rubinič in Miha Podlogar.

foto: Vojko Havliček

96// Otvoritev Naravnega rezervata Iški morost in uspešna zaključitev projekta LIFE Narava III »Vzpostavitev dolgoročnega varstva kosca *Crex crex* v Sloveniji« se je zgodila leta 2007. V rezervatu sta bili za namene izobraževanja urejeni tudi koščeve učna pot in opazovalnica.

foto: Barbara Vidmar

97// Društveni izlet 9.6.2007 na Volovjo reber je bil eden izmed najbolj obiskanih doslej sploh. Blizu 150 udeležencev je tudi na ta način izrazilo svoj protest proti graditvi vetrne elektrarne, ki bi uničila enega najlepših predelov slovenske narave.

foto: Tomaž Jančar

98// Spomladi leta 2007 smo postali še posebej pozorni, kdaj bomo prvič opazili katero izmed najbolj znanih selivk, belo štorčlo, kmečko lastovko (*Hirundo rustica*), kukavico (*Cuculus canorus*; na sliki) ali hudournika (*Apus apus*). DOPPS se je namreč vključil v Mednarodno raziskavo Pomlad prihaja! (Spring Alive) in spodbudil predvsem mlajše člane in tudi nečlane, da so zbirali podatke o prvih opazovanjih selivk, se o njih marsikaj naučili in prispevali podatke za raziskave selitev ptic po Evropi. Akcija se je uspešno nadaljevala tudi leta 2008 in 2009.

foto: Darinka Mladenovič

99

99// V sodelovanju z Zavodom za turizem Ljubljana je DOPPS v letu 2007 sodeloval v projektu »Tičistan«, s pomočjo katerega se je ponovno obudilo tradicionalno izročilo parka Tivoli in območje Tičistana uredilo tako, da je spet privlačno za ptice in obiskovalce. Petnajst članov Ljubljanske sekcije se je zbralo na akciji in postavilo gnezdilnice za različne vrste ptic. Na sliki od leve proti desni: Žiga Iztok Remec, Jošt Stergaršek, Anže Kristan, Željko Šalamun in Aleksander Pritekelj.
foto: Tomaž Mihelič

100// Po dolgoletnem premoru je predsedniško mesto v letu 2008 ponovno prevzel Rudolf Tekavčič, predsednik z najdaljšim stažem. Urednica *Sveta ptica* pa je postala Petra Vrh Vrezec.
foto: Roman Lenarčič

101// Na pobudo Ljubljanske sekcije DOPPS se je oktobra 2008 začel novi fotografski natečaj Fotografija meseca. Člani se lahko pomerijo v dveh kategorijah Ptice in Narava ter v treh težavnostnih skupinah kvalitete fotografije, mlajši od 18 let pa tekmujejo celo v svoji kategoriji. Na sliki je zmagovalna fotografija fotonatečaja leta 2008, rumenoglavi kraljiček, avtorja Erika Šinigoja.

102// V začetku oktobra 2008 je stekla akcija Ljubljanske sekcije za postavitev gnezdilnic za povodnega kosa (*Cinclus cinclus*) na potokih in rečicah Ljubljanskega barja. Ivo A. Božič, idejni vodja akcije, je pripravil predavanje o ptici, nato pa je sledila delovna akcija izdelave gnezdilnic. Drugi del akcije je bil terenski, nameščanje gnezdilnic pod mostove na Iški in Želimeljščici, kjer je nekoč povodni kos že gnezdil, a je zaradi betonskih mostov primernih mest za njegova gnezda zmanjkalo. Na sliki od leve proti desni so Marjana Mandeljc, Jani Vidmar, Nataša Gorjanc, Aleksander Pritekelj, Ivan Kogovšek, Metka Štok in Ivo A. Božič.
foto: Vojko Havliček

100

101

102

Lišček (*Carduelis carduelis*)

Fotonatečaj januar 2009 – 1. mesto v 1. kategoriji

foto: Janez Papež

Program predavanj, izletov in akcij DOPPS januar - marec 2010

PREDAVANJA

BUDANJE

Kraj: Stara šola v Budanjah, Budanje 37 (pri cerkvi)

Termin: predvidoma četrty petek v mesecu
Čas: ob 19:00

29. januar 2010: Dan v družbi cevonoscev južnih morij (predava Borut Rubinić)

Avtor bo predstavil vtise z izleta, namenjenega opazovanju albatrosov, strakošev in viharikov. Decembra 2007 je bil na vzhodni obali Nove Zelandije priča izjemnemu doživetju ob pogledu na svetovne popotnike in kralje odprtih oceanov iz družine cevonoscev. Prek številnih fotografij bomo spoznali veliko pestrost te v Sloveniji malo poznane skupine ptic, njihove navade ter vzroke za ogroženost mnogih vrst.

26. februar 2010: Pticom prijazno vrtnarjenje (predava Ivan Esenko)

Ptice so redne in koristne obiskovalke naših vrtov. Kako uredimo vrt, da bo tudi njim čim bolj prijazen, nam bo povedal Ivan Esenko, avtor mnogih naravoslovnih knjig. Izvedeli boste, kako oblikujemo vrt, ki nam ne bo nudil le počitka ob cvetočih grmovnicah, temveč bo s svojim zavetjem privabil tudi ptice. Na predavanju nam bo predavatelj predstavil tudi svojo najnovejšo knjigo.

CELJE

Kraj: Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Ljubljanska cesta 97, Celje

Termin: petek
Čas: ob 17. uri

12. marec 2010: Pticom prijazno vrtnarjenje (predava Ivan Esenko)

Ptice so redne in koristne obiskovalke naših vrtov. Kako uredimo vrt, da bo tudi njim čim bolj prijazen, nam bo povedal Ivan Esenko, avtor mnogih naravoslovnih knjig. Izvedeli boste, kako oblikujemo vrt, ki nam ne bo nudil le

počitka ob cvetočih grmovnicah, temveč bo s svojim zavetjem privabil tudi ptice. Na predavanju nam bo predavatelj predstavil tudi svojo najnovejšo knjigo.

CERKNICA

Kraj: Knjižnica Jožeta Udo- viča, Partizanska cesta 22, Cerknica

Termin: vsak tretji četrtek v mesecu
Čas: ob 19:00

Program predavanj v Cerknici bo objavljen na spletni strani www.ptice.si.

LJUBLJANA

Kraj: Grand hotel Union, Miklošičeva 1, Ljubljana
Termin: praviloma vsak prvi četrtek v mesecu
Čas: ob 19. uri

7. januar 2010: Neretva (predava Jani Vidmar)

Ste morda »Jugo« nostalgik, ali pa vas mogoče le zanima, v kako pestri skupni državi smo nekoč živeli? Letošnje poletje je Jani Vidmar na novo odkrival lepote Srbije in Črne gore ter bo svoje vtise s potepa čez Zasavico, Obedsko baro, Nacionalni park Tara, Uvac, Durmitor, Lovčen, Skadarsko jezero, ... z veseljem delil z vami. Vabljeni v svet ptic in drugih naravnih lepot!

4. februar 2010: Film Ptice Ljubljanskega barja (predava Ivo Božič)

Če bi se lahko vrnil pol stoletja v preteklost in obiskali Ljubljansko barje, si predstavljate, kaj vse bi tam videli, česar danes ni več? Na predavanju si bomo ogledali krajši film o Ljubljanskem barju ter zatem v pogovoru izvedeli kakšno je Ljubljansko barje danes, kakšno bi bilo po naših željah, izvedeli, kaj se z njim dogaja ter spoznali, kakšne so neizkoriščene priložnosti tega območja.

MARIBOR

Kraj: Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Koroska cesta 160, Maribor
Prostor: predavalnica 0. 103

Termin: praviloma vsako prvo sredo v mesecu
Čas: ob 18. uri

6. januar 2010: Tečaj prepoznavanja vodnih ptic (predava Luka Božič)

V okviru priprav na Zimsko štetje vodnih ptic bomo spoznali race, gosi, čaplje in vodne kure, ki v naših krajih gnezdiijo, prezimujejo ali pa so le občasni obiskovalci v času preleta. Naučili se bomo, kako jih najlaže prepoznamo, ločimo samca od samice, kakšno je njihovo vedenje in še veliko zanimivega.

3. februar 2010: Prepoznavanje pobrežnikov (predava Luka Božič)

Pobrežniki so dokaj zahtevna vrsta za prepoznavanje, saj red pobrežnikov Charadriiformes združuje več kot 300 različnih vrst, tudi takšnih z malo skupnimi zunanjiimi znaki. Nekatere od njih bomo na predavanju spoznali поблиžje. Predavatelj nam bo povedal, kakšne so razlike med njimi in kateri so najbolj značilni znaki, po katerih prepoznamo vsako vrsto posebej.

3. marec 2010: Dežela mavrice in dolgih senc (predava Dejan Bordjan)

Na potopisnem predavanju boste spoznali deželo, kjer se čudovita pokrajina meša z gostimi roji komarjev, kjer se zdi, da prehodiš več kot prevoziš in kjer je teleskop zaradi zaupljivosti ptic skoraj odveč. Vas zanima, za katero deželo gre? Pridite pogledat na predavanje!

MURSKA SOBOTA

Kraj: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Zvezna ulica 10, Murska Sobota

Prostor: predavalnica v pritličju
Termin: četrtek
Čas: ob 17. uri

21. januar 2010: Najpomembnejša območja za ptice v Pomurju (predava Luka Božič)

Na predavanju se bomo seznanili z najpomembnejšimi območji za ptice v SV Sloveniji, poudarek pa bo na teh območjih v Pomurju. Med drugim bomo spoznali ptice, ki živijo v poplavnem pasu Mure in Drave ter v mozaični krajini Goriškega. Seznanili se bomo tudi z načini življenja teh vrst, dejavniki njihovega ogrožanja in možnostmi za njihovo ohranitev.

18. februar 2010: Ptiči duplarji v Sloveniji in Pomurju (predava Željko Šalamun)

Na predavanju boste izvedeli, katere vrste ptic uvrščamo med duplarje, kakšne so njihove življenjske navade, kakšna je njihova vloga v naravi in še marsikatero zanimivost. Predavanje se navezuje na izlet, ki bo 6. marca v poplavnih gozdovih Mure (pri Bunčanih), kjer bomo nekatere duplarje spoznali tudi v živo.

RADOVLJICA

Kraj: Knjižnica Tomaža Antona Linhartarja, Gorenjska cesta 27, Radovljica
Termin: drugi torek v mesecu
Čas: ob 19:30

9. februar 2010: Pticom prijazno vrtnarjenje (predava Ivan Esenko)

Ptice so redne in koristne obiskovalke naših vrtov. Kako uredimo vrt, da bo tudi njim čim bolj prijazen, nam bo povedal Ivan Esenko, avtor mnogih naravoslovnih knjig. Izvedeli boste, kako oblikujemo vrt, ki nam ne bo nudil le počitka ob cvetočih grmovnicah, temveč bo s svojim zavetjem privabil tudi ptice. Na predavanju nam bo predavatelj predstavil tudi svojo najnovejšo knjigo.

IZLETI

Za dodatne informacije lahko pokličete vodjo izleta ali v pisarno društva na telefon 01 / 426 58 75.

30. januar 2010: Naravni rezervat Škocjanski zatok (vodi ekipa NRŠZ)

V okviru Svetovnega dne mokrišč, 2. februarja, vas bomo

popeljali na tradicionalni izlet po naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Mokrišča imajo pomembno vlogo v človekovem življenju, v preteklosti pa so pomembno vplivala na razvoj civilizacij. Še danes so to območja z visoko pestrostjo vrst, kar bomo spoznali tudi na tokratnem izletu. Dobimo se ob 9. uri pred vhodom v naravni rezervat Škocjanski zatok na Bertoški bonifiki.

30. januar 2010: Mariborski otok (vodi Matjaž Premzl)

Na tradicionalnem izletu se boste lahko ponovno prepričali o pestrosti ptic na pragu mesta ob reki Dravi. Izlet posebej priporočamo začetnikom, otrokom in njihovim staršem. Zborna mesto je pred gostilno v Koblarjevem zalivu ob 9. uri.

6. marec 2010: Poplavni gozdovi ob reki Muri (vodi Željko Šalamun)

Sprehodili se bomo ob starih rokavih Mure v poplavni gozdni loki, kjer bomo spoznali prve svatujoče ptice (predvsem duplarje), seznanili se bomo s pomembnostjo naravne rečne dinamike in Life Natura projektom Biomura, ki poteka na tem področju. Dobimo se ob 7:30 na parkirišču pred trgovino v Veržeju.

13. marec 2010: Obisk sivih čapelj (vodi Cvetka Marhold)

Marsikomu se zdi nenavadno, ko zagleda dolgonoge lepote na vrhu visokih dreves. Ampak je res – sive čaple gnezdijo prav tam in sicer v kolonijah. Eno takšnih kolonij, ki se nahaja v Bišu, bomo obiskali na tokratnem izletu. Dobimo se pri gostilni Pri sivi čaplji v Trnovski vasi 44.

27. marec 2010: Škurhov izlet (vodi Željko Šalamun)

V naravnem rezervatu Iški most bomo na Koščevi učni poti opazovali in poslušali zgodnje gnezdilke, med katerimi je tudi veliki škurh. Na izletu pa nas lahko presenetijo nekatere ptice selivke, kot je npr. močvirski lunj. Dobimo se ob 8. uri na mostu čez reko Iško med vasjo Brest in Tomišelj.

27. in 28. marec 2010: Dvo-dnevni izlet na Nežidersko jezero

Obiskali bomo Nežidersko jezero, ki je bogato z različni vodnimi in obvodnimi pticami in je področje nacionalnega parka Neusiedler See. V rezervatu si bomo lahko ogledali zelo zanimiv center za obiskovalce. Po parku nas bodo vodili izkušeni lokalni vodiči in nam predstavili svet ptic in rastlinstva. Ker je število udeležencev omejeno, se za izlet prijavite na e-naslov vojko.havlicek@amis.net. Dodatne informacije lahko dobite pri Vojku Havličku na gsm 041 / 651 917. Kraj in čas odhoda ter ceno bomo pravočasno objavili na spletni strani www.ptice.si ter po elektronski pošti na e-skupinah.

AKCIJE / DELAVNICE / SREČANJA

Januar ali februar 2010: Čiščenje otoka na Gajševskem jezeru (koordinator Željko Šalamun)

Gajševski otok bomo letos očistili in ga pripravili za gnezdenje navadnih čiger, ki so v Sloveniji ogrožena vrsta ptic. Akcija bo predvidoma potekala januarja oziroma februarja, odvisno od vremenskih razmer, točen datum pa bo objavljen na spletni strani društva. Vsi, ki bi želeli sodelovati, pokličite že sedaj koordinatorja akcije na tel. 041 / 712 396.

16. in 17. januar 2010: Zimsko štetje vodnih ptic (IWC) (koordinator: Luka Božič, tel. 031 / 307 993)

Vodne ptice, ki se pozimi zadržujejo pri nas, bomo ponovno prešteli v najbolj množični akciji štetja ptic, v kateri sodeluje več kot 200 prostovoljcev.

21. januar 2010: Srečanje ljubljanske sekcije in predavanje: Darwin in Heckel, velikana biologije (predava prof. dr. Kazimir Tarman)

Dr. Tarman je svojo kariero posvetil raziskovanju različnih področjih biologije in pedagoškemu delu na Ljubljanski univerzi. Predaval je različne predmete s področja zoologije in napisal tudi številne znanstvene in poljudne članke ter nekaj odličnih učbenikov.

Ob Darwinovem letu so se zvrstile mnoge razstave in prireditve, ki so javnosti približale delo tega po-

membnega moža. Njegovo delo pa so dopolnili še drugi raziskovalci in teoretiki, ki jih vse premalo poznamo. Tako nam bo prof. Tarman tokrat poleg Darwinovega predstavil še delo Ernesta Heckla in njun pomen za razvoj moderne biologije. Lepa priložnost torej, da obogatite svoje znanje s pomočjo strokovnjaka. Dobimo se ob 19. uri v prostorih DOPPS na Tržaški cesti 2 v Ljubljani.

30. januar 2010: Popis velikega srakoperja (koordinira Urša Koce)

Nadaljevali bomo lanske letošnje akcije popisa velikega srakoperja (*Lanius excubitor*) na Ljubljanskem barju. Rezultati popisa so bili pravo presenečenje. Takšnega števila oziroma gostote ni nihče pričakoval. Preverili bomo, ali je bilo to le izjemno leto ali pa je to kar stalnica. Zaželeno je, da se akcije udeležijo poleg novih tudi »stari« - lanske letošnje popisovalci, ki že poznajo svoj teritorij. Po končani akciji se bomo pogreli ob čaju in kavici v gostišču Mars (bivši Krok) v Brestu. Zbirno mesto je v prostorih DOPPS na Tržaški cesti 2 v Ljubljani ob 9. uri.

11. februar 2010: Izdelava gnezdilnic za smrdokavro (koordinirata Vojko Havliček in Ivan Kogovšek)

Smrdokavra je ptica, ki ima kar velik potencial za gnezdenje na nekaterih področjih Slovenije, vendar ji ponekod primanjkuje dupel. Poskušali ji bomo pomagati z izdelavo gnezdilnic – umetnih dupel. Vsi tisti, ki imate v bližini bivališča primeren habitat za smrdokavro, boste valilnico sestavili, jo odnesli in namestili na primerno mesto. Seveda boste potem zavezani, da sporočate vsa dogajanja okrog gnezdilnice. Preljeli boste poseben popisni list in ga jeseni 2010 oddali na DOPPS. Akcija bo potekala v prostorih DOPPS na Tržaški cesti 2 v Ljubljani od 16. do predvidoma 20. ure.

18. februar 2010: Srečanje ljubljanske sekcije in predstavitve filma Ambasadorji Črne gore

Ogledali si bomo čudovit film o pticah, naravi in ponosnih ljudeh z naslovom: Ambasadorji Črne Gore. Po ogledu filma bosta avtor-

ja Gregor Šubic in Borut Rubinič predstavila potek snemanja, ne-predvidene zaplete in še veliko drugih zanimivosti. Odgovarjala bosta na vprašanja in nam morda zaupala nove predvidene projekte. Po predavanju boste lahko po ugodni ceni kupili DVD. Dobimo se ob 19. uri v prostorih DOPPS na Tržaški cesti 2 v Ljubljani.

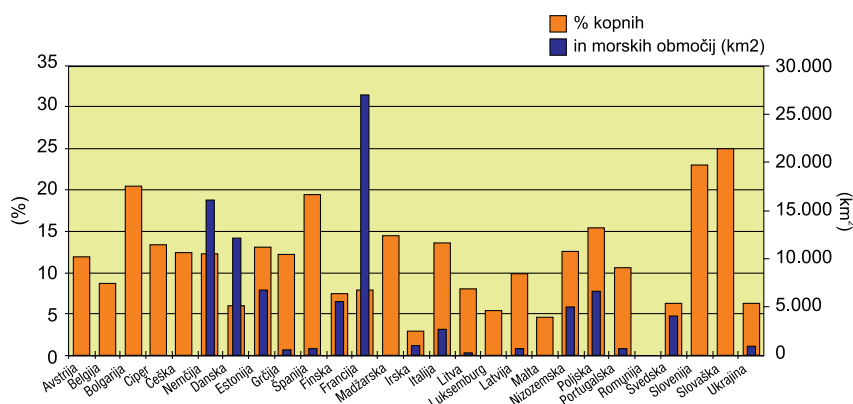
11. marec 2010: Skrivnostni ptičji izbljuvki (predavata Al Vrezec in Tomaž Mihelič)

Splošno je znano, da sove po obedu in prijetnem počitku preostane nek plena, ki za njih ni užiten, neprebavljenega izbljuvajo. Hrana običajno »prebavljajo« na istem mestu in pod njim se nabere kupček suhih izbljuvkov. Poleg sov je še veliko vrst ptic, ki imajo podoben prehranjevalni cikel. Če izbljuvek razderemo in pogledamo njegovo vsebino, nam ta lahko marsikaj pove; s čim se ptica prehranjuje, kateri vrsti pripada in še veliko zanimivega. Po predavanju bomo tudi mi raziskali nekaj izbljuvkov različnih vrst ptic. Dobimo se ob 19. uri v prostorih DOPPS na Tržaški cesti 2 v Ljubljani.

18. marec 2010: Srečanje ljubljanske sekcije in predavanje Rastline in metulji Amazonskega deževnega gozda in Pantanala (predavata Nataša Gorjanc in Meta Havliček)

Amazonski klasični tropski gozd je prepleten z različnimi tipi habitatov na majhnem prostoru. Zato tu rastejo različna drevesa, zelena in cvetoča podrast, po tleh leži odpadlo listje, sadeži in cvetovi, ki dajejo hrano številnim metuljem, žuželkam, opicam ... V Pantanalu, največjem mokrišču na svetu, so doma kajmani, veliki glodavci, različna jelenjad in nočni plenilci. Z nekaj sreče je mogoče videti tudi rečnega jaguarja in črno Howlerjevo opico. Poseben čar ima nepregledna ravnina s številnimi jezerci in mlakami, mogočnimi drevesi in palmami, čredami konj in goveda ter življenjem, ki teče tako, kot to hoče narava. Dobimo se ob 19. uri v prostorih DOPPS na Tržaški cesti 2 v Ljubljani.

Koledar s programom DOPPS najdete na strani 64.

Trideset let Ptičje direktive // Tomaž Jančar

1: Zaradi uničujoče kmetijske politike in napredujočih posegov na Ljubljanskem barju je populacija velikega škurha (*Numenius arquata*) na robu izumrtja. Brez Ptičje direktive in Evropskega sodišča verjetno ne bo mogoče ustaviti uničevanja Barja. foto: Kajetan Kravos

2: Število mednarodno pomembnih območij za ptice (SPA) se med evropskimi državami zelo razlikuje.

3: Zadnja leta po poključkih gozdovih mesarijo procesorji za strojno sečnjo, kar nakazujejo tudi kupi drevesnih hlodov ob cesti (slika 3). Sredi poključkih gozdov pa so ravnokar dogradili orjaški športni kompleks biatlonskega centra. Za takšen poseg bi zaradi prekomernega vpliva na varovane gozdne vrste ptic

DOPPS in Ptičja direktiva imata marsikaj skupnega. Za vedno pa ju povezuje enaka starost, letnik 1979, trideset let. Tudi po vsebini smo zadnje desetletje neločljivo povezani, poslanstvo obojih je varovanje ptic in njihovih habitatov.

Ptičja direktiva pomeni začetek varstva narave na evropski ravni, saj je prvi naravovarstveni predpis Evropske unije sploh. Ko so jo očetje Evrope drugega aprila 1979 sprejemali, si zagotovo ni nihče predstavljal, kako velik pomen in vpliv bo imela. Zaradi drobenega snopiča papirja – direktiva ima za naše razmere le nepredstavljenih 19 členov – danes milijarde evrov marsikje tečejo drugače, kot bi tekle brez nje. Zaradi Ptičje direktive je narava v Evropi postala dejavnik, ki ga je treba upoštevati. Danes velja za najmočnejši predpis za varstvo ptic na svetu.

Direktiva govori o marsičem. Med drugim nalaga državam članicam, da za vse prostoživeče vrste ptic zagotovijo vsaj minimalno stopnjo varstva. Nadalje je direktiva močno omejila lov ptic. V celoti prepoveduje lov v gnezditvenem času in v času spomladanskih selitev, poleg tega močno omejuje število vrst, ki se smejo loviti. Popolna prepoved lova tako velja za vse vrste ujed in sov.

Najpomembnejši dosežek Ptičje direktive pa je brez dvoma utemeljitev območij Natura 2000. Države članice so dolžne na svojem ozemlju ustanoviti posebna območja varstva, na katerih morajo ogroženim vrstam ptic zagotavljati potrebne razmere za obstoj. Da ne bi bilo nespornostim, so vrste, za katere je treba oblikovati posebna območja varstva, posebej našteje v Dodatku 1. Bistvo Nature 2000 – takšno je skupno ime omrežja varovanih

območij – je, da mora država za vsako posebno območje varstva zagotavljati, da bodo populacije varovanih vrst v ugodnem stanju. Država ne sme dovoljevati takih posegov v prostor, ki bi lahko ogrozili varovane vrste ptic. Če to ni dovolj in če populacije kljub vsemu upadajo, mora država s serijo aktivnosti zagotoviti, da si populacije spet opomorejo.

Lahko si predstavljate, da v svetu, kjer štejeta predvsem moč in denar, uveljavljanje zahtev direktive ni šlo hitro in tudi zlepa ne. V prvih letih so se države članice EU v veliki meri vedle, kot da se jih zadeva kaj posebno ne tiče. Šele ko so se začeli razpletati številni sodni primeri, ki jih je predvsem na pobudo naravovarstvenih organizacij sprožila Evropska komisija na Evropskem sodišču, so se stvari začele premikati. Omrežje Natura 2000 za ptice se predvsem v zadnjem desetletju intenzivno dopolnjuje in ga trenutno sestavlja prek 520 območij, ki skupaj merijo dobrih 560 tisoč km². Za boljše predstavo: to je ozemlje, ki je osemindvajsetkrat večje od Slovenije.

V Sloveniji smo bili dolga leta vajeni, da so predpisi pogosto sami sebi namen in da jih ni treba jemati preveč zares. Nemara smo tudi zato včasih kar presenečeni, ko vidimo, da Ptičja direktiva resnično deluje in da jo je treba jemati zelo resno.

Enega poučnih primerov, kako resno je treba jemati Ptičjo direktivo, so nedavno izkusili Poljaki. V sklopu graditve transevropske avtoceste proti Baltiku, pogosto imenovane Via Baltika, so poljske oblasti del svoje trase načrtovale prek najbolj občutljivejših območij Natura 2000 za ptice: skozi Biebrzanska barja in dolino reke Rospuda. Poljske oblasti se na strokovne naravovarstvene in

na pravne argumente niso ozirale, zato se je poljski BirdLife-partner, OTOP, z uradno pritožbo obrnil po pomoč na Evropsko komisijo. Ta je primer ocenila kot zelo resen in se je naglo odzvala ter primer hitro predala v obravnavo Evropskemu sodišču. Poljska država je medtem gradila naprej, tako da se je avtocesta z obeh strani že povsem približala občutljivim območjem Natura 2000. Danes je primer zaključen v korist varstva narave. V poduk in opomin vsakomur, ki varstvo narave v Evropi jemlje preveč na lahkó, pa sta ostala dva dokončana kraka avtoceste, ki se slepo končata na robu divjine in ki svojemu namenu ne bosta nikoli rabila.

Nekaj je gotovo. Brez obeh naravovarstvenih direktiv – Ptičji direktivi je sledila še Habitatna – bi se naravi v Sloveniji slabo pisalo. Kako malo so vredni nacionalni naravovarstveni predpisi, si lahko ogledamo na primeru Triglavskega narodnega parka. Narava v narodnem parku bi morala biti svetinja za vsakogar. Pa se je ravno znotraj narodnega parka razvila najbolj brutalna praksa izkoriščanja gozda: zadnja leta po poključkih gozdovih mesarijo večdesetonski goseničarski procesorji za strojno sečnjo. Poleg tega so sredi poključkih gozdov ravnokar dogradili orjaški športni kompleks biatlonskega centra. Za takšen poseg bi zaradi prekomernega vpliva na varovane gozdne vrste ptic zagotovo ne mogli dobiti dovoljenja v gozdnih območjih Natura 2000, kot so npr. Trnovski gozd in Snežnik-Pivka. Kako so ga lahko v narodnem parku?

Ptičja direktiva je v Sloveniji začela veljati 1.5.2004, z dnem pristopa k Evropski uniji. Nekaj izkušenj se je medtem že nabralo, obrali pa smo že tudi prve sado-ve. Po zaslugi Ptičje direktive nam je pred uničenjem z avtocesto uspelo obvarovati Krajinski park Šturmovci ob Dravi, pred razdejanjem z vetrnimi elektrarnami pa mnoge primorske gore: od Nanosa in Goliča nad Kraškim robom do Volovje rebri pod Snežnikom ...

Čaka nas ogromno dela. Tudi Ptičja direktiva je žal samo orodje, ki deluje le, če ga naravovarstveniki vzamemo v roke. Eden največjih problemov ta čas je verjetno napredujoče propadanje Ljubljanskega barja. Zaradi uničujoče kmetijske politike in napredujočih posegov v prostor populacija kosca (*Crex crex*) vztrajno nazaduje, veliki škurh (*Numenius arquata*) pa je na robu izumrtja. Verjetno se brez Evropskega sodišča uničevanja Barja ne bo dalo ustaviti. ●

zagotovo ne mogli dobiti dovoljenja v gozdnih območjih Natura 2000.
foto: Petra Vrh Vrezec

4: Skozi dolino reke Rospuda na Poljskem, območje Natura 2000, so poljske oblasti začele graditi avtocesto. Ker se na strokovne argumente niso ozirale, se je poljski BirdLife-partner z uradno pritožbo obrnil po pomoč na Evropsko komisijo, ki pa je primer predala v obravnavo Evropskemu sodišču. Graditev so morali prekiniti, kar je bila dobra šola za vse, ki se ne zavedajo, kako resno je treba jemati Ptičjo direktivo.
foto: Piotr Malcewski

KORISTNE POVEZAVE:

- Uradni list Evropskih skupnosti: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:01:31979Lo409:SL:PDF> – uradno besedilo Ptičje direktive v Slovenščini;
- Evropska komisija o Ptičji direktivi: http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm;
- Natura 2000 barometer: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm - ažurni podatki o številu in površini Natura 2000 območij v državah članicah;
- Sodbe Evropskega sodišča: http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ecj_rulings_en.pdf - brošura predstavlja ključne sodbe Evropskega sodišča, ki tvorijo zavezujočo pravno prakso Evropske unije;
- Natura 2000 v Sloveniji: <http://www.natura2000.gov.si/>;
- BirdLife o Ptičji direktivi: http://www.birdlife.org/action/awareness/eu_birds_directive/birdlife_directive.html;
- Pravo za naravo: <http://www.pravo-za-naravo.si/> - spletno orodje DOPPS z napotki kako uporabljati pravo za namene varstva narave.

1

2

Kobilica *Zeuneriana marmorata* - skriti zaklad Ljubljanskega barja // Paul Veenvliet

1: Samec kobilice *Zeuneriana marmorata* z razprtimi krili med petjem. Čeprav samci kobilice ne zbujajo pozornosti s svojo barvo, jih zlahka najdemo po glasnem petju.
foto: Paul Veenvliet

Čeprav je Ljubljansko barje v zadnjih stoletjih zaradi človekovih posegov izgubilo prvotno podobo, tu še vedno najdemo številne redke živali in rastline. Ljubitelji ptic ga radi obiskujejo v času jesenskih in spomladanskih poplav, ko se na poplavnih ravnicah na preletu ustavljajo številne ptice. Tudi v pozni pomladi in poleti bomo še posebej na vlažnih travnikih našli številne zanimive ptice, ki pričajo o tem, da Ljubljansko barje še ni izgubilo naravovarstvene vrednosti. Le malokdo pa ve, da prav na Ljubljanskem barju živi zelo redka vrsta kobilice. Tako redka je, da sploh nima slovenskega imena. Z znanstvenim imenom jo imenujemo *Zeuneriana marmorata*.

Kobilico *Zeuneriana marmorata* so sprva poznali le z dveh nahajališč v severovzhodni Italiji, kjer pa je zaradi širjenja naselij in sprememb vodnega režima mokrih travnikov izumrla. Tako je že veljala za izumrlo vrsto, vse do leta 1996, ko jo je na majhnem vlažnem travniku blizu mesta Monfalcone v Italiji (Tržič) našel Roy Kleukers, nizozemski specialist za kobilice. Še večje presenečenje je sledilo leta 2004, ko je to vrsto na Ljubljanskem barju odkril Blaž Šegula. Kobilico *Zeuneriana marmorata* sedaj torej spet poznamo z dveh lokalitet, vendar gre še vedno za zelo redko vrsto, ki jo lahko že manjše spremembe življenjskega prostora pripeljejo na rob izumrtja. Poleti 2008 sem na Ljubljanskem barju opravil raziskavo, s katero sem želel ugotoviti razširjenost in velikost populacije kobilice *Zeuneriana marmorata* ter na podlagi tega podati predlog varstvenih usmeritev.

Dolgočasna črna kobilica?

V Sloveniji smo doslej našli približno 160 vrst kobilic. *Zeuneriana marmorata* pravzaprav ne zbujajo pozornosti ne po velikosti, ne po obarvanosti (slika 1). Velika je približno dva centimetra. Zaradi temnih barv se morda zdi celo

nekoliko dolgočasna, a le dokler ne zaslišimo petja samcev. Samci te vrste imajo enega najglasnejših napevov med vsemi v Sloveniji živečimi kobilicami, ki ga slišimo kar 40 metrov daleč. So izredno teritorialni. Ko samec v bližini zasliši tekmeca, spremeni napev v nekakšno svarilno oglašanje. Če se tekmec ne umakne, se vname pravi pretep. V nasprotju z glasnimi samci se samice ne oglašajo, zato jih v gostem rastlinju le težko najdemo. Ker o biologiji te vrste kobilice ni skoraj nič znanega, sem samca in samico nekaj dni opazoval v terariju, nato pa sem ju vrnil v naravo. V terariju se je samec oglašal od jutra do večera, v naravi pa so aktivni med pol deseto zjutraj in šestnajsto uro.

Sledenje glasnemu napevu

Prav glasno petje samcev je močno olajšalo terensko delo. Raziskavo sem začel na območju, kjer je bila kobilica najprej odkrita. Na tem delu sem vsak dan že iz avta preveril aktivnost samcev in nato nadaljeval terensko delo na nova območja. Samci niso pretirano plašni in se jim lahko ob počasni hoji približamo na nekaj metrov, ko jih zaradi velikosti pogosto že lahko opazimo. Te točke sem označil z GPS-om in tako dobil zelo natančne lokacije pojočih samcev. Ker se samci intenzivno oglašajo prek celega dneva, sem s to metodo popisal skoraj vse pojoče samce. Z zbranimi podatki sem tako ugotovil ne le razširjenost vrste na Ljubljanskem barju in vezanost na določene habitate, temveč tudi velikost populacije.

Z nogami v vodi ...

Kmalu sem ugotovil, da ta vrsta kobilice naseljuje vlažne travnike, predvsem tiste, ki jih porašča visoko šašje (slika 2). Tu in tam so bili travniki celo deloma poplavljeni. Nekateri samci so peli z vrbovih grmov. Posamezne osebkke sem našel celo na robu koruznih njiv, vendar le

3

kjer so ti mejili na vlažne travnike. Takoj ko se vlažni travniki prevesijo v bolj suhe travniške površine, sem namesto kobilice *Zeuneriana marmorata* zaslišal tihi napev kobilice beloproge ščebetulje (*Chorthippus biguttulus*), ki je pogosta in značilna vrsta suhih travnikov.

Zeuneriana marmorata na vlažnih travnikih sobiva z nekaterimi drugimi vrstami kobilic, ki tudi sodijo med ogrožene, saj se zaradi človekovih posegov površine vlažnih travnikov hitro zmanjšujejo. Kljub temu pa lahko druge vrste kobilic vlažnih travnikov letijo in tako osvojijo nova območja. *Zeuneriana marmorata* pa ni sposobna leteti, zato so njene populacije še bolj ogrožene.

Na Ljubljanskem barju se zaradi opuščanja kmetijskih površin številne parcele zaraščajo z vrbami in invazivno tujerodno kanadsko zlato rozgo (*Solidago canadensis*). Čeprav sem se skozi te predele prebil le s težavo, me je zanimalo, ali bom kobilico našel na teh površinah, ki so vsaj deloma vlažne. Kljub velikemu naporu sem posamezne samce zabeležil le na robu takih parcel, v notranjosti gosto zaraščenih površin pa jih ni bilo. Brez dvoma lahko torej zaključim, da tako intenzivno kmetovanje kot opuščanje ekstenzivne kmetijske rabe močno ogroža obstoj kobilice *Zeuneriana marmorata* na Ljubljanskem barju. Zaradi izrazite vezanosti na vlažne habitate pa jo seveda lahko prizadenejo že manjše spremembe vodnega režima s poglobljanjem vodnih kanalov.

Tako redka, da je ostala spregledana

Ob zaključku raziskave ocenjujem, da na Ljubljanskem barju živi populacija približno 1.000 pojočih samcev. Čeprav sem v raziskavi pregledal večji del Ljubljanskega barja, sem kobilice odkril le na jugovzhodnem robu. Populacija je, verjetno zaradi preteklih posegov v njen življenjski prostor, danes razdeljena v dva dela. Največje število pojočih samcev sem zabeležil na mokrotnih travnikih in v sestojih z visokim šajšem vzdolž Ižice, na površini približno 3,5 ha. Veliko manjše število samcev sem našel južno in zahodno od Jelšja pri Škofljici, na površini, ki meri manj kot 1 ha. Tu so v zadnjih letih s poglobljanjem kanalov že bistveno spremenili vlažnost travniških površin.

Ob koncu raziskave na Ljubljanskem barju sem imel že kar dober občutek, v kakšnih habitatih bi lahko kobilico našel tudi drugod. Zato sem obiskal Radensko polje, Cerkniško polje ter travnike vzdolž Bloščice in Nanoščice, vendar vrste nisem našel na nobeni drugi lokaciji. Trenutno sta edini znani nahajališči kobilice *Zeuneriana marmorata* oddaljeni kar 80 km zračne črte. Za vrsto, ki ne more leteti in ima tako omejene možnosti za širjenje na nova območja, je majhnost in ločenost edinih znanih populacij zaskrbljujoča, saj lahko vrsto hitro izgubimo. Prav zaradi njene redkosti in slabega poznavanja ji doslej v naravovarstvu nismo posvečali posebne pozornosti, čeprav verjetno sodi med najbolj ogrožene vrste nevretenčarjev v Sloveniji. Ko se boste prihodnje poletje sprehajali po Ljubljanskem barju, ne glejte le v nebo za pticami, temveč prisluhnite tudi glasnemu napevu kobilic in jih poiščite v gostem šajšu. Kdo ve, če bodo vedno tam?!

Zahvala

Zahvaljujem se Blažu Šeguli in Stanetu Gombocu za podrobnejše informacije o najdbi kobilice na Ljubljanskem barju. Raziskavo je finančno podprl Sklad za varstvo narave Zveze nizozemskih živalskih vrtov (*Natuurbeschermingsfonds van de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen*). Aktivnost sodi v sklop programa dela Zavoda Symbiosis za leti 2008 in 2009, ki ga delno financira Ministrstvo za okolje in prostor. ●

2: *Zeuneriana marmorata* naseljuje predvsem vlažne travnike, porasle z visokim šajšem. foto: Paul Veenvliet

3: Samice se ne oglašajo, zato jih v gostem rastlinju težko najdemo. foto: Paul Veenvliet

LITERATURA:

- Gomboc, S. & Šegula, B. (2005). The finding of *Zeuneriana marmorata* (Fieber, 1853) in Slovenia (Orthoptera: Tettigoniidae). – *Acta Entomologica Slovenica* 13(2): 81-92.
- Kleukers, R., Fontana, P. & Odé, B. (1997). *Zeuneriana marmorata* (Fieber): an endemic bushcricket from the coast of the northern Adriatic sea. – *Atti Acc. Rov. Agiati*, a. 247, ser. VII, vol. VII, B: 63-79.

1

Bičja trstnica

// Tomi Trilar

Trstnice (*Acrocephalus*) so morfološko zelo enoten, toda z vrstami bogat rod iz družine penic starega sveta (Sylviidae), v katerega prištevamo 37 vrst. V glavnem so rjavih ali sivorjavih tonov, brez velikih barvnih odklonov. Raznolikost je precej večja v petju, še največja pa v velikosti posameznih vrst. Določevalni ključi jih delijo v tri tradicionalne skupine: enotno obarvane, progaste in velike vrste. Zanimivo je, da so ta tradicionalni taksonomski pogled potrdile tudi sodobne molekularne metode.

Znanstveno ime izvira iz grških besed *akros*, kar pomeni šilast, koničast, in *kephale*, kar pomeni glava. Ta značilnost je vidna tudi na nezamenljivi silhueti trstnice na upognjenem poganjku trsta, ki je simbol našega društva kot tudi društvenega glasila *Acrocephalus*, ki izhaja od leta 1980 in je preraslo v znanstveno revijo z mednarodno odmevnostjo.

Posvetimo se bičji trstnici (*Acrocephalus schoenobaenus*), za katero ni težko ugotoviti, da spada v skupino progastih trstnic. Njeno znanstveno ime izvira iz grških besed *skhoiniklos* (trst) in *baino* (hoditi).

Bičja trstnica je pogosta vrsta, ki gnezdi po vsej Evropi, od Arktike na severu Skandinavije do Grčije in Turčije na jugu ter od Irske čez Ural do osrednje Sibirije. Prilagojena je hladni, vlažni klimi, naseljuje borealno in zmerno klimatsko območje, obrobno pa seže tudi v sredozemsko območje, kjer je njena razširjenost fragmentirana. V Sloveniji je lokalno razširjena gnezdilka, ki je lahko na manjših površinah precej številčna in dosega visoke gnezditvene gostote.

Gnezditveno prebivališče bičje trstnice najdemo v redkih trstičjih s primesjo bička (npr. na Cerkniškem jezeru) ter v habitatih z ločjem, šašjem in travo

(npr. v Jovsih). Ponekod gnezdi tudi v povsem suhih prebivališčih v monokulturah kulturnih rastlin, kar pa pri nas ni znano. Gnezdi med ščavjem pri tleh in njeno gnezdo ni obešeno na steblike kakor pri drugih trstnicah, tudi kadar je v bližini voda.

Spomladi začnejo samci bičje trstnice peti le nekaj ur po vrnitvi s selitve v njihov gnezditveni okoliš. V napevu se izmenjujejo žvrgoleče fraze z rezko škripajočimi odseki, ki si sledijo v naključnem vrstnem redu. Napev zato nikoli ni enak napevu, ki sledi. Zelo pogosto vključujejo tudi oponašanje drugih vrst. Samci običajno pojejo z izpostavljene bilke, npr. trsta ali grma, ali kar med preletavanjem svojega teritorija. Samci se tudi dovršeno območno spreletavajo. S pevskega mesta v podrasti se pojoči samec s hitrimi zamahi peruti požene navpično navzgor do višine dveh do petih metrov, na kratko zaočroži in s široko razprostrtimi perutmi in repom počasi odjadra nazaj v podrast, navadno na isto bilko, in utihne. Petje in območno spreletavanje imata funkcijo privabljanja samice in ne toliko odganjanja drugih samcev.

Zanimivo je, da so samci zelo navezani na svoj gnezditveni okoliš. Raziskave v Veliki Britaniji so pokazale, da jih je kar ena tretjina gnezdila manj kot 50 metrov stran od gnezdišča v prejšnjem letu in le slaba šestina več kot 400 metrov stran. Samci bičjih trstnic so običajno monogamni (imajo eno samico), vendar pa to ni pravilo. Občasno so lahko tudi bigamni ali pa poligamni, pri čemer imajo večji uspeh samci z večjim zvočnim repertoarjem. Če so jajca in mladiči uplenjeni, samica navadno zapusti samca, ki nato nadaljuje z območnim petjem in privabljanju drugo samico.

Bičje trstnice so selivke na dolge razdalje in lahko samo občudujemo njihovo prilagojenost izjemno hitremu pridobivanju maščobnih energetskih zalog in njihovemu še hitrejšemu porabljanju. Celotna gnezdeča populacija prečka Saharo, da pridejo iz evropskih in azijskih gnezdišč v afriška prezimovališča. Prezimovališča se razprostirajo od Senegala na zahodu do Etiopije na vzhodu in na jugu do Rta dobrega upanja (Južnoafriška republika).

Konec julija, torej tik pred selitvijo, bičje trstnice iščejo območja z velikimi populacijami češpljevih mokastih uši (*Hyalopterus pruni*), katerih poletni gostitelj je trst (*Phragmites australis*). Na takih območjih se bičje trstnice zadržujejo dlje kot na drugih. Obročkanje je pokazalo, da se pri preselitvenem iskanju hrane lahko premaknejo za precejšnje razdalje (npr. iz južne Anglije v severno Francijo), še preden se začne prava selitev. Med intenzivnim prehranjevanjem z ušmi si hitro povečajo zaloge maščob, ki jih potrebujejo kot zalogo energije za dolgo letenje med selitvijo. Bičje trstnice se, tako kot večina drugih ptic pevk, selijo ponoči. Selitev skozi naše kraje poteka od začetka avgusta pa do sredine oktobra. Pri obročkanju na vmesnih počivališčih smo opazili, da se na selitev odpravijo samo osebk, katerih teža presega 13 g. Seleča se ptica potem leti vso noč, dokler ji ne poišče zaloge maščob in si v drugi polovici noči poišče počivališče, kjer prespi do jutra. Prve zjutraj ujete bičje trstnice tehtajo med 8,7 do 8,9 g, tako odrasle kot prvoletni osebk. Še posebej zanimiva je najdba bičje trstnice, obročkane septembra 2003 na Švedskem, ki je bila po treh dneh ujeta na Vrhniku in je preletela kakih 1.200 kilometrov zračne razdalje.

Ptice z določenega območja gnezdenja se selijo navadno na točno določena območja prezimovanja. Na primer ptice, obročkane v Veliki Britaniji in na Nizozemskem, so bile med jesensko selitvijo najdene na območju med jugozahodnim Iberskim in Apeninskim polotokom. Ptice iz Švedske so bile ponovno ujete v srednji Evropi in na Apeninskem polotoku, medtem ko se ptice iz evropskega dela Rusije in zahodne in osrednje Sibirije selijo čez vzhodno Sredozemlje in Bližnji Vzhod. Najdbe v tujini obročkanih bičjih trstnic in ujetih med jesensko selitvijo v Sloveniji so pokazale, da prihajajo s Poljske, Finske in Švedske. Tako kot so bičje trstnice zveste gnezdiščem, so zveste tudi prezimovališčem. Raziskave iz Nigerije in Ugande potrjujejo, da se vračajo leto za leto na isto prezimovališče.

Tudi med spomladansko selitvijo, med vračanjem iz prezimovališča na gnezdišča, poteka enaka strategija pridobivanja maščobnih zalog na vmesnih počivališčih, bogatih

s hrano. Med dolgimi nočnimi preleti seleči se osebk porabijo vse maščobne zaloge. Osebk z obilnimi zalogi maščob, pridobljenimi pred selitvijo, so sposobni neprekinjeno leteti iz Afrike do južne Anglije, ali npr. iz Ugande do Iraka. Nekatere podvojijo svojo težo, ko se prehranjujejo pred selitvijo. Lažji osebk pa so prisiljeni svoje potovanje opraviti z več postanki.

Bičje trstnice, ki zapustijo prezimovališča konec februarja, si pred in verjetno po preletu Sahare naberejo v močvirnih območjih zaloge maščob in pridejo v Evropo od marca dalje. Podatki obročkanja v času spomladanske selitve kažejo, da se pri nas na spomladanski selitvi pojavljajo od začetka aprila do prve polovice maja.

Verjetnost, da selitev v obe smeri uspešno preživi, je veliko večja pri odrasli bičji trstnici, ki je že bila na prezimovanju v Afriki, kot pa pri mladiču, ki se na selitev odpravlja prvič. Zato je povprečna življenjska doba te vrste okrog dve leti. Najstarejša doslej zabeležena bičja trstnica je bila obročkana na Finskem. Stara je bila 10 let in 1 mesec.

Sezonsko nihanje populacije bičje trstnice na gnezdiščih izvira iz stopnje preživetja odraslih, ki je odvisno od sprememb padavinskega režima na prezimovališčih. Dodatna grožnja za gnezdeče populacije pa je poleg neprestanega krčenja primernih gnezdišč tudi izguba močvirnih območij za prehranjevanje na selitvi in širjenje Saharske puščave. ●

LITERATURA:

- Božič, I. (2009): Rezultati obročkanja ptičev v Sloveniji: 1926–1982. – *Scopolia*, Supplementum 4: 23–110.
- Šere, D. (1982): Ptiči Stožic pri Ljubljani, 1972–1982 – favnistični pregled obročkanja in najdbe. – *Acrocephalus* III (13–14): 1–64.
- Šere, D. (2009): Kratko poročilo o obročkanih ptičih v Sloveniji, 1983–2008. – *Scopolia*, Supplementum 4: 111–174.
- Wernham, C. V., Toms, M. P., Marchant, J. H., Clark, J. A., Siriwardena, G. M., Baillie, S. R. (eds). (2002): The Migration Atlas: movements of the birds of Britain and Ireland. – UK. T. & A.D. Poyser, London.

1: Bičja trstnica (*Acrocephalus schoenobaenus*) spada v skupino progastih trstnic. Njeno znanstveno ime izvira iz grških besed *skhoiniklos* (trst) in *baino* (hoditi), značilnost, ki je lepo vidna tudi na fotografiji. foto: Claude Ruchet

2: Jovsi so primerno gnezditveno prebivališče bičje trstnice, saj ji ločje, šašje in trava zelo ustrezajo v času gnezdenja. foto: Branko Brečko

3: Samci bičje trstnice začnejo spomladi peti le nekaj ur po vrnitvi s selitve v svoj gnezditveni okoliš. Njihov napev je sestavljen iz žvrgolečih fraz z rezko škripajočimi odseki, zelo pogosto pa vključujejo tudi oponašanje drugih vrst. Samci navadno pojejo z izpostavljenimi bilke ali kar med preletavanjem svojega teritorija. foto: Dare Šere

Plavček (*Cyanistes caeruleus*)
Fotonatečaj december 2009 - 1. mesto v 1. kategoriji

foto: Tomaž Velikonja

Določanje spola, starosti in drugih značilnosti pri domačem vrabcu // Peter Grošelj

Domači vrabec (*Passer domesticus*) je že od začetka civilizacije zvest spremljevalec človeka. Vrabec izvira iz Afrike, kjer je tudi začetek človeštva. Prvi mestni vrabci, ki jih danes štejemo več vrst, so se prav tako pojavili v pokrajinah začetkov moderne človeške civilizacije. To so južna in jugovzhodna Azija, Kitajska, delta reke Mekong v Indokini, delta reke Ind in ne-nazadnje porečje Evfrata in Tigrisa ter Mezopotamije na Bližnjem vzhodu. Vrabci so se širili s človekom ter razvojem poljedelstva, predvsem s pridelavo žit (pšenica, proso, riž ...). Človeka so spremljali povsod, kjer so bile razmere ustrezne zanje. Tudi iz zgodovinskih virov je znano, da je bila ta ptica nezaželena in preganjana.

Kar ni uspelo tisočletnim preganjalcem vrabcev, da bi ga kot škodljivca namreč pokončali, pa se danes ne hote dogaja pred našimi očmi. Odprte reje malih živali (kokoši, puranov, golobov, kuncev itd.) ni več, to pa mu v srednji Evropi skoraj onemogoča preživetje. Nova tehnologija graditve stanovanjskih in drugih objektov mu ne daje niti najmanjše možnosti, da bi si našel svoj gnezditveni kotiček. Svoj boj za preživetje pa trenutno dobiva v tako imenovanih kriznih območjih Balkana, Bližnjega vzhoda in Srednje Azije, kjer ostajajo razmere zanj za zdaj enake ali podobne, kot so bile pred tisočletji.

Prav v Sloveniji, predvsem v zahodnem delu, se srečujemo tudi z zanimivim križiščem različnih vrabcev,

katerim določitvam, kam, h kateri vrsti spadajo, še ni videti konca ... Pri nas so bili ugotovljeni domači, italijanski (*Passer X italiae*), travniški (*P. hispaniolensis*) in poljski vrabec (*P. montanus*). Prihaja tudi do mešanja navedenih vrst, tako da najdemo vse možne zanimive kombinacije in križance med njimi.

Upam, da bo ta prispevek pomagal, da bodo za marsikoga vrabci postali bolj zanimivi. ●

Besedilo k slikama 1 in 2:

1: Domači vrabec (*Passer domesticus*) v poletnem perju.

2: Domači vrabec v poletnem perju. Po gnezditvenem obdobju samci menjajo barvo kljuna iz temne, svinčeno sive v rjavo barvo.

PRIPOROČENA LITERATURA:

- Clement, P., Harris, A. & Davis, J. (1993): Finches & Sparrows. – Christopher Helm, London.
- Summers Smith, J. D. (1988): The Sparrows. – T. D. Poyser, London.
- Svensson, L. (1992): Identification Guide to European Passerines. – British Trust for Ornithology, Norfolk.
- Vrezec, A. (2002): Vrabci Slovenije. – *Svet ptic* 8 (1): 4-9.

3: Odrasla samica domačega vrabca je podobna mladostnim pticam (glej sliko 4), vendar je perje na prsih značilno obrabljeno in rahlo črtkasto. Šarenica v očeh je oranžno rjava.

4: Prvoletni mladostni domači vrabec je podoben samici, vendar se razlikuje v mnogih podrobnostih. Šarenica v očeh je temnorjava, enobarvna (glej sliko 3), perje je mehko, cunjasto.

5: Ob vsej zahodni meji z Italijo srečujemo še italijanskega vrabca. Njegova razširjenost se neverjetno ujema z državno mejo po celotnem zahodnem robu med obema državama.

6: Pri posameznih italijanskih vrabcih najdemo izrazito rdeče obarvano perje na prsih, ki že spominja na barvni vzorec pri repniku (*Carduelis cannabina*).

7: V zimskem perju sta si domači in italijanski vrabec podobna. Pozornejši opazovalec pa bo zlahka ugotovil, da ima domači vrabec sivo čelo, italijanski pa čokoladno rjavo barvo z belimi obrvmi. Tudi črni slin-

7

8

9

ček je pri slednjem večji in izrazitejši.

8: Travniški vrabec, ki je v zadnjem desetletju povsem koloniziral, se širi tudi proti Sloveniji. Je selivec. Tako po videzu kot vedenju je prava paša za oči v primerjavi z drugimi vrstami vrabcev, ki so za marsikoga dolgočasni.

9: Verjetno je ni ptičje vrste, pri kateri bi bilo znanih toliko barvnih mutacij kot pri domačih vrabcih. Bela, pastel opal samica s temnimi očmi in temno kožo ter povsem belim perjem je bila ujeta v okolici Podčetrka. Prav tam je bila pred tem opazovana tudi rjava samica v krem barvi bele kave. V Žireh in Loki pri Mengšu pa so pred leti nastale prave male kolonije domačih vrabcev v različnih barvah, od povsem belih (levcističnih) do rjavih barvnih oblik.

10: Italijanski vrabec v poletnem perju.

11: Italijanski vrabec v zimskem perju.

foto: vse Peter Grošelj

10

11

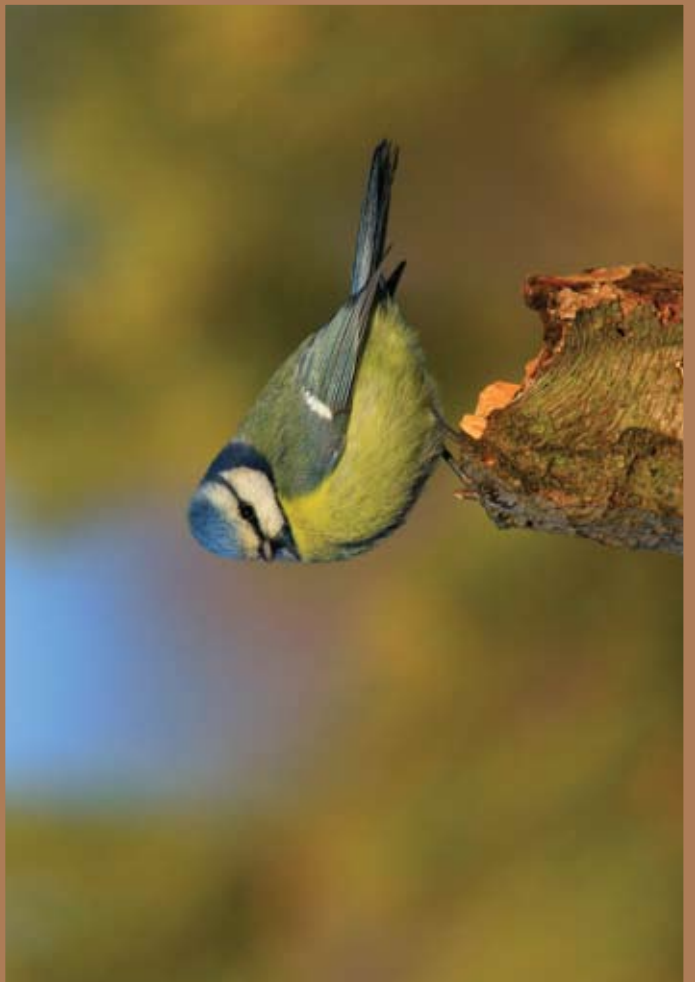
Plavček (*Cyanistes caeruleus*)

Podatki o fotografijah:

- 1:** Leženj (okolica Velenja), 24.01.2008, oprema: Canon EOS 30D, TS 90mm + 1,4X konverter, 1/800s f/10, ISO 800
- 2:** Leženj (okolica Velenja), 29.01.2008, oprema: Canon EOS 30D, TS 90mm + 1,4X konverter, 1/125s f/10, ISO 160
- 3:** Leženj (okolica Velenja), 27.10.2008, oprema: Canon EOS 40D, EF 100-400mm, 1/2000s f/5,6, ISO 400
- 4:** Leženj (okolica Velenja), 16.02.2008, oprema: Canon EOS 30D, EF 100-400mm+1,4X konverter, 1/200s f/8, ISO 200
- 5:** Leženj (okolica Velenja), 18.02.2008, oprema: Canon EOS 30D, EF 100-400mm+1,4X konverter, 1/200s f/8, ISO 200

Vse fotografije so bile posnete na isti lokaciji (zimsko - letnem krmišču za ptice) s scenjsko postavitevjo za vsak posamezni kader.

Matej Vranič, Velenje

1

2

3

4

Sovji piškoti

// Barbara Vidmar

Huuu huhuhu-huu, le zakaj danes tako prijetno diši iz naše kuhinje, huhu huhuhu-huu?

Največkrat so takšni in drugačni prazniki razlog, da se lotimo peke raznovrstnih sladkih dobrot. Tudi v prednovoletnem času se mize šibijo od vsega dobrega in marsikdaj se med darili najde kakšna škatla pisanih sladkosti. Zakaj ne bi tokrat spekli nekoliko drugače oblikovanih piškotov, zaradi katerih se bo marsikomu na obraz prikradel nasmeh, ko jih bo zagledal? Nedvomno bodo imeli tudi naši najmlajši »slaščičarji« obilo veselja pri njihovi peki.

Za sovje piškote potrebujemo:

- 250 g moke
- 150 g sladkorja
- 1 vaniljev sladkor
- 125 g zmehčanega masla
- 1 jajce
- 25 g kakava v prahu
- žlica mleka
- 15-20 indijskih oreškov
- malo črne in bele čokolade za krašenje
- okrogle bonbone (lahko tudi rozine)

1. Zmešajte moko in obe vrsti sladkorja, dodajte maslo in jajce ter zgnetite gladko testo.

2. Razdelite testo na tri dele. En del pustite takšen, kot je, v preostalo testo vmešajte kakav in mleko.

3. Iz svetlega testa naredite svaljek, ki naj bo dolg približno 35 cm. Temno testo razvaljajte v pravokotnik, katerega daljša stranica naj bo dolga toliko, kot je dolg svaljek iz svetlega testa, krajša pa toliko, da jo boste lahko ovili okoli svetlega svaljka (slika 1).

4. Temno testo tesno ovijte okoli svetlega svaljka, tako da boste dobili debelejši svaljek (slika 2), ki ga nato zavijte s folijo (najboljše plastično) in ga dajte za nekaj ur v hladilnik ali za eno uro v zamrzovalnik, da se strdi.

5. Razrežite svaljek na približno 0,5 cm široke kolute ter po dva polagajte na pekač, tako da se tesno držita skupaj. Kjer se koluta stikata, vtisnite v testo indijski orešek, ki bo rabil za nos (slika 3). Piškote pecite 15-20 minut pri temperaturi 170 stopinj C, oziroma dokler ne dobijo svetlo zlate barve.

6. Ko so ohlajeni, lahko začnete s krašenjem. V majhno vrečko nadevajte stopljeno čokolado ter na koncu vrečke naredite zelo majhno luknjico. Narišite perje z rjavo, za oči pa uporabite belo čokolado, v katero vtisnite bonbon (slika 4). Pustite, da se čokolada strdi.

Huuu huhuhu-huu, dober tek! ●

Zimska ljubezen

// Katarina Denac

Na vrhu visoke smreke nekje na Pohorju poje živordeča ptica z močnim, prekrižanim kljunom, ki spominja na papagajevga. To je samec krivokljuna. Nedaleč stran, morda niže na istem drevesu, je gnezdo s samico. Nič nenavadnega, poročete. Res ne bi bilo, če se ne bi vse skupaj dogajalo pozimi, natančneje januarja. Smreka je to leto dobro obrodila. Veje se šibijo pod storži, ki so polni mastnih, po smoli dišečih semen. Na tleh leži slab meter snega, ki pa krivokljuna ne ovira pri iskanju hrane. Semena namreč pobira iz storžev, preden padejo na tla. S kljunom razpre sosednji, prekrivajoči se luski na storžu in seme potegne ven z jezikom ali pa z zgornjim delom kljuna, kot s kljuko. Včasih odščipne cele luske ali storže, si jih nese na vejo ter tam izlušči semena. Če smo pozorni, lahko stor-

že s preščipnjenimi luskami najdemo na tleh. Nato poleti do gnezda, kjer olivno-zelena samica greje štiri še gole mladiče. V približno treh tednih po izvalitvi bodo ob redilnih semenih poleteli in se osamosvojili. Za njune starše pa družinska zgodba še ni zaključena. Skupaj ali pa vsak z novim partnerjem bosta osnovala še eno leglo. Krivokljune namreč h gnezdenju spodbudi obilje hrane, kadar koli je ta na voljo, zato lahko gnezdijo od decembra pa vse tja do septembra. Ko hrane za preštivilne nove kljune nendaroma zmanjka, lahko velike jate v iskanju zorečih smrekovih storžev preletijo tudi do 4.000 km in dosežejo kraje, kjer sicer ne živijo. Takemu pojavu pravimo izbruh. V letih, ko smreka slabo obrodi, krivokljuni ne gnezdijo ali pa jih gnezdi le malo. Notranji čut jim namreč pove, da ne bi imeli dovolj hrane za vzrejo mladičev. Posebnež, ki lahko gnezdi sredi zime, če je le dovolj hrane, pa ni zgolj krivokljun. V Evropi jih biva še nekaj, na primer orel belorepec, krokar, domači golob in turška grlica. •

1: Živordeče obarvani samec krivokljuna (*Loxia curvirostra*) ima kljun prekrižan, da lahko iz storžev pobira semena, še preden padejo na tla. risba: Žarko Vrezec

1

Opazovanje ptic ob krmilnici

// Eva Vukelič

1: Ptice z nastavljanjem hrane privabimo na krmilnico v bližino okna, kjer jih potem lahko opazujemo. Pri opazovanju in določanju si lahko pomagamo tudi tako kot otroka na sliki, ki sta opazovane vrste ptic narisala.
foto: Tomaž Mihelič

2: velika sinica (*Parus major*)
foto: Janez Papež

3: plavček (*Cyanistes caeruleus*)
foto: Aleksander Čufar

4: močvirska sinica (*Parus palustris*)
foto: Matej Vranič

5: brglez (*Sitta europaea*)
foto: Darinka Mladenović

6: domači vrabec (*Passer domesticus*)
foto: Janez Papež

7: poljski vrabec (*Passer montanus*)
foto: Janez Papež

8: ščinkavec (*Fringilla coelebs*)
foto: Matej Vranič

9: pinoža (*Fringilla montifringilla*)
foto: Janez Papež

10: zelenec (*Carduelis chloris*)
foto: Matej Vranič

Ptice lahko z nastavljanjem hrane privabimo v bližino okna, kjer jih je potem mogoče zlahka opazovati. To je lahko prvi korak k spoznavanju ptic in priložnost, da otroke navdušimo za opazovanje narave. Za začetek lahko v šoli ali doma izdelamo krmilnico. Pomembno je, da jo namestimo v bližini okna oz. tako, da bomo lahko opazovali dogajanje ob njej.

OPAZOVALNICA V RAZREDU

Čeprav so ptice v naseljih vajene ljudi, jih bomo lažje opazovali, če bodo naši gibi ob oknu umirjeni. Če imamo živahen razred in se ptice prestrašijo nenadnih gibov, lahko okno **zastremo** s temnejšim papirjem in pustimo v višini oči le odprtino za opazovanje kot pri pravi opazovalnici za ptice. Tako jih bomo lahko opazovali od blizu, ne da bi jih preplašili. Ptice si lahko še bolj približamo, če uporabimo **dalnogled**. Za marsikaterega otroka je že uporaba daljnogleda posebna izkušnja.

KAKO DOLOČAMO PTICE

Krmilnico obiskujejo različne vrste ptic in določanje, katere vrste pripadajo, je lahko pravi izziv. Ptice večinoma ne čakajo, da jih bomo določili. Zato je priporočljivo, da si čim bolj **zapomnimo**, kakšne so videti, in si nato ogledamo **slike** ptic v priročniku. Pri opazovanju si lahko pomagamo tudi tako, da opazovano ptico **skiciramo**, ali pa si značilnosti neznane vrste **zapišemo**. Lahko si naredimo poseben obrazec z opornimi točkami za določanje. Tako smo bolj pozorni na podrobnosti, ki bi jih sicer spregledali, npr. kakšne so noge, kljun, peruti ... Neznane ptice lahko tudi **fotografiramo** in jih nato poskušamo določiti iz fotografije.

NA KAJ SMO POZORNI

Navadno najprej opazimo, kakšne **barve** je ptica. Pozorni bodimo tudi na barvo posameznih delov telesa. Ali opazimo kakšne posebne **vzorke** na glavi, perutih ali repu? Poskušajmo oceniti **velikost** opazovane ptice. Pri tem si lahko pomagamo tako, da za primerjavo vzamemo nam znano vr-

sto (npr. manjši kot golob, večji kot vrabec ...) ali pa ptice po velikosti primerjamo med seboj. Opazujmo **obliko** telesa in posameznih telesnih delov, npr. obliko in velikost kljuna.

POMAGAMO SI S SLIKAMI

Pri določanju si pomagamo s slikami ptic. Za začetek je boljše, da začnemo z **manj vrstami**. Izberemo tiste, ki se najbolj verjetno pojavljajo v naseljih in obiskujejo krmišča. Uporabimo lahko **opazovalni list** s slikami najpogostejših vrst (<http://www.ptice.si/projekti/svetptic> v zavihku Izobraževanje), ki ga prilepimo na okno ob krmilnici. Če opazovane ptice ne najdemo med pogostimi vrstami na listu, nam bo mogoče uspelo ob pregledu katerega izmed **priročnikov** za določanje ptic, ki so navedeni v seznamu spodaj. Tudi tu velja, da začnemo določati ptice s tistimi priročniki, ki vsebujejo manj vrst. Še bolj zanimivo bo, če naredimo svoj ključ za določanje, in sicer tako, da narišemo in prilepimo slike ptic, ki se pojavljajo na naši krmilnici.

VEDENJE PTIC

Ob krmilnici lahko izpeljemo tudi pravo malo raziskavo. Ko že poznamo osnovne vrste, se lahko še bolj poglobimo v opazovanje. Tako lahko opazujemo vedenje ptic, npr. kako se **gibljejo** - ali skačejo, hodijo ali poskakujejo kot ščinkavci (*Fringilla coelebs*)? Kako letijo? V krmilnici je tudi priložnost za opazovanje **odnosov** med pticami. Ali priletijo same ali v jati? Ali odganjajo druge osebkke? Opazujemo lahko **prehramske navade** ptic. Ali ptica odleti s semenom iz krmilnice ali ga tudi poje na krmilnici? Ali pa morda pobira semena po tleh? Lahko nastavimo različne vrste hrane, npr. semena, sadje, lojne pogače ter nato opazujemo, kako se ptice hranijo in katero hrano najraje izbirajo. Ob tem smo lahko pozorni na povezavo prehranskih navad ptic z obliko njihovih kljunov (glej tudi Svet ptic, letnik 15, št. 2, str. 40).

ŠTETJE PTIC

Če število ptic redno beležimo, lahko ugotovimo, ali se njihovo število in vrstna sestava prek zime kaj spreminjata, katere vrste so najštevilčnejše itd. V ta namen si vnaprej pripravimo obrazec za vpisovanje rezultatov. Štetje ptic zahteva kar nekaj spretnosti. Je sinica, ki prihaja po semena v krmilnico, ena in ista, ali se na krmilnici izmenjuje več osebkov, medtem ko drugi na drevesu luščijo semena? S potrpežljivim opazovanjem pa je mogoče prešteti tudi najbolj živahne ptice.

Nekaj priročnikov za določanje ptic:

Eppinger, M. & Hofmann, H. (2006): Ptiči enostavno in zanesljivo določanje. – Založba Narava, Kranj.
 Singer, D. (2008): Ptičje zbirališče - krmilnica. – Založba Narava, Kranj.
 Müller W. & Vrezec, A. (1998): Ptice Slovenije - mali priročnik. DOPPS, Ljubljana.
 Burton, R. (2005): Življenje s ptiči. – Založba Narava, Kranj.
 Trilar, T., Vrezec, A. (2004): Gozdne ptice Slovenije.
 Dierschke, V. (2008): Kateri ptič je to? Novi vodnik. – Založba Narava, Kranj.
 Gooders, J. (1998): Ptiči Slovenije in Evrope. – Mladinska knjiga, Ljubljana.
 Singer, D. (2004): Kateri ptič je to? Ptiči Evrope. – Založba Narava, Kranj.

Na spletni strani revije Svet ptic <http://www.ptice.si/projekti/svetptic> v zavihku *Izobraževanje* najdete delovni list s slikami najpogostejših vrst ptic na krmilnici, ki ga lahko natisnete in prilepite na okno ob krmilnici. ●

ČESA SMO SE NAUČILI

- pogoste vrste ptic
- opazovanje videza, vedenja ptic
- beleženja in skiciranja
- določanja vrst s pomočjo enostavnega ključa
- štetja ptic
- prehranske navade ptic

11: lisček (*Carduelis carduelis*)
foto: Aleksander Cufar

12: čížek (*Carduelis spinus*)
foto: Ivan Esenko

13: dlesk (*Coccothraustes coccothraustes*)
foto: Darinka Mladenović

14: taščica (*Erithacus rubecula*)
foto: Janez Papež

15: kos (*Turdus merula*)
foto: Tone Trebar

16: turška grlica (*Streptopelia decaocto*)
foto: Milan Cerar

17: kalin (*Pyrrhula pyrrhula*)
foto: Marjan Artnak

Mladi razmišljajo o viziji DOPPS v prihodnosti

1: Blaž Blažič, mladi ornitolog, ki za člane DOPPS vestno pripravi tudi kakšno predavanje.
foto: Marjana Ahačič

Dva mlada ornitologa sta ob praznovanju 30. obletnice DOPPS podala zanimivi razmišljanji o viziji društva v prihodnosti.

2: Alenka Mrakovčič, mlada ornitologinja.
foto: Alenka Bradač

// Blaž Blažič

Sem mladi ornitolog, ki imam svojo vizijo glede Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije. Moja vizija temelji na lastnih izkušnjah in željah, ki sem jih v teh letih opazovanja ptic spoznal s svoje lastne plati.

V prihodnosti bi si želel povezovanja društva z osnovnimi in srednjimi šolami. V osnovnih šolah bi uvedel prostovoljni izbirni predmet, imenovan ornitologija za otroke, kjer bi s pomočjo učiteljev biologije prostovoljni mladi ornitologi osnovnošolcem na preprost način prikazali ptice v njihovi okolici in jih poučili o njihovem varovanju. V program bi vključil izdelovanje ptičjih hišic in gnezdilnic, kjer bi otroci pridobili tudi na ročnih spretnostih. Za srednješolce bi organiziral predavanja na temo ogroženosti in varstva ptic Slovenije. Prav tako bi v okviru društva organiziral obročkovalne akcije, kjer bi člani na neposreden način spoznali značilnosti posameznih ptic. Zavzel bi se za zavarovanje manjših območij v Sloveniji, ki so prav tako pomembna za obstoj ogroženih vrst ptic. Poizkušal bi pridobiti čim več sponzorjev s pomočjo različnih medijev in s tem s pomočjo brošur, zgibank

in predavanj omogočil društvu večjo osveščanje svojih članov in drugih ljubiteljev ptic in narave. Za ljubitelje ptic bi organiziral tečaje na temo spoznavanja posameznih skupin ptic.

Ohranil bi sedanjo povezanost vseh članov in uslužbencev DOPPS, kajti menim, da vsak posameznik veliko pripomore k delovanju celotnega društva.

// Alenka Mrakovčič

Menim, da bi moral DOPPS v prihodnje posvetiti še več pozornosti spodbujanju zanimanja za naravo in ptice pri otrocih in mladih. Spoznati nov pogled na dogajanje okrog sebe, zaslišati zvoke, ki so bili vedno tu, a nikoli opaženi, videti življenje, kjer prej ni bilo ničesar, spremeniti svoj odnos do narave – to so neprecenljive izkušnje v času, ko se vse bolj odmikamo od narave in DOPPS jih lahko mlajšim pomaga pridobiti v obliki delavnic, predavanj, izletov, tekmovanj, natečajev na temo ptic ter jim hkrati pokaže, da je preživljanje prostega časa v naravi zabavno, koristno in zdravo. Poleg varovanja ptic in njihovega življenjskega prostora naj bo pomembno poslanstvo društva tudi zbujanje zanimanja za ptice in spoštovanje do narave v najširšem krogu ljudi, tudi starejših. In zakaj bi moral stare in mlade izobraževati ravno DOPPS? Ker bomo za ptice naredili največ, če bomo pritegnili čim več ljudi, jim dali možnost, da izvejo veliko novega, in jih navdušili za sodelovanje. Vsako zrno, ki ga bodo pustili na krmilnici, vsak travnik, ki ga bodo pametno kosili, in vsakega psa, ki bo na sprehodu po naravnem rezervatu vedno privezan, lahko štejemo za uspeh. S široko podporo pa nam tudi na raziskovalnem področju lahko uspe vse, kar bi si želeli.

1

2

Potaborno srečanje in poročilo o delovanju mladinske sekcije 2009

// Tanja Šumrada

Drugi vikend v septembru (12. – 13. september 2009) smo se člani mladinske sekcije udeležili potabornega srečanja, ki je letos potekalo na Štajerskem. Prvi dan se nas je 13 udeležencev odpravilo na izlet na Medvedce, ki ga je vodil Matjaž Premzl. To za ptice zelo pomembno mokrišče je ponovno postreglo s kar nekaj zanimivimi vrstami. Opazovali smo na primer male tukalice (*Porzana parva*) in več kot 70 osebkov kostanjevk (*Aythya nyroca*), preletela pa sta nas tudi belorepec (*Haliaeetus albicilla*) in črna štorclja (*Ciconia nigra*). Po izletu smo se odpeljali na Pohorje v taborniško kočo na Glažuti. Zvečer smo si ob ognju spekli koruzo, nato pa sta Blaž Blažič in Tanja Šumrada predstavila delo naše sekcije v letu 2009.

Kot vsako leto že od same obuditve mladinske sekcije smo tudi leto 2009 začeli z izleti za mlade ornitologe. Organizirali smo štiri izlete v različne slovenske regije. Nadaljevali smo tudi z monitoringom Zbiljskega jezera, ki je letos potekal drugo leto. Monitoring poteka po dekadnem sistemu, njegovi rezultati pa kažejo, da sta bili letošnji zimska in gnezdilna sezona na jezeru zelo uspešni. Med januarskim štetjem vodnih ptic smo tako zabeležili kar 1.382 osebkov, ki so jih sestavljali predstavniki 17 vrst. Že dve leti zapored tudi spremljamo gnezdečo družino velikih žagarjev (*Mergus merganser*).

V aprilu je potekal drugi Raziskovalni vikend za mlade, ki smo ga združili s skupinskimi popisi za Novi ornitološki atlas gnezdilk Slovenije, tokrat v Mirni na

Dolenjskem. Tako smo udeleženci lahko poglobljali svoje poznavanje ptičjega oglašanja pod mentorstvom izkušenih popisovalcev in spoznavali popisne metode, ki jih ornitologi uporabljajo za popise v okviru NOAGS. Popoldne smo v okolici Mirne popisovali in iskali redke vrste ptic, za popis katerih so potrebne specifične metode, zvečer pa je sledil popis sovjih in drugih nočno aktivnih vrst ptic.

Prek celega leta je potekal projekt o velikem žagarju na gorenjskem delu reke Save, ki ga sofinancirata Občina Medvode in Mestna občina Kranj. V okviru projekta smo izdelali in namestili gnezdilnice za to ptico, pripravili izobraževalni predavanji in izlet ter izdali informativno zloženko s predstavitvijo projekta. Konec leta smo izdali tudi zloženko s predstavitvijo naše sekcije. Namenjena je mladim, v njej pa lahko dobijo prve informacije o delovanju naše sekcije ter kako se nam lahko pridružijo.

Udeleženci srečanja smo se pogovorili tudi o načrtu dela sekcije v prihodnjem letu. Poleg naših rednih izletov bomo nadaljevali z monitoringom Zbiljskega jezera, že letošnjo jesen pa smo začeli tudi z rednim, dvakrat tedenskim popisovanjem Hraških mlak. Pripravili bomo tudi nov projekt, v okviru katerega bomo predstavili izlete na različne ornitološke lokacije po Sloveniji, do katerih lahko pridemo z javnimi prevoznimi sredstvi in kolesi.

Naslednji dan (v nedeljo) smo se odpravili na sprehod po Pohorju v okolici Areha. Med potjo po smučišču smo se učili spoznavati oglašanje različnih vrst ptic pevk, ki se je, posebno za različne vrste sinic, izkazalo za precej trd oreh. Nekoliko nepričakovano smo lahko opazovali tudi rjavega lunja (*Circus aeruginosus*), ki nas je preletel nizko nad gozdom. Srečanje smo končali v zgodnjih popoldanskih urah. ●

1: Drugi vikend v septembru (12. – 13. september 2009) so se člani mladinske sekcije udeležili potabornega srečanja, ki je letos potekalo na Štajerskem.

foto: Sara Berce

2: Mladi se že drugo leto posvečajo monitoringu Zbiljskega jezera. Dve leti zapored pa tudi spremljajo gnezdečo družino velikih žagarjev (*Mergus merganser*).

foto: Milan Cerar

Belka (*Lagopus mutus*)

Fotonatečaj februar 2009 - 1. mesto v 1. kategoriji

foto: Tomaž Mihelič

→ ORNITOLOŠKA ŠOLA ZA UČITELJE

Brezplačno izobraževanje za mentorje in učitelje o izdelavi mladinskih raziskovalnih nalog iz ornitologije

Vse zainteresirane mentorje in učitelje mladinskih raziskovalnih nalog iz ornitologije vabimo na izobraževanje, ki bo potekalo 6. in 7. februarja 2010. Namen izobraževanja je mentorje in učitelje izobraziti o različnih popisnih metodah in raziskovalnem delu v ornitologiji, o procesu izdelave mladinske raziskovalne naloge ter o vlogi mentorjev v tem procesu. V okviru izobraževanja bomo udeležencem predstavili tudi kmečko lastovko (*Hirundo rustica*), popisno metodo za to vrsto in projekt Srečanje mladih ornitologov Slovenije – SMOS 2010.

Prvi dan izobraževanja bomo pripravili teoretični del, ki bo predvidoma potekal v Ljubljani, drugi dan pa bomo v praktičnem delu organizirali izlet v Naravni rezervat Škocjanski zatok. Predavatelji bodo priznani strokovnjaki s področja ornitologije in pedagoškega dela z mladimi.

Objavili smo dva prijavna roka. Prednostni rok za učitelje in profesorje je 11. december 2009 (prijavnica in informacije so objavljene na spletni strani društva www.ptice.si). V primeru prostih mest pa prijave sprejemamo še do 1. februarja 2010.

Dodatne informacije lahko dobite na elektronskem naslovu dopps@dopps.si (za Tanjo Šumrada).

→ Fotografije fundacije Saxifraga

Zbirka fundacije Saxifraga šteje več kot 150.000 naravoslovnih fotografij, ki jih za objavo v naravovarstveni publikaciji v primeru, da finančna sredstva niso na voljo, dobite brezplačno.

S svojimi fotografijami pa se lahko pridružite skoraj 100 evropskim naravoslovnim fotografom, ki so z namenom, da bi pripomogli k varstvu narave, že prispevali fotografije v zbirko Saxifraga.

Pred kratkim je Saxifraga pripravila spletno stran www.saxifraga.nl, kjer lahko za namene predavanj brezplačno dobite slike ptic, rastlin, dvoživk, plazilcev, rib, žuželk, pokrajin ipd.

→ Popravek

V prejšnji številki Sveta ptic smo v prispevku **Življenjska okolja in ptice obalnih mokrišč** (str. 41) pomotoma ob sliki **beločelega deževnika** objavili napačnega avtorja fotografije. **Avtor slike je Iztok Škornik** in ne Kajetan Kravos. Za nastalo napako se g. Škorniku iskreno opravičujemo.

Uredništvo Sveta ptic in avtorica prispevka

1

→ Naravoslovni dnevi o pticah

Na društvu pripravljamo naravoslovne dneve, s katerimi želimo mladim predstaviti ptice in jih navdušiti za opazovanje narave. Namenjeni so predvsem učencem in dijakom pa tudi predšolskim otrokom in študentom.

Mogoče se je dogovoriti za:

- **ornitološko predavanje**, trenutno so na voljo naslednje teme:

- ptice okoli doma - predstavimo najznačilnejše ptice, ki jih lahko opazimo v okolici naših bivaljišč, ptice različnih umetno ustvarjenih življenjskih prostorov, opazovanje ptic ob krmilnici, gnezdilnici, ptice selivke, ogroženost ptic in načine, kako jim lahko pomagamo, itd.
- ogrožene ptice in predstavitev rezervatov - spoznamo najbolj ogrožene ptice in njihove življenjske prostore, kaj so vzroki za njihov upad, zakaj je pomembno njihovo ohranjanje, vlogo ptic v ekosistemu, predvsem s primeri iz naravnih rezervatov Škocjanski zatok in Iški morost.

- **vođenje ornitoloških ekskurzij:**

- ptice okoli doma - opazujemo različne vrste ptic v naseljih, spoznamo načine opazovanja ptic, kako jih ločimo med seboj, določamo ptice s pomočjo preprostih ključev itd.
- obisk rezervatov Škocjanski zatok ali Iški morost - na učnih poteh s tablam in opazovalnicami spoznamo predvsem ptice mokrišč, travišč in mejic, njihove prilagoditve na okolje, načine varstva ptic in življenjskih prostorov v rezervatih itd. Ob tem pa so nam v pomoč tudi delovni listi.

Program lahko po dogovoru prilagodimo. Udeleženci prejmejo različna gradiva. Skupine na terenu lahko štejejo največ 25 - 30 udeležencev oz. en razred. Ker je število izvedb omejeno, vas prosimo za pravočasno prijavo. Za več informacij in naročila pokličite na telefon 01/426 58 75 ali pišite na e-mail eva.vukelic@dopps.si.

Ob tem pa vabimo tudi vse člane, ki vas zanima vođenje ornitoloških izletov in predavanj, da nam to sporočite na zgornji naslov ali pa nas pokličete.

foto: Petra Vrh Vrezec (1), Maarten de Groot (2)

2

1

2

Svetovni in evropski dnevi opazovanja ptic - nekoč in danes // Eva Vukelič

1, 2, 3 in 4: Ob Evropskem dnevu opazovanja ptic DOPPS navadno organizira več izletov na različne konce Slovenije, na primer na Ljubljansko barje (slika 1), v Strunjske soline (slika 2), na Cerkljsko jezero (slika 3), na Goriško (slika 4) itd. foto: Tomaž Remžgar (1), Borut Mozetič (2), Leon Kebe (3), Barbara Vidmar (4)

Najbolj množično opazovanje ptic na svetu

Svetovni dan opazovanja ptic je BirdLife International prvič organiziral leta 1993, da bi čim več ljudem z opazovanjem ptic vzbudil zanimanje za ptice, naravo in njeno ohranjanje. Prvi konec tedna v oktobru tako opazovalci po vsem svetu poskušajo zabeležiti čim več ptic. Od začetka je sodelovalo že več kot 750.000 ljudi. Rekordno je bilo leto 1997, ko je ptice opazovalo 184.376 ljudi iz 88 držav, zabeležili pa so 5.935 vrst. Ta dogodek je pristal celo v Guinnessovi knjigi rekordov kot najbolj množično opazovanje ptic na svetu.

DOPPS sodeluje že vse od začetka

Začelo se je s Svetovnim dnevom opazovanja ptic vsako liho leto. Od leta 1996 je vsako sodo leto v Evropi potekal še Evropski dan opazovanja ptic. Od takrat naprej obeležujemo mednarodni dan ptic (oz. konec tedna!) vsako leto. Običajno ob tej priložnosti pripravimo več izletov, na katerih obiskovalcem predstavimo različne vrste ptic in jim pokažemo, kako jih opazujemo. Ob tem seveda opozorimo, kako pomembno je ohranjanje njihovih življenjskih prostorov, mnogo pa je tudi priložnosti za predstavitev delovanja našega društva. Mednarodni dan ptic je namenjen osveščanju kar najširše javnosti, zato vabimo pošljemo čim večjemu številu medijev, na izletih pa nas pogosto obiščejo novinarji. Izleti so bili večinoma dobro obiskani, še več ljudi pa se je ustavilo ob stojnicah, ki so ob tej priložnosti stale v Ljubljani, Celju in Mariboru. Na njih so prostovoljci predstavljali ptice in delo društva ter odgovarjali na številna vprašanja mimoidoščih.

Izleti po vsej Sloveniji

Z izleti smo poskušali pokriti vso Slovenijo. Najboljše lokacije za predstavitev opazovanja ptic v jesenskem času so vodne površine in mokrišča. V tem času so pomembno postajališče za vodne ptice selivke, privabijo pa tudi številne ujele in seleče se ptice pevke. Največ izletov smo zato organizirali na Gajševsko jezero, Ptujsko jezero, zaščitnik Medvedce, Šoštanjsko jezero, ribnik Vrbje, Zbiljsko jezero, Tomačevski prod, Savo pod Brežicami, Ljubljansko barje, Cerkljsko jezero, Renške glinokope, v Škocjanski zatok in Sečoveljske soline. Marsikaterga izmed zgoraj naštetih krajev obiščemo vsako leto, saj želimo ptice predstaviti v kar najboljši luči. Zelo hvaležne za predstavitev opazovanja ptic začetnikom so tudi ptice v parkih. Mestni parki so lahko dostopni večjemu številu ljudi, ptice pa niso tako plašne.

Preštevane ptice in opazovalcev

Po koncu izletov zbere koordinator od vodij izletov podatke o opazovanih pticah in številu obiskovalcev in jih posreduje koordinatorski, ki zbira podatke za vso Evropo. V časih pred množično uporabo interneta smo jih seveda sporočali po telefonu, kasneje po faksu. Danes izpolnimo obrazec in ga pošljemo po elektronski pošti. Pa vendar internet ne more nadomestiti telefonskega pogovora o ozračju na izletih. Mnogo enostavnejše je postalo tudi zbiranje fotografij. Nič več ne čakamo na razvijanje filmov in ne zgodi se več, da bi pomotoma izgubili diapozitive. Že od vsega začetka smo zbirali enake podatke, in sicer število izletov, število opazovalcev, število opaženih ptic, najbolj pogoste vrste in najbolj zanimiva opazovanja. Te rezultate si lahko ogledate v tabeli.

Zahvala prostovoljcem

Pomembno vlogo pri ozaveščanju javnosti ob mednarodnih dnevih opazovanja ptic so imeli številni prostovoljci: Alen Ploj, Aleš Tomažič, Andrej Hudoklin, Blaž Blažič, Bojana Lipej, Boris Kozinc, Borut Mozetič, Borut Pittner, Borut Rubinič, Borut Štumberger, Brane Koren, Bran-

3

4

ko Vajndorfer, Damijan Denac, Dare Fekonja, Davorin Tome, Dejan Bordjan, Denis Vengust, Dušan Klenovšek, Erik Šinigoj, Franc Bračko, Hrvoje Oršanič, Igor Brajnik, Igor Kolenko, Ivan Kogovšek, Iztok Geister, Iztok Škornik, Jakob Smole, Jana Kus Veenvliet, Janez Senegačnik, Jani Vidmar, Jernej Figelj, Jošt Stergaršek, Jurij Hanžel, Katarina Aleš, Katarina Denac, Leon Kebe, Luka Božič, Marjan Vogrin, Marko Trebušak, Matej Gamser, Mateja Nose Marolt, Matjaž Kerček, Matjaž Premzl, Miha Kronovšek, Miha Žnidaršič, Milan Cerar, Milan Vogrin, Mirko

Perušek, Miša Pintarič, Monika Podgorelec, Paul Beaulieu, Primož Sedminek, Rok Rozman, Rok Tuš, Slavko Polak, Tanja Šumrada, Tomaž Berce, Tomaž Jančar, Tomaž Mihelič, Tomaž Remžgar, Tomi Trilar, Tone Trebar, Urša Koce, Vojko Havliček, Željko Šalamun, Žiga Iztok Remec in tudi vsi tisti, ki niso zabeleženi v uradnih arhivih, a so kljub temu prispevali k uspešnemu poteku dogodka.

Pri pripravi članka so pomagali Luka Božič, Damijan Denac in Barbara Vidmar.

Datum	Dogodek	Koordinator	Št. izletov	Št. stojnic	Št. obiskovalcev	Št. ptic	Najpogostejše vrste	Zanimiva opazovanja
9. in 10.10.1993	Svetovni dan opazovanja ptic	Luka Božič	4					
7. in 8.10.1995	Svetovni dan opazovanja ptic	Luka Božič	8					
28. in 29.9.1996	Evropski dan opazovanja ptic	Luka Božič	5					
4. in 5.10.1997	Svetovni dan opazovanja ptic	Luka Božič	14		153		mlakarica, liska, rumenonogi galeb	
3. in 4.10.1998	Evropski dan opazovanja ptic	Luka Božič	11	1	165	8.250	mlakarica, liska, rumenonogi galeb	velika bela čaplja, veliki škurh, ribji orel
2. in 3.10.1999	Svetovni dan opazovanja ptic	Luka Božič	8		250	10.750	mlakarica, škorec, kormoran	žvižgavka, črna štoklja, kmečka lastovka, dolgorepa raca
30.9. in 1.10.2000	Evropski dan opazovanja ptic	Luka Božič in Damijan Denac	8	1	171	9.000	mlakarica, škorec, grivar	pepelasti lunj, kvakač, veliki škurh
6. in 7.10.2001	Svetovni dan opazovanja ptic	Damijan Denac	9	2	358	10.777	škorec, ščinkavec, mlakarica	rjavi škarnik, črna prosenka, travniška cipa
5. in 6.10.2002	Evropski dan opazovanja ptic	Damijan Denac	8	3	433	5.423	mlakarica, grivar, škorec	kostanjevka, pegasta sova, hudournik, belorepec, škranjar
4. in 5.10.2003	Evropski dan opazovanja ptic	Damijan Denac	8	2	146	5.550		kostanjevka, belorepec, svilnica
2. in 3.10.2004	Evropski dan opazovanja ptic	Damijan Denac	7		100	3.000	mlakarica, liska, ščinkavec	kostanjevka, pepelasti lunj
1. in 2.10.2005	Evropski dan opazovanja ptic	Eva Vukelič	7		148	8.022	ščinkavec, škorec, liska	veliki srakoper
7. in 8.10.2006	Evropski dan opazovanja ptic	Eva Vukelič	10		278	12.800	škorec, mlakarica, rečni galeb	tatarska žvižgavka, škrlatec, plašica, črna čigra
6. in 7.10.2007	Evropski dan opazovanja ptic	Eva Vukelič	10		137	5.774	liska, mlakarica, bela pastirica	belorepec, plašica, pinoža, veliki srakoper
4. in 5.10.2008	Evropski dan opazovanja ptic	Eva Vukelič in Barbara Vidmar	10		140	6.772	grivar, mlakarica, siva pevka	tamariskovka
3. in 4.10.2009	Evropski dan opazovanja ptic	Barbara Vidmar	6*		131	2.154	grivar, mlakarica, rečni galeb	beli prodnik, srpokljuni prodnik, bela štoklja, vodomec

*med njimi tudi Ptčariada, več na naslednji strani

Tabela: Seznam Svetovnih in Evropskih dnevov opazovanja ptic v Sloveniji od leta 1993 do 2009.

1

2

Ptičariada 2009 // Tomaž Mihelič

1: Opazovanje ptic je vedno nepredvidljivo. Sive čaplje (*Ardea cinerea*) kljub njeni velikosti in pogostosti vse ekipe niso opazile.
foto: Dejan Bordjan

2: Skupina Žou-ne-80 v sestavi (od leve proti desni) Ivan Kogovšek, Dragana Stojanovič, Hana Fekonja, Jani Vidmar in Dare Fekonja so na Ptičariadi fotografirali 51 vrst ptic in oblekli rumeno majico v fotografski kategoriji.
foto: ekipa

Zamisel o tem, da bi na društvu organizirali dogodek, ki bi združil tako prijetne terenske dogodivščine kot druženje s kolegi, se je rodila že v zgodnji pomladi in kar nekaj nas je bilo takšnih, ki smo na Ptičariado vznemirjeno čakali že od same ideje naprej. Zamisel je v vsem tem času seveda rasla in zorela in prav zanimivo je bilo videti spreminjanje ciljev, ki smo jih z dogodkom želeli doseči. Prepletali so se predvsem druženje, izmenjava znanj in vzpodbujanje zdrave tekmovalnosti, ki se je še najbolj izrazila v prestižni rumeni majici za zmagovalno ekipo. Očitno je dogodek vabil na vseh ravneh, saj se nas je prvo soboto v oktobru že pred svitom zbralo 51. Razdeljeni v 13 skupin smo potem temeljito prečesali širše območje Ljubljane, Ljubljanskega barja, Mokrcina in Krma.

Tekmovalni del je potekal v dveh kategorijah. V prvi so skušale skupine zaznati največje število vrst v območju, v drugi kategoriji pa so štele samo fotografirane vrste. Pri omejitvah smo pazili predvsem na družabnost. Skupine zato niso smele imeti manj kot tri tekmovalce, na terenu pa so morali biti člani vedno na pogovorni razdalji. Tudi prevažanje po terenu je bilo družabno, saj je bila vsaka skupina omejena samo na en avto.

In dejansko nam je uspelo območje v dopoldnevu prečesati do podrobnosti. Skupaj smo opazili 106 vrst ptic, od katerih smo jih kar 68 fotografirali. Še veliko bolj zanimivo kot to, koliko vrst nam je uspelo opaziti, je število zgrešenih vrst. Le 14 vrst je bilo takšnih, ki so jih opazile zares vse skupine. To so mlakarica (*Anas platyrhynchos*), kanja (*Buteo buteo*), bela pastirica (*Motacilla alba*), taščica (*Erithacus rubecula*), šmarnica (*Phoenicurus ochruros*), kos (*Turdus merula*), velika sinica (*Parus major*), brglez (*Sitta europaea*), šoja (*Garrulus glandarius*), siva vrana (*Corvus cornix*), škorec (*Sturnus vulgaris*), poljski vrabec

(*Passer montanus*), ščinkavec (*Fringilla coelebs*) in lišček (*Carduelis carduelis*). Druge vrste pa so se izmuznile vsaj eni od skupin. Pred dogodkom bi dal roko v ogenj, da bo na seznamu prav vseh vrst še marsikatera. Recimo domači vrabec (*Passer domesticus*) ali pa sraka (*Pica pica*). Sam nisem videl cikovta (*Turdus philomelos*), naslednje jutro pa je bil to moj prvi ptič. In podobnih komentarjev v dnevih po Ptičariadi je bilo še veliko. V oči so bodle ravno tiste vrste, ki jih v soboto ni bilo na spregled. Pa da ne bo videti, da nas je gnala samo tekmovalna mrzlica. Tekmovalnost je bila po večini v podrejenem položaju pred prijetnim druženjem in uživanjem na terenu in pa seveda po njem, saj je bilo ob sami razglasitvi rezultatov tudi dovolj časa za prijeten klepet. Lepo je bilo slišati enotno mnenje, da je Ptičariada dogodek, ki ga bo v veselje ponavljati tudi v prihodnje. Že v soboto je padla spontana odločitev, da bo Ptičariada 2010 na Primorskem, saj so nas člani Severnoprimske sekcije počastili s številnim obiskom. Rumena majica se jim je sicer izmuznila, saj so jih prehiteli štajerci. Dejan Bordjan, Alen Ploj, Matjaž Premzl in Aleš Tomažič so opazili kar 70 vrst in si prislužili rumeno majico v prvi kategoriji. Skupina Žou-ne-80 v sestavi Hana in Dare Fekonja, Ivan Kogovšek, Dragana Stojanovič in Jani Vidmar so fotografirali 51 vrst in oblekli rumeno majico v fotografski kategoriji. Vsem iskrene čestitke in pa veliko veselja ob nošenju unikatne rumene majice.

Nekaj vtisov s Ptičariade:

// Ivan Kogovšek

Ko sem prvič videl razpis za Ptičariado, sem si mislil: »Le kaj bodo počeli od četrte do štirinajste ure,« in se pravzaprav niti nisem mislil prijaviti. Kmalu za tem, ko me je Dare povabil v ekipo, pa sem kar potrdil udeležbo. »No ja, navsezadnje bo veliko časa tudi za kakšen postanek ob kavici ...« sem si rekel. Pa ni bilo tako! V vnemi in pestrem dogajanju smo pozabili še na malico.

Že takoj na Vrhnjskih glinokopih so nas očarali poleg pogosto videnih vrst še mokož (*Rallus aquaticus*), vodomec (*Alcedo atthis*), brglez (*Sitta europaea*) in trstnice. Čez čas, ko je sonce dvignilo meglice, smo pri gradu Bistra že opazovali sivo pastirico (*Motacilla cinerea*), povodnega kosa

3

4

(*Cinclus cinclus*), krokarja (*Corvus corax*) in velikega detla (*Dendrocopos major*). Nato smo se premaknili niže na Barje, na pašnike, kjer se odpre čudovit pogled. Sredi črede krav je bilo na pretek čapelj, pa postovka (*Falco tinnunculus*), grivarji (*Columba palumbus*) ... Dragana in Jani kar nista mogla naprej. Še malo niže na zorani njivi smo iskali kupčarja (*Oenanthe oenanthe*). Žal ga ni bilo videti, zato pa so na bližnji ograji sedeli prosnik (*Saxicola torquata*), repaljščica (*S. rubetra*) in repnik (*Carduelis cannabina*). Fotografiranje je skoraj pokvaril skobec (*Accipiter nisus*), ki nas je preletel in povzročil pravo paniko med pticami.

Najmlajša Hana je vseskozi pazila na seznam, nas priganjala in dvigovala tekmovalno vneto. Na seznamu je manjkalo še kar nekaj načrtovanih vrst, časa pa je začelo primanjkovati. Zapustili smo Barje in se zapeljali v gozdove Krima, nato nazaj prek Barja v Koseze in za konec smo na Špici v objektiv ujeli še malega ponirka (*Tachybaptus ruficollis*). Prijetno utrujeni smo se vrnili na mesto srečanja in na razglasitev rezultatov.

Veliko število ekip in tekmovalcev iz vseh sekcij društva pomeni, da je Ptičariada res prava poučna in družabna akcija, ki jo je treba ponoviti!

// **Klemen Berce**, mladi ornitolog

Oktober je DOPPS prvič organiziral Ptičariado, družabno tekmovalno v odkrivanju ptic. Potekala je v skupinah. Moja je štela štiri člane. Na različnih lokacijah okoli Ljubljane smo odkrili in tudi fotografirali okoli 65 vrst ptic. Po končanem terenu smo odšli v lovsko kočo v Borovnico. Tu smo skupine podale poročilo o videnem na terenu, posladkali smo se s kostanji in domačimi dobrotami, izmenjavali smo si »ptičarsko« znanje in sklepali nova poznanstva. To družabno tekmovalno mi je bilo zelo všeč, saj sem spoznal nove kraje, videl mnogo ptic, tudi novo vrsto (goloba duplarja (*Columba oenas*), ki je na Primorskem zelo redek) ter preživel dan v prijetni družbi. Upam, da bo srečanje potekalo tudi drugo leto in da se zopet srečamo.

// **Monika Podgorelec**

Prve Ptičariade, ki je letos potekala v okviru Evropskega dneva opazovanja ptic, se je udeležila tudi skupina Svilo-

motovilo. To je ljudsko ime za enega izmed ptičev (uganite, katerega, ali pa boste to izvedeli v tekstu). Pomurski kvartet, no vsaj geni so bili pomurski, smo sestavljali trije ljubitelji in »polpoznavalci« ptic ter ornitološko dobro podkovani vodja Željko. Nočno-jutranja nejevolja zaradi prekratkega spanca - kaj mi je tega še za vikend treba bilo - me je minila dobrih deset minut čez četrto uro zjutraj, ko smo zaslišali prvo oglašanje. Je to bil čuk (*Athene noctua*)? Kdo ve?! In vrste zaradi netipičnega glasu, mogoče pa le zaradi našega nepoznavanja, nismo zabeležili. Ravno prav, da se je predramila naša motivacija! V prijetnem in zabavnem, a zaradi nujnosti slišanja oglašanja kake nove vrste ptiča še vedno dovolj tihem deseturnem druženju na terenu nam je med prevažanjem in sprehajanjem po mokrškem gozdu, med barjanskimi travniki in mejicami, v Kozlerjevi gošči, ob Ljubljani, ribniku in potočkih, na smetišču, v prestolnici in še kje uspelo videti in slišati 62 vrst ptic. Med Ptičariado me je prešinilo, kako nenavadno nezanimiv lahko postane lepi vodomec ali veliki srakoper (*Lanius excubitor*), ko vsak ptič postane samo točka in šteje samo raznolikost. In kako neverjetno si nenadoma želiš videti povsem običajne ptiče, ki jih lahko vidiš skoraj na vsakem koraku, npr. turško grlico (*Streptopelia decaocto*) in stržka (*Troglodytes troglodytes*). Naša »gonja« za stržkom je bila za naše »ptičariadarjenje« neuspešna, saj je mali ptiček povsem tiho priskakljal mimo mene šele po končanem popisu. Ob srečanju z drugimi skupinami, predvsem primorskimi, sem imela občutek, da se nam ime skupine kar prilega, saj je bilo videti, da »motovilimo« po terenu. V resnici ni bilo tako, ampak smo Ptičariado vzeli predvsem kot praznik ptic, kjer je bilo najpomembnejše druženje s ptiči in s prijatelji. Navsezadnje pa nam je naše »motovljenje« s »čik« pavzami prišlo prav, saj smo bili eni redkih, ki smo popisali povsem običajnega kormorana (*Phalacrocorax carbo*) ... Uspeh »ptičariadarjenja« je torej odvisen od zagnanosti popisovalcev, poznavanja ptičev in terena, a tudi od srečnega naključja. In če povzamem Ptičariado: super smo bili mi, super je bilo vse, naslednje leto pridite še vi, pa se bomo imeli super vsi. Za tiste pa, ki vas že od prvega stavka naprej zanima, po katerem ptiču smo nosili ime Svilomotovilo: v knjižnem jeziku bi se imenovali skupina Kobilar. ●

3: Zaradi intenzivnega iskanja vrst so se udeleženci Ptičariade srečali tudi z redkimi vrstami in to povsem od blizu. Sokola selca (*Falco peregrinus*) se je dobro nagledala večina ekip. foto: Borut Rubinič

4: Matjaž Premzl, Dejan Bordjan, Aleš Tomažič in Alen Ploj so opazili kar 70 vrst in si prislužili rumeno majico v prvi kategoriji. foto: Dare Fekonja

JANUAR	FEBRUAR	MAREC	PROGRAM DOPPS januar – marec 2010
1 pe	1 po	1 po	PREDAVANJA
2 so	2 to	2 to	
3 ne	3 sr MARIBOR Prepoznavanje pobrežnikov (predava Luka Božič)	3 sr MARIBOR Dežela mavrice in dolgih senc (predava Dejan Bordjan)	
4 po	4 če LJUBLJANA Film Ptice Ljubljanskega barja (predava Ivo Božič)	4 če	BUDANJE Kraj: Stara šola v Budanjah, Budanje 37 (pri cerkvi) Termin: predvidoma četrti petek v mesecu Čas: ob 19:00
5 to	5 pe	5 pe	
6 sr MARIBOR Tečaj prepoznavanja vodnih ptic (predava Luka Božič)	6 so	6 so Izlet v poplavne gozdove ob reki Muri (vodi Željko Šalamun)	
7 če LJUBLJANA Neretva (predava Jani Vidmar)	7 ne	7 ne	CELJE Kraj: Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Ljubljanska cesta 97, Celje Termin: petek Čas: ob 17. uri
8 pe	8 po	8 po	
9 so	9 to RADOVLJICA Pticom prijazno vrtnarjenje (predava Ivan Esenko)	9 to	
10 ne	10 sr	10 sr	CERKNICA Kraj: Knjižnica Jožeta Udoviča, Partizanska cesta 22, Cerknica Termin: vsak tretji četrtek v mesecu Čas: ob 19:00
11 po	11 če DOPPS Izdelava gnezdilnic za smrdokavro (koordinirata Vojko Havliček in Ivan Kogovšek)	11 če DOPPS Skrivnostni ptičji izbljuvki (predavata Al Vrezec in Tomaž Mihelič)	
12 to	12 pe	12 pe CELJE Pticom prijazno vrtnarjenje (predava Ivan Esenko)	
13 sr	13 so	13 so Obisk sivih čapelj (vodi Cvetka Marhold)	LJUBLJANA Kraj: Grand hotel Union, Miklošičeva 1, Ljubljana Termin: praviloma vsak prvi četrtek v mesecu Čas: ob 19. uri
14 če	14 ne	14 ne	
15 pe	15 po	15 po	
16 so Zimsko štetje vodnih ptic (IWC)	16 to	16 to	MARIBOR Kraj: Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Koroška cesta 160, Maribor Prostor: predavalnica o. 103 Termin: praviloma vsako prvo sredo v mesecu Čas: ob 18. uri
17 ne Zimsko štetje vodnih ptic (IWC)	17 sr	17 sr	
18 po	18 če MURSKA SOBOTA Ptiči duplarji v Sloveniji in Pomurju (predava Željko Šalamun) DOPPS Srečanje ljubljanske sekcije in predstavitev filma Ambasadorji Črne gore	18 če DOPPS Srečanje ljubljanske sekcije in predavanje Rastline in metulji Amazonskega deževnega gozda in Pantanala (predavata Nataša Gorjanc in Meta Havliček)	
20 sr	19 pe	19 pe	MURSKA SOBOTA Kraj: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Zvezna ulica 10, Murska Sobota Prostor: predavalnica v pritličju Termin: četrtek Čas: ob 17. uri
21 če MURSKA SOBOTA Najpomembnejša območja za ptice v Pomurju (predava Luka Božič) DOPPS Srečanje ljubljanske sekcije in predavanje: Darwin in Heckel, velikana biologije (predava prof. dr. Kazimir Tarman)	20 so	20 so	
22 pe	21 ne	21 ne	
23 so	22 po	22 po	RADOVLJICA Kraj: Knjižnica Tomaža Antona Linhart, Gorenjska cesta 27, Radovljica Termin: drugi torek v mesecu Čas: ob 19:30
24 ne	23 to	23 to	
25 po	24 sr	24 sr	
26 to	25 če	25 če	
27 sr	26 pe BUDANJE Pticom prijazno vrtnarjenje (predava Ivan Esenko)	26 pe	
28 če	27 so	27 so Škurhov izlet (vodi Željko Šalamun) Izlet na Nežidersko jezero	
29 pe BUDANJE Dan v družbi cevonošcev južnih morij (predava Borut Rubinič) Izlet v Naravni rezervat Škocjanski zatok (vodi ekipa NRSZ)	28 ne	28 ne Izlet na Nežidersko jezero	
30 so Popis velikega srakoperja (koordinira Urša Koce) Izlet na Mariborski otok (vodi Matjaž Premzl)		29 po	
31 ne		30 to	
		31 sr	

Izlet v svet ptičev in bobrov porečja Radulje in Krke

// Terezija Potočar Korošec

Zadnji izlet iz programa DOPPS-ovih letošnjih junijskih izletov je bil organiziran v nedeljo, 28.6.2009, in namenjen spoznavanju raznolikosti ptičjih vrst ob sotočju rek Krke in Radulje. Reki sta pomembno območje za prehranjevanje in počitek ptic. Tukaj je bilo opaženih prek 80 vrst gnezdil. V selitvenem obdobju pa je zabeleženo pojavljanje prek 30 vrst ptic.

1// Na zbornem mestu pri mostu čez Krko v Dobravi pri Škocjanu smo udeležencem pokazali prenočišča kormoranov (*Phalacrocorax carbo*) v zimskem času in predstavili področje z več vidikov, seveda s poudarkom na pticah travniškega, vodnega in gozdnega habitata. Nato smo se sprehodili skozi naselje do gnezda belih škorkelj (*Ciconia ciconia*) s tremi odraslimi mladiči, ki pa je zanimivo zaradi zelo zgodnjega gnezdenja para, in sicer že v prvi polovici marca letos.

foto: Robert Rožaj

2// V nadaljevanju smo zavili po poljski poti ob reki Radulji in na obrežju in travnikih opazovali sledi bobrovih (*Castor fiber*) aktivnosti (na sliki). Vseskozi nas je spremljalo petje in oglašanje različnih vrst sinic, vključno dolgorepk (*Aegithalos caudatus*), oglašanje rakarja (*Acrocephalus arundinaceus*), mlinarčka (*Sylvia curruca*) in drugih ptic ter prelet vodomca (*Alcedo atthis*) in čebelarjev (*Merops apiaster*).

foto: Robert Rožaj

3// Med cvetočimi travniki in prvotno strugo Radulje smo našli prehod proti trstišču Čučja mlaka. Na poti nas je spremljalo otožno petje rumenega strnada

(*Emberiza citrinella*), preletela nas je tudi jata drevesnih cip (*Anthus trivialis*). Med cvetočo preprogo rastlin se je oglasila prepelica (*Coturnix coturnix*) in pred nami je za prhotal fazan (*Phasianus colchicus*; na sliki). Na robu trstišča smo opazovali mladega prosnika (*Saxicola torquata*) med prehranjevanjem in poslušali čebljanje več vrst trstnic oz. penic.

foto: Matej Vranič

Po močvirnih travnikih smo se prebili do roba Krakovskega gozda, kjer nam je gozdar predstavil pomen tega gozda. Prisluhnilo smo trkanju velikega detla (*Dendrocopos major*) in črne žolne (*Dryocopus martius*) ter gruljenju grivarja (*Columba palumbus*). Za zaključek našega izleta pa smo zaokrožili po travnikih ob zeleni Krki do bobrovega domovanja, kjer smo se posvetili opazovanju vodnih ptic. ●

1: Izgubljena vrsta slonokoščena žolna (*Campephilus principalis*) ni bila dokumentirana in potrjena že od 80. let prejšnjega stoletja.
risba: Tomasz Cofta

→ Dirka za izgubljenimi vrstami ptic

// prevod Henrik Ciglič

BirdLife International je pred kratkim sprožil pobudo za začetek svetovnega projekta, s katerim bi poskušali potrditi obstoj 47 vrst ptic, ki jih ni nihče videl že do 184 let. Na seznamu potencialno izgubljenih ptic najdemo zelo različne vrste. Od tistih, ki so svojčas poseljevale najbolj oddaljene predele na svetu, kot na primer samotne otoke in zahodno Himalajo, do nekdanjih potrjenih prebivalk Evrope in Združenih držav Amerike.

Omemba vrst, kakršne so slonokoščena žolna (*Campephilus principalis*), karibski švigavec (*Pterodroma caribbaea*), rožnoglava raca (*Rhodonessa caryophyllacea*) ipd., požene znanstvenikom kri po žilah. Čeprav nekaterih od teh vrst ni videla še nobena danes živeča oseba, opazovalci ptic po vsem svetu še vedno sanjarijo, kako bodo na novo odkrili te dolgo izgubljene duhove.

Zgodovina nas uči, da ne smemo obupati nad vrstami, za katere se bojimo, da so izumrle, kajti dejstvo je, da so bile nekatere ptice, kot na primer omelovec vrste *Dicaeum quadricolor*, odkrite dolgo zatem, ko naj bi jih ne bilo več, kar nam daje upanje, da so preživele še kake druge "dolgo izgubljene" vrste. Ta vrsta iz filipinske pokrajine Cebu je bila odkrita tako rekoč v zadnjem hipu, tik pred uničenjem zadnjih ostankov njenega gozdnega doma.

Kriza izumiranja vrst se povečuje, pa vendar to za človeštvo ne bi smel biti kakršen koli izgovor, da dovoli, da se življenjski splet zmanjša še za kako bitje, še posebno takrat, ko mu ne damo še zadnje možnosti, da preživi.

Dirka za izgubljenimi vrstami ptic je bila napovedana med odprtjem 21. Britanskega sejma opazovalcev ptic v Rutland Watru. Ta dvodnevni dogodek ob koncu tedna naj bi pritegnil več kot 20.000 ljubiteljev in opazovalcev ptic iz vsega Združenega kraljestva. Zbrana denarna sredstva so namenili BirdLife-ovemu programu za preprečevanje izumiranja ptičjih vrst. Filipinsko ministvo za turizem bo zagotovilo začetna finančna sredstva za delovanje Cebujske biodiverzitetne fundacije, ki si prizadeva zaščititi kritično ogroženega omelovca, ki naj bi izumrl v začetku 20. stoletja, a je bil leta 1992 odkrit na novo.

Zgodba o omelovcu je živ dokaz, kako lahko s trdim delom in zbiranjem sredstev naredimo resnično nekaj velikega za svetovno biotsko pestrost. Ob zrelem premisleku je treba reči, da je to prav neverjeten dosežek, še posebej ob upoštevanju dejstva, da je vso zadevo spravilo v tek 20.000 opazovalcev ptic, ki ob koncu tedna postava po rutlandskih poljih.

Izvirni članek: spletna stran BirdLife International (2009): http://www.birdlife.org/news/news/2009/08/lost_and_found.html

Plavček (*Cyanistes caeruleus*)
Fotonatečaj junij 2009 - 1. mesto v 1. kategoriji

foto: Aleksander Kozina

MERKUR

Ptičja hišica WINDHAGER, Ambiente

Iz masivnega lesa, polnjenje skozi snemljivo streho, mere: 33 x 33 x 31 cm.

Redna cena: 22,89 EUR

Cena s kuponom: 17,63 EUR

Sončnice BONAMI

Vsebina 5 kg.

Redna cena: 6,33 EUR

Cena s kuponom: 4,87 EUR

-23%

**Cena kompleta s kuponom:
SAMO 22,50 EUR**

Ptičja hišica WINDHAGER, Garden

Iz masivnega bukovega lesa, s steklenim oknom, polnjene skozi streho, mere: 24 x 24 x 19 cm.

Redna cena: 8,56 EUR

Cena s kuponom: 6,66 EUR

Sončnice BONAMI

Vsebina 1 kg.

Redna cena: 1,29 EUR

Cena s kuponom: 0,99 EUR

-23%

**Cena kompleta s kuponom:
SAMO 7,65 EUR**

Valilnica

WINDHAGER, Family

Iz masivnega lesa, premer vhodne luknje 30 mm, enostavno vzdrževanje skozi preklopno prednjo stranico, mere: 13 x 36 x 14 cm.

Redna cena: 14,70 EUR

Cena s kuponom: 11,32 EUR

-23%

DOPPS

Ponudba predstavljenih izdelkov za ljubitelje ptic velja od 1. 12. 2009 do 31. 1. 2010 oz. do prodaje zalog. Popust uveljavite na blagajni ob predložitvi kupona. Z enim kuponom lahko kupite poljubno število izdelkov. Predstavljeni izdelki so na voljo v trgovskih centrih Merkur na oddelkih z bogatim vrtnim programom.

Labod grbec (*Cygnus olor*)

Fotonatečaj januar 2009 - 1. mesto v 1. kategoriji

foto: Dragana Stanojevič

→ Postanite član DOPPS, pridružite se nam!

Želite prispevati k ohranjanju našega naravnega bogastva in k povečanju družbene veljave varstva ptic in narave? Morda želite aktivno sodelovati v ornitoloških in naravovarstvenih projektih? Ali pa si želite le prijetne družbe z drugimi ljubitelji ptic in narave?

Vse to vam prinaša članstvo v Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Poleg že omenjenih možnosti se boste lahko brezplačno udeleževali številnih izobraževalnih izletov in predavanj širom Slovenije ter prejeli revijo Svet ptic, prvo slovensko poljudno revijo o pticah. Mogoče vas zanima strokovno delo in se boste odločili še za Acrocephalus.

Naše poslanstvo je varovanje ptic in njihovih habitatov. Tega uresničujemo s skupnimi močmi, zato je prav vsak posameznik pomemben člen verige, v kateri lahko pripomore k varstvu narave.

Svojo namero o včlanitvi sporočite na naš naslov: **DOPPS, p.p. 2990, 1001 Ljubljana, e-pošta: dopps@dopps.si ali nas pokličite na 01/426 58 75.** Poslali vam bomo pristopni paket. Postali boste del organizacije, ki deluje v javnem interesu varstva narave in je partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International.

S tem boste storili uslugo pticam, naravi in nenazadnje tudi ljudem.

KAVARNA *Unionska*

Vsak dan vas čakajo sveže sladice iz naše sladicarne, unionska kava ali skodelica čaja ob prebiranju dnevnih časopisov. Večerne ure v kavarni zaznamujejo literarni večeri, koncerti jazz glasbe, gledališke igre ter potopisna predavanja.

Program najdete na www.gh-union.si ali pri nas v kavarni! Vabljeni!

Odprto od pon. do sob. od 9. do 17. ure. V času prireditev do 24. ure.
Tel.: 01 308 1972, Grand hotel Union, Miklošičeva 1, 1000 Ljubljana

UNION

Narava v našo prihodnost
Opazovanje in varstvo ptic in narave
Pridružite se nam!

ZAHVALA

Dragi pisci prispevkov in fotografij,

bližamo se koncu leta, zato je prav, da sem Vam ob koncu letnika najlepše zahvalimo za vaš brezplačni prispevek in čas, ki ste ju namenili Svetu ptic. S pestrimi prispevki in vedno bolj vrhunskimi fotografijami smo skupaj z Vami ustvarili še en letnik revije. Prav vsak prispevek je bil dragocen in za revijo neogiben.

Spodaj podajamo seznam avtorjev, ki so svoje pisne in fotografske izdelke reviji in DOPPS-u podarili brezplačno. To naj bo vzpodbuda za nadaljnje delo v želji, da bomo pri Svetu ptic še naprej tako prijetno sodelovali.

Uredništvo

PISCI	ŠTEVILO PRISPEVKOV				
Al Vrezec	8	Tereza Potočar	2	Luka Božič	1
Peter Grošelj	4	Tomi Trilar	2	Marjana Ahačič	1
Anamarija Žagar	3	Alen Ploj	1	Mateja Germ	1
Barbara Vidmar	3	Alenka Mrakovčič	1	Matjaž Premzl	1
Tomaž Mihelič	3	Aljaž Rijavec	1	Meta Vončina	1
Urša Koce	3	Andrej Medved	1	Metka Štok	1
Ana Bordjan	2	Borut Rubinič	1	Monika Podgorelec	1
Blaž Blažič	2	Božič Ivo	1	Nick Langley	1
Bojana Lipej	2	Branko Brečko	1	Paul Veenvliet	1
Boris Kozinc	2	Damijan Denac	1	Peter Trontelj	1
Dejan Bordjan	2	Dušan Klenovšek	1	Rudolf Tekavčič	1
Dominik Bombek	2	Franc Janžekovič	1	Sava Osolc	1
Eva Vukelič	2	Ivan Esenko	1	Simona Strgulc Krajšek	1
Ivan Kogovšek	2	Iztok Geister	1	Tilen Basle	1
Miha Krofel	2	Janez Gregori	1	Tomaž Jančar	1
Tanja Šumrada	2	Jernej Figelj	1	Vojko Havliček	1
		Katarina Denac	1	Žiga Kozinc	1
		Klemen Berce	1		

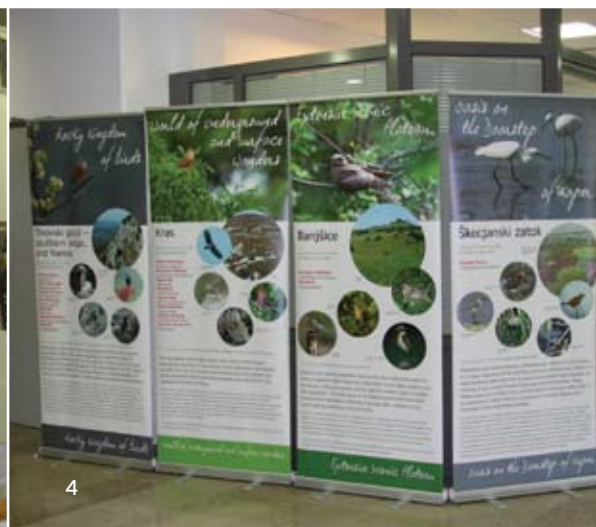
FOTOGRAFI	ŠTEVILO FOTOGRAFIJ				
Miha Krofel	34	Josip Otopal	3	Clement Francis	1
Dejan Bordjan	29	Luc Hoogenstein	3	Dominik Bombek	1
Matej Vranič	27	Michael Tiefenbach	3	Flip de Nooyer	1
Ivan Esenko	24	Miha Podlogar	3	Guy Dutson	1
Janez Papež	23	Paul Veenvliet	3	Hana Fekonja	1
Tone Trebar	22	Robert Rožaj	3	Henk Groenewoud	1
Tomaž Mihelič	19	Vlado Jehart	3	Igor Holy	1
Peter Grošelj	18	Alenka Gabersčik	2	Ivan Kogovšek	1
Milan Cerar	14	Andrej Chudy	2	Ivo Puhar	1
Dare Šere	13	Andrej Sovinc	2	Iztok Vreš	1
Branko Brečko	12	Andreja Slameršek	2	J. Slodnjak	1
Darinka Mladenovič	12	Anže Kacin	2	Janus Verkerk	1
Vojko Havliček	12	Arie de Knijff	2	Jernej Polajnar	1
Al Vrezec	11	Bedřich Landsfeld	2	John J. Borg	1
Borut Rubinič	11	Dragana Stanojevič	2	Jörg Mage	1
Damijan Denac	11	Dušan Klenovšek	2	Jošt Stergaršek	1
Dare Fekonja	11	Iztok Škornik	2	Joze Kozamernik	1
Zdravko Podhraški	11	Jakob Smole	2	Juan José Molina Pérez	1
Borut Mozetič	10	Luka Božič	2	Kanit Khanikul	1
Slavko Polak	9	Mark Zekhuis	2	Karmen Novič	1
Aleš Jagodnik	8	Marko Aljančič	2	Krys Kazmierczak	1
Davorin Tome	8	Martin Vernik	2	Lisa Tekavčič	1
Kajetan Kravos	8	Matej Kovačič	2	Lisztes László	1
Barbara Vidmar	7	Mateja Germ	2	Maarten de Groot	1
Igor Brajnik	7	Matija Turk	2	Marjan Trobec	1
Boris Kozinc	6	Sue Tranter	2	Marjana Ahačič	1
Erik Šinigoj	6	Tomaž Jančar	2	Martin Mollet	1
Ivo A. Božič	6	Tomaž Velikonja	2	Mike Watson	1
Aleksander Čufar	5	Urša Koce	2	Milan Mlinar	1
Franc Bračko	5	Aleksander Kozina	1	Milena Tekavčič	1
Leon Kebe	5	Alenka Bradač	1	Nejc Jogan	1
Marjan Artnak	5	Alexander Sliwa	1	Nika Korsič	1
Piet Munsterman	5	Amir Ezer	1	Pete Morris	1
Tomi Trilar	5	Ana Bordjan	1	Peter Meininger	1
Eva Vukelič	4	Anamarija Žagar	1	Piotr Malciewski	1
Jure Bizjak	4	Andrej Cec	1	Richard Cuthbert	1
Pavel Majerle	4	Andrej Figelj	1	Roman Lenarčič	1
Peter Legiša	4	Andrej Hudoklin	1	Sara Berce	1
Simona Strgulc Krajšek	4	Ansar Khan	1	Tina Lozej	1
Bojan Marčeta	3	Anton Velušček	1	Tina Petras Sackl	1
Borut Štumberger	3	Arpit Deomurari	1	Tjaš Jarc	1
Claude Ruchet	3	Barbara Piscak	1	Tjaša Tolar	1
Dejan Grohar	3	Bojana Lipej	1	Tom Davis	1
Franc Janžekovič	3	Bor Kozinc	1	Tomasz Cofta	1
Jan van der Straaten /	3	Boris Kočevcar	1	Tomaž Benedičič	1
Saxifraga	3	Borut Kumar	1	Tomaž Remžgar	1
Janez Gregori	3	Borut Toškan	1	Tony Crittenden	1
		Bruno Dittrich	1	Vivian Jacobs	1
		Captain Wong	1		

avtorji:

Jernej Figelj
Tomaž Jančar
Bojana Lipej
Andrej Medved
Tomaž Mihelič
Borut Rubinič
Barbara Vidmar

2

4

1// Delavnica o mednarodno pomembnih območjih za ptice (IBA)

Konec septembra je v Smardewicach na Poljskem potekala Birdlifeova IBA delavnica, ki sva se je udeležila skupaj s Tomažem Jančarjem. Da bo dogodek pomemben, je bilo slutiti že na začetku, saj smo se zbrali IBA koordinatorji iz dvajsetih evropskih držav. Še bolj kot številčnost pa je napravila vtis izkušnost udeležencev, ki so delu na področju IBA skupaj namenili že 167 let. Jaz kot novoizvoljeni IBA koordinator za Slovenijo žal k tej številki nisem mogel prispevati, sem pa zato toliko bolj hvaležno srkal znanje in rezultate delavnice. Rdeča nit delavnice: izdelava nacionalnih IBA varstvenih strategij, monitoring in skrbništvo IBA območij ter svetovna IBA podatkovna zbirka podatkov (WBDB – Word Bird Database). Začetek je bil namenjen poročanju posameznih držav in hitro je bilo jasno, da je delo na IBA območjih eno izmed osrednjih prioritet pri večini partnerskih organizacij BirdLife. Delo, ki se opravi na evropski in svetovni ravni, je ogromno in ga je težko opisati. Če bomo skušali v Sloveniji slediti razvoju dela na IBA področju, bomo morali krepko poprijeti. Kot najpomembnejša se je na delavnici pokazala izdelava IBA varstvenih strategij. Na delavnici smo osvojili metode izdelave in seavezali, da bomo izpeljali proces priprave nacionalnih varstvenih strategij znotraj matičnih organizacij. Pokazala se je tudi pomembnost izdelave celostnega monitoringa IBA območij. To v praksi pomeni dopolnjevanje monitoringa ptic s podatki o grožnjah, stanju in ukrepih na območjih. Ta monitoring se ravno v tem času hitro razvija pri večini partnerjev, ki jim je uspelo združiti spremljanje stanja na območjih z vzpostavitev sistema IBA skrbništva. Po zaključku delavnice nisem več začuden, zakaj so ravno IBA območja eden izmed najbolj ključnih in trdnih naravovarstvenih orodij. Poleg vsega

znanja in izkušenj, ki so nakopičeni v njih, združujejo velik krog ljudi, ki jim ni vseeno, kaj se bo v prihodnosti dogajalo z nami in naravo. **TM**

2// SMOS 2009

V soboto, 14. novembra, so se na 11. Srečanju mladih ornitologov Slovenije v Biološkem središču v Ljubljani zbrali veliko obetajoči mladi raziskovalci, ki so v preteklih mesecih opravili obsežno raziskovalno delo. Na srečanju je 16 učencev in dijakov iz vse Slovenije predstavilo devet raziskovalnih nalog tričlanski komisiji, v kateri so bili dr. Primož Kmecl, Urša Koce in Dominik Bombek. Prvo mesto med osnovnimi šolami sta si tokrat razdelili OŠ Idrija z nalogo Ptice pozimi, ki sta jo pripravila Tomaž in Gregor Hvala, in OŠ Odranci z nalogo Breguljke ob gramoznici v Melincih, ki sta jo pripravili Nadja Škafar in Maja Špilak. Drugi udeleženci so prejeli priznanja za sodelovanje. Vse li nas, da se je letos srečanja udeležilo mnogo predstavnikov šol, ki doslej na srečanju še niso sodelovale. **BV**

3// DOPPS-u status društva, ki deluje v javnem interesu varstva okolja

Aarhuška konvencija zagotavlja civilni družbi pravico, da interese varstva okolja uveljavlja tudi s sodnim varstvom. Pri škodljivih posegih v Natura 2000 in druga za ptice pomembna območja je včasih odločilno, da nad zakonitostjo upravnih postopkov izdajanja dovoljenj bdijo naravovarstvena društva. Ključni postopek je »presoja vplivov na okolje«. Slovenska država po našem mnenju Aarhuške konvencije ne izpolnjuje korektno, saj je pravico do sodnega varstva društvom preveč omejila. Pogoji, da društvo lahko pridobi status delovanja v javnem interesu varstva okolja in tako sme sodelovati v postopkih, so za veliko večino društev nedosegljivi. Po nam znanih podatkih jih je doslej izpolnilo le pet društev.

Na DOPPS-u smo vlogo za pridobitev statusa vložili že oktobra 2008 in podelitev statusa dočakali šele to jesen. Zakon sicer določa, da bi okoljsko ministrstvo moralo o zadevi odločiti v 30 dneh. V primeru DOPPS-a si je ministrstvo vzelo več kot 11 mesecev časa in je odločilo šele potem, ko smo se za pomoč obrnili na Urad varuha človekovih pravic. **TJ**

4// Razstava »Življenje med nebom in zemljo« na Turistični

Dne 10. novembra 2009 smo v avli Fakultete za turistične študije Turistica Portorož odprli razstavo »Življenje med nebom in zemljo«. Odprtje smo obogatili s predstavitev naravnega rezervata Škocjanski zatok in njegovega prispevka k trajnostnemu razvoju turizma in se tako pridružili praznovanju mednarodnega dne odgovornega turizma pod pokroviteljstvom Svetovne turistične organizacije (UNWTO) in Svetovne turistične borze v Londonu (WTM).

Razstava predstavlja sedem območij Nature 2000 v zahodni Sloveniji, ki so bila razglašena zaradi ohranjanja ogroženih vrst ptic ter obsegajo del slovenske bogate in pestre naravne dediščine. Vseevropsko omrežje Natura 2000 omogoča ohranjanje biotske pestrosti za nas kot tudi za nadaljnje rodove ter tako sodeluje pri trajnostnem razvoju turizma.

Z omenjeno razstavo, ki smo jo poimenovali »Življenje med nebom in zemljo«, smo v letu 2008 in 2009 prepotovali že veliko primorskih mest in krajev na samih območjih Natura 2000 ali v njihovi bližini ter tako prebivalcem predstavili naravno bogastvo v njihovi okolici.

Doc. dr. Igor Jurinčič (Turistica Portorož) je ob odprtju opozoril, da se v javnosti večkrat pojavlja predsodek, da se v območjih Nature 2000 zamrzne človekova dejavnost oziroma da spremembe v rabi niso dovoljene in da je turistična dejavnost prepovedana. Dejstva govorijo ravno nasprotno.

fotografi:

2: Barbara Vidmar
4: Igor Brajnik
6: Borut Rubinič
7: John J. Borg

6

7

Zagotoviti moramo, da se ne poslabša stanje ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih okolij. Potrebne so dodatne presoje vplivov na okolje tudi za načrtovane turistične dejavnosti. Človekova dejavnost je pogosto celo nujna za ohranitev varovanih habitatov. Razstava ponuja tudi razmislek, kako lahko omrežje Natura 2000 s pomočjo kakovostne interpretacije narave vključujemo v turistično ponudbo destinacije. **dr. Igor Jurinčič (Turistica Portorož) in BL**

5// Evropsko srečanje partnerjev BirdLife 2009

Letošnje srečanje partnerjev BirdLife je potekalo na Malti med 10. in 12.11.2009. Srečanja sta se udeležila tudi predstavnika vodstva društva DOPPS. Na bogatem programu ni manjkalo zanimivih tem, ki so zadevale tako promocijo in podobo svetovne mreže BirdLife kot varstveno ornitološke cilje v okviru Direktive o pticah ter posledice globalne finančne krize. Na srečanju so bili predstavljeni rezultati zanimive ankete, ki je pokazala, da dobra polovica partnerjev še vedno povezuje našo krovno organizacijo s "ptičami" ter da naša mreža deluje najbolj »partnersko« v primerjavi z drugimi nevladnimi organizacijami in mrežami po svetu. Partnerstvo BirdLife je še vedno globalno prepoznano kot vodilna organizacija pri varstvu ptic. Pričakuje se, da bo čez 10 let postala največja mreža varstvenih NVO na svetu. Strinjali smo se, da je v prihajajočem mednarodnem letu biotske pestrosti 2010 najpomembneje ohraniti evropsko Direktivo o pticah takšno, kot je, brez spreminjanja na slabše, zagotoviti več evropskih sredstev za varstvo biotske pestrosti in ptic ter ambicioznejše zastaviti nove varstvene cilje za leto 2020. Poleg formalnih srečanj je bilo na voljo dovolj časa za prijateljska srečanja s predstavniki partnerskih organizacij BirdLife, kjer so bile predstavljene

nove projektne ideje in izmenjane dragocene izkušnje iz posameznih nacionalnih okvirjev. Naslednje evropsko srečanje partnerjev BirdLife bo potekalo leta 2011 pri sosedih Madžarih. **AM**

6// Evropsko-afriška delavnica o morskih IBA, Malta

Na Malti je med 20. in 22. oktobrom 2009 potekala delavnica na temo Mednarodno pomembnih območij za ptice na morju (morski IBA), ki sodijo med najmanj raziskana območja, pomembna zaradi varovanja ptičjih populacij. Glavni namen delavnice je bila izdelava skupne sredozemske strategije vseh držav Sredozemlja glede določitve morskih IBA. Na delavnici so bili navzoči predstavniki partnerjev BirdLife International ali sorodnih nevladnih pa tudi vladnih organizacij iz večine sredozemskih držav. Drugi osnovni cilj delavnice je bil določitev nacionalnih in regionalnih prioritet pri procesu določevanja morskih IBA in upravljanja z njimi. Slovensko morje je kljub svoji majhnosti, predvsem v primerjavi z velikanjskimi površinami morja Španije, Grčije ali Portugalske, pomembno za nekaj vrst morskih ptic. Med njimi prednjači sredozemska podvrsta vranjeka (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), saj v Tržaškem zalivu večji del leta preživi precejšen del jadranske populacije tega kormorana. Skupaj z udeleženci iz Hrvaške in Črne gore smo ustanovili 'Jadransko regionalno skupino' (slika). V prihodnjih dveh letih nameravamo postaviti dobre temelje za določitev vseh morskih IBA v Jadranu. Tako bomo lahko kasneje, predvsem v okviru omrežja Natura 2000, uspešno varovali populacije ptic tudi v morskem okolju. **BR**

7// STERNA

STERNA (Semantic Web-based Thematic European Reference Network Application) je prispevek 13 evropskih prirodoslovnih muzejev in drugih in-

stitucij, ki zbirajo in hranijo podatke o biodiverziteti, živalstvu in naravi nasploh, k realizaciji Evropske digitalne knjižnice in njenih ciljev. Da bi dragoceni in bogati viri ponudnikov vsebin postali dostopni širši javnosti, želimo ustvariti razpršen informacijski prostor, katerega delovanje naj bi omogočalo omrežje avtonomnih organizacij, ki bi bilo na voljo uporabnikom s posebnimi interesi za naravo in živalstvo vsega sveta. V središču nastajajoče digitalne knjižnice STERNA bodo ptice in vse vrste informacij, povezane z njimi. Že več kot leto je preteklo od zagona projekta, ki je danes že v polnem teku. V tem času je bil poudarek na vzpostavitvi potrebne tehnične infrastrukture pri partnerjih ter na metapodatkovni obogatitvi vsebin, ki jih prispevajo partnerji. Pripravili smo prvo letno poročilo, metodologijo obogatitve vsebin, pregled STERNA-arhitekture in druge zanimive dokumente, ki si jih lahko ogledate na spletni strani <http://www.sterna-net.eu>.

Projektne partnerji smo se redno sestajali na delavnicah. Tudi v Ljubljani je DOPPS 22. in 23. septembra gostil eno izmed delavnic. Odzivi na delavnico v Ljubljani so bili zelo pozitivni, posebej pa so bili partnerji navdušeni nad Iškim morostom. Partnerstvo STERNA se je 15. oktobra sešlo v Salzburgu in uspešno prestalo prvi vmesni pregled revizorjev Evropske komisije, ki so obenem dali zeleno luč za nadaljevanje projekta.

Trenutno projekt prehaja v fazo, ko partnerji povezujemo in dodajamo prve vzorce svojih vsebin STERNA informacijskemu prostoru. Vabim vas, da obiščete <http://www.arkive.org/demos/STERNA/apidemo/simple/search.php> in si ogledate iskalnik. Po končanem ogledu vas prosim, da izpolnete kratki vprašalnik, ki bo pomagal ustvariti kvalitetnejše prihodnje različice STERNA-iskalnega vmesnika. **JF**

Pomagamo vam najti pravega. Paketi Povezani.

LG
GB250 Madison

UMTS MMS HSDPA 3.1M

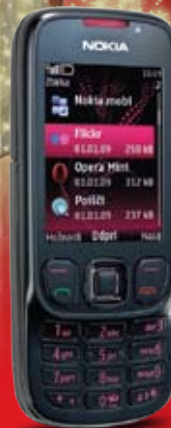
9€*

Samsung
Glamis

UMTS MMS HSDPA 3.1M

29€*

EKSKLUZIVNO
pri
MOBITELU

Nokia
6303 Illuvial

MMS 3.1M

69€**

Praznična ponudba mobitelov v paketu Povezani 33.

Vsak od nas si želi najti pravega zase. Zato vam pomagamo pri izbiri enega od paketov **Povezani**, ki bo pravi za vas. Da bo praznično vzdušje popolno, pa ob novem letu izberite tudi odličen mobilni telefon. Tako vam bodo vaši najbližji res blizu vse leto.

Akcijska ponudba velja do odprodaje zalog ob sklenitvi/podajšanju naročniškega razmerja:
* Mobilni GSM/UMTS za paket Povezani 33 ali Povezani 55 za 24 mesecev, za vse, ki nimate veljavne aneksa UMTS št. 14/2005 ali UMTS št. 14/2005 Povezani ali aneksa GSM št. 16/2009 in izpolnjujete ostale pogoje.
** Mobilni GSM/UMTS za paket Povezani 33 ali Povezani 55 za 12 mesecev, za vse, ki nimate veljavne aneksa GSM št. 8/2005 ali GSM št. 8/2005 Povezani ali aneksa GSM št. 16/2009 in izpolnjujete ostale pogoje.
Mobilni prodajni mreža uporabnikom omogoča nakup akcijskih aparatov na več kot 350 prodajnih mestih po vsej Sloveniji. Zaradi tega je mogoče, da določen model mobilnega ni na voljo na vseh prodajnih mestih hkrati. Cene vključujejo DDV. Družba Mobitel si pridržuje pravico do spremembe cen in pogojev. Slike so simbolične. Za dodatne informacije, cenik pogovorov in storitev ter ostale pogoje v paketih Povezani obiščite spletno stran www.mobitel.si ali pokličite Mobitelov center za pomoč naročnikom na 041 700 700.

